...ס צום אפעל! די ווינטער-הילף הויבן מיר אן מיט א זאמלונג דעם 15 נאוועמבער

NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

פרייז 15 גראשען

10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 258 | Łódź, Wtorek, 10 listopada 1936 | אדרעס: לאדז, פעטריקאווער 21 טעל. 224-71 Adres Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt. 1.06 | לאדז, דינסטאג פ׳ פילדות כ״ו מרחשון תרצ״ז

געשאסען 4 יודען

בלוטיג געשעהעניש אויף פילסודסקיעגא גאס

אנגעהויבען זיך פון האקען שויבען אין א יודיש געוועלב. — דער כוליגאן האט געשאסען אויף די, וועלכע האבען איהם געיאגט. — 4 אומשולדיגע יודען פערוואונדעט. — 2 פאגאטאוויע-קארעטקעס אויפ׳ן ארט. — 3 פון די פערוואונדעטע געפינען זיך אין א געפעהרליכען צושטאנד. — ארעסטירט דעם מערדער. — דאס איז אנ׳18-יעהריגער מיטגליד פון דער ענדעקישער פארטיי. — פאליציי פיהרט אנ׳ענערגישע אויספארשונג

מוראדיגע פאניק אין צענטער פון שטאט

...נטען ארום האלב צעהן אין אוונט איז אויף ... פילסודסקיעגא און קאמיענא פארגעקומען א ... בלוטיגע געשעהעניש. **אנ׳ענדעקישער ...יגאן האט פון א רעוואלווער געשא... בעת דער גרעסטער בעוועגונג אין ... און פערוואונדעט 4 יודען, דער צו... פון 3 פון די פערוואונדעטע איז ...פעהרליכער.**

...ער מיטארבייטער איז באלד געווען אויפן ... פון דער געשעהעניש און צונויפגעזאמעלט פון ... אויטענטישע קוועלען פאלגענדע שוידער... פרטים פון דער שיסעריי:

... קילינסקיעגא 11 האט א קליינע צוקערניע ... 48-יעהריגער יוסף בערקאוויטש. פלוצלינג האט ...טש, שטעהענדיג אין זיין צוקערניע העד... ..., אז **אימיצער האקט אויס די שויבען ... זיין געוועלב**, ער איז באלד ארויס אין גאס ... דערזעהן ווי א יונגער קריסטליכער יונגערמאן אנטלויפט, ער האט זיך צוריענטירט, אז דער אנטלויפענדער איז דער, וועלכער האט אויסגעהאקט די שויבען און האט איהם אנגעהויבען נאכצויאגען. צו איהם האבען זיך פעראייניגט נאך עטליכע דורכגעהער, וועלכע האבען מיטגעהאלפען יאגען דעם אנטלויפענדען. דער שויבען-האקער איז געלאפען דורך דער קילינסקיעגא גאס ביז צו דער קאמיענא און דאן דורך דער קאמיענא ביז צום עק פילסודסקיעגא. אויף דעם ארט איז שוין געווארען א גרויסער צוזאמענלויף פון מענשען, דעמאלט האט **דער כוליגאן ארויסגעכאפט א רעוואלווער און אנגעהויבען צו שיסען אויף רעכטס און לינקס.**

אין גאס, וועלכע איז געווען פול מיט מענשען איז ענטשטאנען א שרעקליכע מהומה. מ׳האט זיך אנגעהויבען פאנאנדערצולויפען און מ׳האט נאך **נישט געוואוסט ווי גרויס דאס אומגליק פון דער שיסעריי איז געווען און וואס פארא בלוטיגע שניט זי האט געגעבען.**

באלד האבען זיך דערהערט פערצווייפעלטע הילפס-רופען, דאס האבען געשריגען די פערוואונדעטע, וועלכע זענען געפאלען אין גאס, באגיסענדיג זיך מיט בלוט.

עטליכע דרייסטע דורכגעהער, וועלכע זענען גע־בליבען אין גאס האבען שוין נישט ארויסגעלאזען דעם שיסער פון אויג, דער לעצטער האט בעמערקט, **אז איהם וועט זיך נישט איינגעבען צו אנטלויפען. ער האט דעריבער אוועק־געווארפען דעם רעוואלווער און זיך גע־לאזען פערהאלטען.**

אין דער צייט האט מען אלארמירט די צוויי פא־גאטאוויעס: די שטאטישע און פון „רויטען קרייץ".

די שטאטישע פאגאטאוויע מיט ד״ר רומקע־וויטש האט אנגעהויבען ראטעווען דעם 43-יעהריגען יוסף בערקאוויטש, וועלכען מ׳האט דערווייל אריינ־געטראגען אין דער אפטייק פון גארפינק׳ען אויף עק פילסודסקיעגא און קאמיענא. ס׳האט זיך ארויסגע־וויזען, **אז בערקאוויטש האט בעקומען א זעהר שווערע וואונד אין בויך. אין א גע־פעהרליכען צושטאנד האט מען איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל אויף דרעוו־נאווסקא גאס.**

די פאגאטאוויע פון „רויטען קרייץ" מיט ד״ר לעשקישעוויטש האט ווידער זיך פערנומען מיט׳ן ער־טיילען הילף די איבעריגע פערוואונדעטע, וועלכע הא־בען זיך געפונען אין גאס.

דער ערשטער איז געווען דער 30-יעהריגער ישראל זענדעל, א זוהן ... פון א קצב, וועלכער וואוינט אויף פילסודסקיעגא 52. זענדעל האט דער־הערט אין גאס דעם טומעל, ער איז ארויס פון גע־וועלב אויף א מינוט און באלד האט ער בעקומען 2 קוילען.

(ווייטער זעה 9-טע זייט)

גענעראל רידז-שמיגלי

ווערט היינט מארשאל פון פוילען

ווארשא, 9 (טעלעפאניש)

די מארגענדיגע מארשאלעק-פייערונגען האבען זיך שוין היינט גוט אנגעהויבען אין ווארשאווער ...אסען, וואס זענען דעקארירט געווארען מיט פעה־... און גירלאנדעס אין וועלכע עס האבען גע־...שפילט ארקעסטערס.

אין אוונט איז פארגעקומען א דורכמארש ... מיליטער.

צענדליגער צוגען זענען אנגעקומען פון דער פראווינץ.

דער יודישער אנטייל אין די פייערונגען וועט זיין א גרויסער.

פאר דער יודישער בעפעלקערונג איז רעזער־וירט א ספעציעלער ארט, וואו ס׳וועלען שטעהען די יודישע דעלעגאציעס, בעת׳ן אדורכפאהרען פון דעם נייעם מארשאל.

עס וועלען זיך בעטייליגען דעלעגאציעס: פון יודישע פארלאמענטאריער, קהלה, ראבינאט, סוח־רים און האנדווערקער-ארגאניזאציעס א.אז.וו.

אינדערפריה וועלען אפגעריכט ווערען תפילות אין אלע שוהלען און בתי-מדרשים. פאר שול-יוגענד און פאר די יודישע זעלנער פון ווארשאווער גאר־ניזאן. ס׳קומען אויך א סך דעלעגאציעס פון דער פראווינץ ווי אויך דעלעגאציעס פון דעם גערער און בעלזער רבי׳ן.

* * *

היינט, דינסטאג, וועלען דורך מיקראפאנען פון פוילישן ראדיא געהאלטען ווערען רעדעס לכבוד מארשאל פילסודסקי.

אין שייכות דערמיט בעט דער קאמיטעט פון פייערען דעם אומאפהענגיגקייטס-יום-טוב די ...ע ליידערס פון אינסטיטוציעס, געזעלשאפטליכע אר־גאניזאציעס, לייטערס פון שולעס, פאבריק-דירעק־ציעס און די ברייטע שיכטען פון דער בעפעלקערונג, אז בעת די דאזיגע אודיציעס וועלען אנגעגעבען ווערען, זאל מען געבען דער שול-יוגענד, אנגע־שטעלטע, ארבייטער, ארגאניזאציע-מיטגלידער און די ברייטסטע מאסען מעגליכקייט זיי אויסצוהערען.

* * *

א מיליטערישע דעלעגאציע האט נעכטען איי־בערגעגעבען דעם גענ. רידז-שמיגלי א מתנה — דעם היסטארישען פיסטאלעט פון קאשטשושקאן, וועלכער איז געווען דאס אייגענטום פון א פוילישען רעעמיגראנט פון אמעריקא.

בעק — אידען — טשעמבערלען

געשפרעכען פון דעם פוילישען אויסערן-מיניסטער אין לאנדאן

גרויסע רעדע פון פרעמיער באלדווין

לאנדאן, 9 (ספ. טעל.)

דער אויסערן - מיניסטער בעק, האט היינט אפ־געגעבען אנ׳אפיציעלען וויזיט דעם מינ. אידען.

דיעזער געשפרעך האט געדויערט א שעה צייט. נאכ׳ן וויזיט האט מינ. בעק ערקלערט, אז ער איז פונם ערשטען געשפרעך מיט׳ן מינ. אידען זעהר צו־פרידען.

דינסטאג פארמיטאג וועט פארקומען דער המשך פונם געשפרעך. נאכ׳ן וויזיט האט דער ענגלישער אויסערן-מיניסטער אידען מיט זיין פרוי אויפגענומען די פוילישע געסט מיט א פריהשטיק, אין וועלכען עס האבען זיך בעטייליגט הויכע מלוכה-לייט. נאכ׳ן פריהשטיק האט מינ. בעק געהאט א געשפרעך מיטן פינאנץ-קאנצלער נעוויל טשעמבערלען.

פאריז, 9 (ספ. טעל.)

„האוואס" פערעפענטליכט א בריף פונם מינ. בעק׳ס היינטיגען פערבלייבען אין לאנדאן, בע־טאנענדיג, אז דער פוילישער אויסערן-מיניסטער איז זעהר צופרידען פון די געשפרעכען מיט אידען׳ען און טשעמבערלען׳ען.

לאנדאן, 9 (ספ. טעל.)

דאס ארטיקעל אין „דיילי טעלעגראף", וואס בע־האנדעלט דעם וויזיט פון מינ. בעק אין לאנדאן, הויבט זיך אן מיט די ווערטער פון מינ. אידען, וועל־כע ער האט ארויסגעזאגט דעם 16 מאי 1935, ווי דהיינו: „זינט די גרויסע פוילישע מלוכה איז ווי־דער געבוירען געווארען — א מלוכה, וועלכע איז סיי גרייט און סיי פעהיג אפצושפילען איהר ראלע אויף דער אייראפעאישער ארענע — איז די מעגליכקייט פון א דייטש-רוסישע צוזאמענשטויס געווארען א געאגראפישער אנארכאניזם און די צייטונג פיהרט אויס: „די פאליטיק פון פוילען אין מזרח-אייראפא שטרעבט צו דערהאלטען די נייטראלע אפטיילונג צווישען דייטשלאנד און רוסלאנד". אויך די „מארנינג פאסט" שרייבט, אז פוילען היט אפ פאר די מעגליכקייטען פון א בעוואפענטען קאנפליקט צווי־שען דייטשלאנד און האמען - פערבאנד. די צייטונג שטרייכט אונטער, אז דער שליסעל פון שלום אין מזרח-אייראפא ליגט אין ווארשא.

היינט איז אין לאנדאנער סיטי, אין גולדהאל פארגעקומען א טראדיציאנעלער פייערליכער באנ־קעט, וועלכע דער לארד-מעיאר, סער הושארדזוש בראד ברידזש האט ארויסגעגעבען פאר דער ענגלי־שער רעגירונג און פאר דעם דיפלאמאטישען קאר־פוס ווי אויך פאר הויכגעשטעלטע געסט. צווישען די מיטגלידער פון דער בריטישער רעגירונג און די אמבאסאדארען פון פרעמדע מלוכות האט זיך אויך געפונען דער פוילישער אויסערן-מיניסטער בעק מיט זיין פרוי. אויפן באנקעט האט געהאלטען א גרויסע פאליטישע רעדע דער פרעמיער באלדווין און בעגריסט דעם הויכען פוילישען גאסט אין זעהר וואריםע און הארציגע ווערטער.

לסוף האט זיך באלדווין געווענדעט מיט אנ׳אפעל צו דער גאנצער וועלט, עס זאל אפגעשטעלט ווערען דער שנעון פון בעוואפנונגס-גייעג. ער האט גלייכצייטיג געטאדעלט די קאמפען צווישען די פער־שידענע ארדנונג - סיסטעמען, אנרופענדיג זיי רעד ליגיעזע מלחמות פאר גרוים בריטאניען האט ער גער זאגט, איז נישט ניחא דער מעטאד פון אנווארפען די פעלקער איהר אופן פין דענקען. זי איז פאר דער פריהייט פון געדאנק. די אנוועזענדע האבען דעם ענגלישען פרעמיער געמאכט א לאנגדויערנדע אוואציע.

אויך דער אויסערן-מיניסטער אידען האט אין זיין טאאסט בעגריסט דעם פוילישען אויסערן-מי־ניסטער בעק.

ספעציעלע תפילות

אין פייערטאג פון פוילענס אומאפהענגיגקייט

ווארשא, 9 (יט״א טעל.)

דער וועד הפועל פון אגודת הרבנים אין פוילען ווענדעט זיך דערמיט צו די פערוואלטונגען פון אלע יודישע קהלות אין פוילען, זיי זאלען דעם 11-טען נאוועמבער ד.י. איינארדנען אין די קהלה-שוהלען ספעציעלע תפילות צוליב׳ן פייערטאג פון פוילענס אומאפהענגיגקייט" בעזונדערס פאר דער שול-יוגענד.

די רבנים ווערען אויפגעפאדערט צו האל־טען דערביי ענטשפרעכענדע דרשות מעניינא דיומא.

רעדע פֿון מלוכה־פּרעזידענט

וועגען דער ווינטער־הילף פֿאַר אַרבייטסלאָזע

װאַרשע, 9 (טעלעפֿאָניש)
היינט 7 אָוונט האָט דער מלוכה־פּרעזידענט פּראָפֿ. איגנאַצי מאָשטשיצקי געהאַלטן פֿאָלגנדע רעדע דורכ׳ן ראַדיאָ:

„די פּראָבלעמען, וואָס זענען פֿערבונדן מיט אונזער ווירטשאַפֿטליכן לעבענס־שטייגער, און די פּראָבלעמען פֿון אַרבייטסלאָזיגקייט בפרט, שטעלן מיט זיך פֿאָר די זאָרג פֿון דער מלוכה און געזעלשאַפֿט, און דאָס נישט נאָר בײַ אונז אין פּוילן, נאָר אויך אויף דער גאַנצער וועלט. זיי פֿאָדערן אַ גרויסע אָנשטרענגונג פֿון דענקונגס־ענערגיע, די אַקטיוויזירונג פֿון דער גאַנצער מענשליכער וויסנשאַפֿט, דעם קאַלטן דין־וחשבון פֿון שכל און דעם שטאַרקן ווילן צו אײַנפֿירן אין לעבן די אָנגענומענע באַשלוסן.

זינט עטליכע יאָהר, אין דעם קאַמף מיט׳ן ווירטשאַפֿטליכן קריזיס, מאַכן מיר גרויסע אָנשטרענגונגען, שטיצנדיק זיך אויף די דאָזיגע עלעמענטן פֿון שכל און ווילן, וועלכע האָבן ערלויבט צו דערגרייכן נישט איין ערפֿאָלג און האָבן אַרויסגעפֿירט אונזער מלוכה אויף אַ וועג, וואָס פֿירט צו אַ פֿעסטערער צוקונפֿט. אונטערשטרייכנדיק די דערפֿאָלגן פֿון דעם שכל, מוז איך אָבער דערמאָנען, אַז ער שעפּט נישט אינגאַנצן אויס די מעגליכקייטן פֿון די מענשן, ווייל עס בלײַבט נאָך איין געביט, דאָס געביט פֿון האַרץ, וועלכעס קאָן וואונדער באַווײַזן, בפֿרט דאָרט, וואו עס געהט האַנד־בײַ־האַנד מיטן שכל און מיט׳ן ווילן, וועלכע זענען אין דער געשיכטע פֿון אונז פֿאַל־אַקען גענוען דעצידירענד.

איך וויל אַלזאָ היינט רעדן צו די הערצער פֿון די מיטבירגער אין דער אָנגעזיכט פֿון דער נויטווענדיגקייט צו פֿערזאָרגן זיך וועגן גורל פֿון אונזערע ברידער, וועלכע האָבן נישט קיין אַרבייט, קיין ברויט, און היימישע וואַרעמקייט".

וויטער שילדערט דער מלוכה־פּרעזידענט די ליידן פֿון הונגעריגע און פֿרירנדע מענשן, און ווענדעט זיך מיט אַ הייסן אַפּעל צו אַלע בירגער פֿון פּוילן, דאָס יעדער על־פּי זײַנע יכולת׳ן זאָל שטיצן דעם אַלפּוילישן בירגער־קאָמיטעט פֿון ווינטער־הילף פֿאַר אַרבייטסלאָזע.

„איך גלויב — ענדיגט דער מלוכה־פּרעזידענט — אַז מיר וועלן מאַכן די קאָלעקטיווע אָנשטרענגונג און דורכפֿירענדיג זי, וועלן מיר דערפֿילן אונזער חוב לגבי זיך אַליין, און געבן אַן אָנזאָג, אַז דרוק דער, וועלכע פֿילט אויס די הערצער פֿון אַ זיהן פֿון פֿאָטערלאַנד. וועלכע זענען עמפּינדליך אויפ׳ן ברידערליכן עלענד".

מאַרגען — אַ גענעראַל־שטרייק אין שכם

(לעצטע ידיעות פֿון ארץ־ישראל)

ירושלים, 9 (יט"א טעל.)
אין שכם האָבן די אַראַבער פּראָקלאַמירט אַ גענעראַל־שטרייק אויף מיטוואָך — ד. ה. אינ׳ם טאָג ווען די קעניגליכע קאָמיסיע דאַרף אָנקומען קיין ארץ־ישראל.

ירושלים, 9 (יט"א טעל.)
די אַראַבישע פּרעסע גיט איבער, אַז די רעגירונג זאָל האָבן בדעה צו בויען אַ פּאָרט צווישן תּל־אביב און חיפה.

די ביידע שטעט זאָלן פֿערבונדן ווערן מיט דעם פּאָרט מיט ספּעציעלע וועגן. פֿון אַנדערע קוועלן ווערט די דאָזיגע ידיעה נישט באַשטעטיגט.

ירושלים, 9 (יט"א טעל.)
די רעגירונג האָט אַנולירט די קאָלעקטיווע שטראָף פֿון 1000 פֿונט, וואָס איז אַרויפֿגעלייגט געוואָרן אויף חברון, דעם 11 אָקטאָבער, עטליכע טעג פֿאַר׳ן סוף פֿונ׳ם אַראַבישן שטרייק — פֿאַר אַן איבערפֿאַל אויף אַ מיליטערישן פּאַטרול.

ירושלים, 9 (יט"א טעל.)
אַראַבישע טעראָריסטן האָבן היינט דערהרגעט 2 אַראַבער, וועלכע האָבן אויסגעפֿיהרט פֿערשידענע אַרבייטן פֿאַר דער מיליטערישער מאַכט.

די דאָזיגע אַרבייטער זענען עטליכע מאָל געוואָרנט געוואָרן נישט אויסצופֿיהרן קיין אַרבייטן פֿאַר דער ענגלישער מאַכט.

ירושלים, 9 (יט"א טעל.)
אין צפֿת איז פֿאָרגעקומען דער פּראָצעס פֿון צוויי אַראַבער, אַלס מיטבעשולדיגטע אין ערמאָרדען דעם פּוילישן ייד, אַלטער אונגער און זײַנע 4 מינדעריעהריגע קינדער.

דער מאָרד איז אויסגעפֿיהרט געוואָרן אין צפֿת, אין דער נאַכט פֿון 14 אויגוסט.

די בעשולדיגטע 2 אַראַבער זענען פֿרייגעשפּראָכן געוואָרן צוליב מאַנגעל אין בעווייזן.

ירושלים, 9 (יט"א טעל.)
היינט זענען בעפֿרייט געוואָרן די לעצטע אַראַבישע אַרעסטאַנטן פֿון דעם קאָנצענטראַציע־לאַגער אין סאַראַפֿאַנד.

גלייכצייטיג איז אויפֿגעלייזט געוואָרן דער לאַגער גופֿא.

תּל־אביב, 9 (יט"א טעלעגראַפֿיש)
דער שטרייק אין תּל־אביב׳ער פּאָרט, וואָס איז געמאַכט אויסגעבראָכן, איז שוין געוואָרן ליקווידירט. ביידע צדדים האָבן אײַנגעשטימט צו ליקווידירן דעם שטרייק דורך אַרביטראַזש, וואָס איז איבערגעגעבן געוואָרן אַ ספּעציעלער קאָמיסיע פֿון חבר שׂריה.

תּל־אביב, 9 (יט"א טעלעגראַפֿיש)
די אַנטי־יידישע אַגיטאַציע אין יפו איז אין משך פֿון די היינטיגע (מאָנטאָג) טאָג פֿערשטאַרקט געוואָרן. אין די דערפֿער אַרום יפו האָבן זיך ווידער בעוויזן אַגיטאַטאָרן, וועלכע העצן נעגן יידען.

עס איז נישט אויסגעשלאָסן, אַז מיט׳ן אָנקומען פֿון דער קעניגליכער קאָמיסיע וועלן די אַראַבישע טעראָריסטן פּרובירן ווידער בעגיין זייער אַקציע.

ירושלים, 9 (יט"א טעלעגראַפֿיש)
אין דער נאַכט פֿון זונטאָג אויף מאָנטאָג האָבן גרעסערע מיליטערישע אַפּטיילונגען דורכגעפֿיהרט אַבלאַוועס אין די אַראַבישע דערפֿער אַרום דזשענין און אין אַנדערע פּונקטן פֿון לאַנד.

די רעזולטאַטן פֿון די רעוויזיעס זענען נישט בעקאַנט.

צווייטער טעכנישער לופֿט־פֿליה קיין א"י

וואַרשע, 9 (יט"א טעל.)
— ווי מען טיילט מיט, וועט דער צווייטער טעכנישער לופֿט־פֿליה קיין א"י פֿאָרקומען נישט דעם 9 נאָר דינסטאָג דעם 10. אין דעם טאָג וועט אָפּפֿליהען פֿון וואַרשע דער אַעראָפּלאַן פֿון „לאָט", וועלכער וועט דעם זעלבן טאָג אָנקומען קיין אַטען. אויף צו מאָרגענס וועט דער אַעראָפּלאַן דורכמאַכן די שטרעקע פֿון אַטען קיין חיפה. דער אַעראָפּלאַן וועט מיטנעהמען קיין א"י לופֿט־פּאָסט.

געדענקט, בײַ
שטשעשליווי
אַ גרויסער אויסוואַהל פֿון
אָריגינעלע בילליגער און
טאָמאַשאָווער סחורות
אויף אַנציגער און פּאַלטענס
פֿון די בעסטע קוואַליטעטן
אויך פֿערשידענע רעשטען
סומע איז איבערצײַגט אײַך
R. Szczęśliwy
לאָדז, 5 נאַוואָמיעסקאַ 5
טעל. 156-09.
געדענקט פּראַנט II שטאָק.

לעכער
ווערען אויסגענייט בילליג
בײַ ג. נאַרדמאַן
שרודמיעקסאַ 8

וויכטיג פֿאַר דאַמען
נאָר 2 זל. ווערען פֿאַר איבערגע־מאַכט די עלטעסטע
היטען!
אויף גאַנץ נײַע ווי אויך נײַע היטען צו
3.50
„TOLA"
25 Zawadzka 25

די מאָדערנע
טאַנץ־שולע
אויף פּיעטריקאָווער 89
קוואַר אָפֿיצינע פּאַרטער
אונטער דער לייטונג פֿון בעקאַנטן
דיפּלאָמירטן טאַנץ־לעהרער
S. RUBINSZTAJN
נעמט אָן אַמעלדונגען פֿאַר אָנפֿאַנגער
טעגליך פֿון 10 פֿריה ביז 10 אָוונט.
בעמ. פֿאַר אָנגעזעהענע שבת און זונטאָג
פּראַקטישע לעקציעס.
ספּעציעלע שטונדען פֿאַר
לאַנג־געקליידעטע.
מיט אַכטונג
דיפּלאָמירטער טאַנץ־לעהרער
ס. רובינשטיין.

בעקאַנטמאַכונג.
די אַלע געליטענע דורכ׳ן באַנקראָט
פֿון דער פֿירמע
י. אַסטראָוויעצקי
אין קראָקאָ,
ווערען געבעטען צו קומען היינט,
דינסטאָג, 8 אָוונט אין שטריקער־פֿעראיין, גדאַנסקאַ 40.
די קאָמיסיע
פֿון קרעדיטאָרען.

Dr.
Wołkowyski
ציגעלניאַנאַ 11, טעל. 238-02
ספּעצ. פֿאַר טריפּער, סיפֿיליס און הויט־קראַנקה
בעהאַנדלונג פֿון מענער־שוואַכע
נעמט אָן פֿון 8—11 פֿריטאָג און 4—9 אָוונט

DR. MED.
G. GERSZTAJN
ספּעציאַליסט פֿאַר אויגען־קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
Traugutta 12, tel. 175-10
נעמט אָן פֿון 11—2 און פֿון 5—8.30 אָוו

Dr. med.
P. Braun
צוריקגעקעהרט
ספּעצ. פֿאַר טריפּער, סיפֿיליס און הויט־קראַנקהייטען. בעהאַנדלונג פֿון מענער־שוואַכע
צעגעלניאַנאַ 4, טעל. 100-57
נעמט אָן פֿון 8—2 מיטאָג און פֿון 4—9 אָוו.
ספּעציעלער וואַרטע־זאַל פֿאַר פֿרויען.
פֿאַר אַ ונבעמיטעלטע—לעטשניצע־פּרייזען.

Dr. med.
Ignacy Grynberg
אינערליכע קראַנקהייטען
ספּעצ. פֿאַר האַרץ־קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
Cegielniana 17, tel. 174-15.
נעמט אָן פֿון 6 ביז 7 אָוונט.

Dr.
Wajnberg
ספּעציאַליסט פֿאַר לונגען. האַרץ און סקלעראָז קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אָן פֿון 9-10 פֿריה, 3-5, 8-9 אָוו.

די בילליגסטע קוועלע
פֿון אַלערלײַ
נײַ־מאַשינען,
טיילען, נאָדלען אז"וו איז בײַ
Skład maszyn do szycia
Singer i Lachman
Łódź, Zydowska 2,
telefon 246-73.

Dr. W. MILLER
choroby wewnętrzne
(spec. chor. Reumatyczne)
Sienkiewicza 40
telefon 146-11
przyjmuje od 4³⁰–7 wiecz.
Gabinet fizykalnej terapji.

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראָלאָג
ספּעצ. פֿאַר נירען בלאָז און אורין־טראַקט.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95.
נעמט אָן פֿון 9-11 און פֿון 6-8 אָוונט.
צוריקגעקעהרט

Dr. med.
SZYMON GOLDRYNG
רענטגענאָלאָג
דורכלויכטונגען און אויפֿנאַהמען
אין ערצטליכען קאַבינעט.
שווער־קראַנקע — אינדערהיים.
האָט זיך איבערגעצויגען
אויף 6־טער שערפּיען 7,
1. שט., פֿראַנט, טעל. 127-64.

Dr. med. Niewiażski
ספּעציאַליסט פֿאַר טריפּער. סיפֿילים און הויט - קראַנקהייטען. בעהאַנדלונג פֿון מענער - שוואַכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
פֿראָנט, 1טער שטאָק
נעהמט אָן פֿון 8-11 און פֿון 5-9 אָוונט
זונטאָג און יום טוב פֿון 9-1 נאָכמיטאָג.
ספּעציעלער וואַרטע - זאַל פֿאַר פֿרויען

Dr. med.
M. GLAZER
ספּעציאַליסט פֿאַר הויט־
און ווענערישע קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
ZACHODNIA 64, tel. 185-49
נעהמט אָן פֿון 12—2 מיטאָג און פֿון 7 ביז 8.30 אָוונט.
זונטאָג און חגאות פֿון 10—12 בײַטאָג.

Dr. med.
MORTKOWICZ
וואוינט יעצט אויף
Gdańska 42
Telefon 123-27.

Dr.
B.Hurwicz
Choroby skórne i weneryczne
Piotrkowska 10
נעמט אָן פֿון 8—11 און פֿון 5—9 אָוו.
זונטאָג און יום־טוב — פֿון 8 1 בײַטאָג

Dr. med
J. Nadel
ספּעציאַליסט פֿון אַקושעריע און
פֿרויען־קראַנקהייטען
אַנדזשעיאַ 4, טעל. 228-92
נעמט אָן פֿון 10—12 און פֿון 5—7 אָוו.
אין דער לעטשניצע בזשעזשינער 11
פֿון 12 ביז 1 בײַטאָג.

STARSZY FELCZER
T. OKNO
צוריקגעקעהרט
וואוינט יעצט: נאַרוטאָוויטשאַ 6.
טעל. 137-03.
נעהמט אָן אַ גאַנצען טאָג.

Dr. med.
P. KOTOK
CHOROBY WEWNĘTRZNE
przyjmuje od 5–7 wiecz.
Zeromskiego 44, tel. 121-45
POWRÓCIŁ.

Dr. med.
M. TAUBENHAUS
צוריקגעקעהרט
ספּעציאַליסט
פֿאַר אַקושעריע און פֿרויען־קראַנקהייטען
פֿערהיטונג געגען שוואַנגערשאַפֿט
זגעזשער 11 טעלעפֿאָן 246-09
נעמט אָן פֿון 8—9 פֿריה און פֿון 4—8 אָוו

Dr. med.
J. GOLDBERG
ספּעציאַליסט פֿאַר אויגען־קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
Śródmiejska 20, tel. 186-13.
נעמט אָן פֿון 11—1 און פֿון 7—8 אָוונט

Dr. med. LEON FAMILIER
אינערליכע און קינדער - קראַנקהייטען
שערפּיען 37 בענעדיקטאַ 6.
נעהמט אָן פֿון 5—7 נאָכמ.

DR. MED. H.
Różaner
הויט, ווענערישע און סעקסועלע קראַנק.
NARUTOWICZA 9,
tel. 128-98.
נעמט אָן פֿון 9—1 פֿאַרמ. און פֿון 5—9

St. Felczer
H. NEUMARK
צוריקגעקעהרט
28 פּאָלודניאָוואַ 28
טעל. 163-46
נעמט אָן ביז 10 פֿריה און פֿון 2—4 נאָכמ.
פֿאַר אונבעמיטעלטע הנחות.

אוירען, נאָז און האַלז
און לונגען־קליניק
מיט בעטען פֿון
Dr.
Z. RAKOWSKI
פּיעטריקאָווער 67, טעל. 127-81
נעהמט אָן שטענדיגע קראַנקע (צוועקס אָפּעראַציע א. אַז. וו. ווי אויך אַמבולאַטאָרישע פֿון 9-2 און פֿון 4-8 אָוונט
בײַ דער קליניק איז טעטיג
אַ רענטגען־קאַבינעט
פֿאַר דורכלויכטונגען און ... ראַדיאָגראַפֿיעס

ד"ר מעד.
שמעון גרינבערג
פּילסודסקיעגאָ 55
טעל. 168-58
נעמט אָן פֿון 12-1 און פֿון 5—7 אָוו.

Lek.-Dentysta
Helena Halpern
Narutowicza 2, tel. 170-96
צוריקגעקעהרט
נעהמט אָן אַ גאַנצען טאָג.

אַרומגערינגעלט די אויפשטענדיגע

וועלכע האָבן זיך אַריינגעריסן אין מאַדריד

שאַרפע קאָנטער־אַטאַקעס פון רעגירונגס־מיליטער

מאַדריד, 9 (ספּ. טעל.)
די געגענדן פון מאַדריד קומען פאַר
שלאַכטען. עס הערען זיך אומאויפהערליכע
... און מאַשינען - געוועהר - שאָסען. די
... אַפּטיילונגען געפינען זיך אויף די זעלבע
... וואָס מיט דריי טעג צוריק. ס'ווערען
... געשטעלט גרויסע אַמוניציע־טראַנספּאָרטען.
11.30 פריה האָבן אויר אַנטיילגענומען אין
... די געגען לופט־פלאַ־ה־האַרמאַטען, וועל־
... שטאַרק בעשאָסען די אויפשטענדיגע
... פלאַנגען.
די אָפיציעלע מעלדונגען ווערט מיטגע־
... אַז דאָס רעגירונגס־מיליטער האָט צוריק
... אַ סך פערלוירענע פּאָזיציעס.
... די זעלבע קוועלן ווערט מיטגעטיילט, אַז
... רעגירונגס־מיליטער זאָל אָנהויבן אַ געוואַל־
... קאָנטער־אָפּעראַציע געגען די אויפשטענדיגע.
... אויפשטענדיגע, וואָס זאָל זיך האָבן
... אַריינגעריסן אין שטאָט, קאָן נישט האָבן קיין
... יוירקונג, ווייל זי איז שוין אַרומגערינ...

געלט פונ'ם רעגירונגס־מיליטער.
מאַדריד, 9 (ספּ. טעל.)
9 אַ זייגער אָוונט, האָט די ראַדיאָ־סטאַציע
וועלכע איז טעטיג אינ'ם טעלעפאָן־בנין, אָנגע־
געבן איהר טעגליכען פּראָגראַם.
צווישען אַנדערען איז אָנגעגעבן געוואָרען
פאָלגענדען קאָמוניקאַט פון אינערן־מיניסטער:
„די זיכערהייטס־אָנפיהרערשאַפט האָט זיך דער־
וואוסט, אַז געוויסע פאַקטאָרען פערשפּרייטען קלאַנ־
גען, אַז מאַדריד זאָל היינט אַרום 23 אָוונט האָ־
בען בדעה זיך אונטערצוגעבן די אויפשטענדיגע.
דאָס זענען אונבעגרינדעטע קלאַנגען. די פערשפּריי־
טער פון די דאָזיגע פאַלשע קלאַנגען וועלען בע־
שטראָפט ווערען אַלס בונטאָוושטשיקעס."
נאָך דעם דאָזיגען קאָמוניקאַט האָט די ראַדיאָ־
סטאַציע ווייטער אויפגעגעבן מוזיק און אָפּערען.
מאַדריד, 9 (ספּ. טעל.)
ביזטאָג איז דורך די גאַסען פון מאַדריד אַדורכ־
געפאָהרען אַ גרויסע צאָהל לאַסטאויטאָס, וועלכע
האָבן מיט זיך געשלעפט צעהנדליגער טאַקסובקעס.

וואַרשיינליך וועט די אָנפיהרונג פון די רעגי־
רונגס־מיליטער קרעפטען זיך בענוצען מיט די דאָ־
זיגע טאַקסובקעס, כדי איבערצוואַרפען די פערשי־
דענע אָפּטיילונגען פון איין אָרט אויפן אַנדערן.
סעוויליאַ, 9 (ספּ. טעל.)
אַרום 5 נאָכמ. האָט די ראַדיאָ־סטאַציע פון די
אויפשטענדער מיטגעטיילט, אַז אויף דעם אַראַגאָ־
נישען פראָנט האָט דער קאַטאַלאָנישער אַטאַק זיך
נישט איינגעגעבן צוליב דעם הערוישען ווידער־
שטאַנד פון די אויפשטענדיגע דיוויזיעס. די אויפ־
שטענדער זאָלען זיך האָבען דערנעהנטערט אויף 100
קילאָמעטער צו עסקוריאַל. עס זענען דורכגעפיהרט
געוואָרען גרויסע פּאַרטיזאַנער־אַקציעס ביים טייך מאַנ־
זאַנאַרעס, וועלכע האָבן דערלויבט צו פערניכטען דעם
באַהן־הויף, און די באַהן־ליניעס, וועלכע דער־
מעגליכען די אָפּטיילונגען דורכצופיהרען אַ שטורם־
אַטאַק אויפ'ן צענטרום פון מאַדריד.
פּאַריז, 9 (ספּ. טעל.)
האַוואַס אַגענטור מעלדעט פון אוויל, וואו עס
געפינט זיך די הויפט־קוואַרטיר פון די אויפשטענדער

וועלכע קעמפען אויפ'ן מאַדרידער פראָנט, אַז דאָס
וואָס זייער אַקציע איז אָפּגעשוואַכט געוואָרען, איז
נישט מחמת דעם אָנגעט־אָפּענעם ווידערשטאַנד פונם
רעגירונגס - מיליטער, נאָר אויך צוליב דעם, וואָס
... פראַנקאָ וויל פערהיטען די הויפט־שטאָט פון
פערניכטונג.
די רעגירונגס - מיליץ האָט, פאַרן פערלאָזען דעם
לופט־פליה־פּלאַץ און קוואַרטיר וויענטאָס, האָט איי־
נגעשליסט מינעס, וואָס מאַכט אונמעגליך פאַר די
אויפשטענדער לופט־עסקאַדרעס צו בענוצען זיך מיט
דעם דאָזיגען פליה־פּלאַץ.
פּאַריז, 9 (ספּ. טעל.)
דער האַוואַס־קאָרעספּאָנדענט מעלדעט פון אווי־
לאַ, אַז די אויפשטענדיגע־קאָלומנעס מאַרשירען פאַר
אויס, אונטער'ן שוץ פון האַרמאַטען־פייער. זיי
געפינען זיך שוין פון זונטאָג אויף אַ שטח פון
10 קילאָמעטער פון מאַדריד.
אַן־אַנדערע קאָלומנע אַטאַקירט די רעגירונגס
מיליץ אין דער געגענד פון עסקוריאַל.

ענדעקישע סטודענטן מאַכן ווידער „חגא"

ריכטען אָפּ אַ תפילה, האַקען שויבען און שלאָגען יודען

פערוואונדעטע יודען און פּאָליציאַנטען

וואַרשאַ, 9 (טעלעפאָניש)
ד ענדעקישע סטודענטן האָבן היינט איבדער־
... יודער בעמאַכט „לעבעדיג" אין די וואַרשאַ־
... גאַסען אין שייכות מיט'ן „טראַדיציאָנעלען"
... פונ'ם סטודענט וואַצלאַווסקי, וועלכער
... אומגעקומען אין ווילנע.
... אָנגעהויבן האָט זיך די סטודענטישע אַקציע
... אַ תפילה אין אַננאַ־קלויסטער, און דערנאָך
... אַרויס איבער די גאַסען האַקען שויבען
... שלאָגען יודען.
די תפילה איז אָפּגעריכט געוואָרען עלף איי־
... דערנאָך איז מען אַרויס אינ'ם קראַקאָווער
... מיט אַ מאַניפעסטאַציע.
פּאָליציי האָט זיי פערשטעלט דעם וועג. דאַן
... זיך די ענדעקישע כוליגאַנישע סטודענטן,
... בעזונדערע גרופּען אַוועקגעלאָזען צו דעם זאַק־
... גאָרטען, וואו זיי האָבן געשלאָגען פערביי־
... יודען. זיי זענען צוגעקומען צום קבר
... אומבעקאַנטען זעלנער, געזונגען לידער, און

יידער אין בעזונדערע גרופּען אַוועק אויף מאַר־
שאַלקאָווסקאַ־גאַס, וואו זיי האָבן אויסגעהאַקט
2 גרויסע שויבען פון „קוריער פּאָראַנני" און 6
שויבען אין גרויסע יודישע געשעפטען.. דערביי
האָבן זיי געהאַקט די שויבען מיט שטיינער און
מיט אייזערנע דרענגער. אין דער זעלבער צייט האָ־
בען זיי אויך געטיילט אויפרופען פון דער „נאַראַ".
צוזאַמענערהייט זענען די שלעגער צוגעקומען
צום פּאָליטעכניקום אין דער צאָהל פון עטליכע

הונדערט מאַן, און היות אַלע הויכשולען זענען צוליב
די נאָוועמבער־פייערונגען געשלאָסען אויף 3 טעג
— האָבן זיי אויפגעריסן די אייזערנע שטאַכעטען,
אַריין אינעווייניג און איינגעאָרדענט אַ מיטינג —
בעזאָרגענדיג זיך אויף דעם הויף מיט שטיינער.
דערנאָך זענען זיי אַרויס אין גאַס מיט אַ מאַניפעס־
טאַציע. אַ גרעסערע פּאָליציי־אָפּטיילונג האָט זיי
פערשטעלט דעם וועג.
די כוליגאַנעס האָבן פערוואָרפען די פּאָליציי

מיט שטיינער און מיט שטיקער אייזען. פערוואונ־
דעט 12 פּאָליציאַנטען, דערונטער 2 שווער.
זיי האָבן אויך בעוואָרפען מיט שטיינער דעם
אויטאָ, אין וועלכען עס איז געפאָהרען דער פרע־
זעס פון העכסטען אַדמיניסטראַטיווען טריבונאַל,
העלשטינסקי.
די שויבען פון אויטאָ זענען אויסגעהאַקט
געוואָרען. פּאָליציי האָט אַרעסטירט אַנ'ערה 20
סטודענטן, שטיינער־וואַרפער.
אויף דער מאַרשאַלקאָווסקאַ־גאַס האָבן די
סטודענטן יודער געפּרובט צו פאָרמירען אַ דע־
מאָנסטראַציע. דערביי האָבן זיי זיך בענוצט מיט
אַ נייעם טריק, כדי צו געווינען די סימפּאַטיע פון
די פערבייגעהער. זיי האָבן זיך, נעמליך, אַרומ־
געבונדען די קעפּ מיט האַנדטוכער און באַנדאַ־
זשען — כלומרשט זיי זענען פערוואונדעט.
פּאָליציי האָט די דאָזיגע לייט אַ־עסטירט.
ס'איז פערהאַ אַ צענדליג פערוואונדעטע יודען.

דעפּ. מינצבערג און סען. טראַקטענהיים

ביים פּרעמיער סקלאַדקאָווסקי

וואַרשאַ, 9 (טעלעפאָניש)
דער פּרעמיער סקלאַדקאָווסקי האָט היינט אויפ־
גענומען יויף לענגערע אודיענץ דעם דעפּ.
ל. מינצבערג און סען. טראַקטענהיים.
עס זענען אַרומגערעדט געוואָרען אַ רייהע פּראָ־
בלעמען, וואָס זענען נוגע די יודישע בעפעלקערונג.

טאָג־טעגליך

אַ סוף צום הפקרות!

... צו דעם האָט דערפיהרט די פרייהייט פונם
... ערנאַוויקס'' וואָרט —
... עס איז געשעהן דאָס וואָס עס איז אַנ'אונבעריגג
... און לאַגישע קאָנסעקווענץ פון דער טאָג־טעגלי־
... מורא'דיגער העצע פון די אונטערוועלטיש
... וואָס גראָסרען אונטערן צייכען פון
... ענדעציע:
... אינמיטען גאַס, אין צענטער שטאָט, האָט אַ מער־
... ישע האַנד געשאָסען אויף פיר אומשולדיגע
...
... די בלוטיגע הפקרות פון דער שטודירענדער ענ־
... ישער כוליגאַנעריע ווערט פראַנק און פריי אַרוים־
... געבן אויף די גאַסען פונם לאַנד, און ס'ווערט
... סכנה פאַר דעם יודישען מיטבירגער צו אָטע־
... אין דער לופט פון דעם פּוילישען פאַטערלאַנד,
... וערט מיט אַ שרעקליכער טעמפּאָ פערפעסטעט
... פערסמ'ט פון דער צווישטער ענדעקישער קאָל־
... עדיע, ביי וועלכער עס איז דאָ איין פּאָלט'ע אָמ־
... — אויף די טויטע יודישע קערפּערס, דורך
... פון פערגאָסענעם יודישען בלוט צו קומען צו
... מאַכט, און דאָס לאַנד ביי דער ווייסעל צו פער־
... דערן מיט די פערברויכטע וואַסער פון דעם פער־
... יש'טען רהיין...
די נירגענע מערחרישע הענט פון די דאָזיגע
... זענען צילאָזט, און ווערן וואָס ווייטער אַלץ
... גערייצט דורך די פּראָפּאָגאַנדע אומפּראָפּאַ־
... טליכע העצעס, וועלכע ווערן געפיהרט און בע־
... דורך דעם מעטאָד פון נאַציסטישען קולאַק —
דאָס אומגליק, די אַ מת־מות'דיגע סכנה וואָרט
... שוין אַלץ שאַרפער און געפעהרליכער —
... נישט בלויז די יודישע בעפעלקערונג איז בע־
... נאָר דאָס גאַנצע לאַנד.
אַ סוף מוז צו דעם געמאַכט ווערען — איינמאָל
... אַלע מאָל

מ.

דורכפאַל פון דער אַראַבישער באַיקאָט־פּאָזונג

איז בעצוג צו דער ענגלישער קאָמיסיע

ירושלים, 9 (יט'אַ טעלעגראַפיש)
טראָץ דעם, וואָס הויך אויבערשטער אַראַבישער
ראַט האָט פערוואָרפען די לאָזונג פון „נאָן־קאָאָפּעריי־
שאָן" מיט דער ענגלישער קאָמיסיע, אויפפאָדערנ־
ריג צו באָיקאָטירען איהרע אַרבייטען; וועלען דאָך
מעהרערע אַראַבישע פערזענליכקייטען אָפּגעבען
„פּריוואַט" ערקלערונגען פאַר דער ענגלישער קאָ־
מיסיע. אַראַבער זאַמלען אויך ווייטער מאַטעריאַ־
לען, וועלכע זאָלען פאָרגעשטעלט ווערען דער ענגי־
לישער קאָמיסיע.
לויט דער מיטטיילונג פון „הבוקר'' איז אויך
עמיר אַבדולאַ'ס זוהן, דער פירשט טאַלאַל, גרייט
זיך צו שטעלען פאַר דער ענגלישער קאָמיסיע און
איהר ערטיילען די נויטיגע אויפקלערונגען.
דער עמר אַבדולאַה אַליין איז נעגען דעם דאָ־
זיגען שריט פון זיין זוהן.

בית לחם בעטייליגט זיך אין דער ווינטערהילף־אַקציע

וואַרשאַ, 9 (יט"א טעל.)
אויף דער לעצטער זיצונג פון דער געזעל־
שאַפט „בית־לחם" אונטער'ן פאָרזיץ פון פּרעזעס
ש. דימענטמאַן, איז בעשלאָסען געוואָרען זיך צו
בעטייליגען אין די פייערונגען פון 11 נאָוועמבער.
די פערוואַלטונג האָט אויך בעשלאָסען צו בע־
טייליגען זיך אין קאָמיטעט פאַר ווינטער־הילף און
האָט דעלעגירט אויף דעם טאָג פון 11 נאָוועמבער
4 מיטגלידער. וועלכע וועלען זיך בעטייליגען אין
דער געלד־זאַמלונג.

לאָדזשער ידיעות

ער האָט מסתמא שטודירט די „נירענבערגער געזעצען"...

דער ווילדער אַקט, וואָס האָט נעכטן צעמזיק'ט דעם יוד משה קורעק!

דער אַקסען־הענדלער, משה קורעק (דליגאַ 42)
האָט נעכטן געטריבען אַקסען אין שכט־הויז
אַריין. פלוצים האָט אַ צעווילדעוועטער אַקס זיך
אויף איהם געוואָרפען און איהם געמאַכט שווערע
וואונדען. אין אַ שווערען צושטאַנד איז ער אָפּ־
געפיהרט געוואָרען אין פּאָזנאַנסקי'ס שפּיטאָל.

פלוצים געשטאָרבען

אין איהר אייגענער וואוינונג (זגערזשער 43)
איז פלוצים געשטאָרבען פון אַ האַרץ־שלאַג די 70־
יאָהריגע חנה גוזדאַ. דער דאָקטאָר פון פּאָגאָטאָוויע
האָט פעסטגעשטעלט דעם טויט.

אַנטיסעמיטישע עקסצעסען אין די בודאַפּעשטער הויכשולען

בודאַפּעשט, 9 ספּ. טעל.) אין די היגע
הויכשולען זענען היינט פאָרגעקומען אַנטי־יודישע
דעמאָנסטראַציעס און עקסצעסען.

פון ענגלישען פּאַרלאַמענט

לאָנדאָן, 9 (ספּ. טעל.)
דער פּאַרלאַמענט איז היינט צוזאַמענגעטרעטען
צום אַרומרעדען דעם געזעץ־פּראָיעקט, וועגן דער־
האַלטען די אָרדנונג, וואָס איז אַריינגעטראָגען
געוואָרען דורך דזשאָן סיימאָנען.

מ'כאַפּט די פיש פאַר דער נעץ

בודאַפּעשט, 9 ספּ. טעל.)
אויף דער שפּאַנישער געזאַנדשאַפט איז היינט
אויסגעהאָנגען געוואָרען אַ פאָהן פון די אויפ־
שטענדיגע.
מעקסיקאָ, 9 (ספּ. טעל.)
די רעפּובליק סאַן־סאַלוואַדאָר האָט אָנערקענט
כען. פראַנקאָ'ס רעגירונג.
בערלין, 9 (ספּ. טעל.)
אויף דער שפּאַנישער אַמבאַסאַדע איז אַרויס־
געהאָנגען געוואָרען די פאָהן פון די שפּאַנישע
אויפשטענדיגע.
דעם אַמט פון שפּאַנישען אַמבאַסאַדאָר האָט
פייערליך איבערגענומען אַגראַמאָנטע־אי־פּאָרטיאָ.
פּאַריז, 9 (ספּ. טעל.)
זונטאָג איז אין צוזאַמענהאַנג מיט דער דע־
צידירענדיגער אַטאַקע פון די אויפשטענדער אויף
מאַדריד, אויסגעהאָנגען געוואָרען אויפ'ן בנין פון
האָטעל „בריטאַניאַ", וואו ס'געפינט זיך דער שפּאַ־
נישער קאָנסולאַט, אַ געלד־רויטע פאָהן — די פאָהן
פון די שפּאַנישע אויפשטענדיגע.

אונזער וואָרט

מיר זענען שוין ווידער שולדיג..

פאַרפאַלען, מיר וועלען זיך שוין קיינמאָל און מיט
גאָרנישט אויסקויפען —
אזא, וואַרשיינליך, איז אונזער גורל און בע־
שטימונג צו פערבלייבען אייביגע בעלי־חובות, צו
בלייבען אלעמאָל שולדיג!
וואָס פאַר א בייז און וואָס פאַר אַן'אומרעכט
עס זאָל אין ערגיץ־וואו נישט פּאַסירען. ווער עס זאָל
זיך נישט בעמיאוס'ן, וועט זיך שוין די פערענטפער־
רונג שטענדיג געפינען — די יודען!
אפילו דאָן, ווען ס'איז קלאָר אויף דער האַנד די
איינענטליכע סיבה, די וויהרקליכע. אין אלע זעהען פון
מיטן „נישט־בעוואָפענטן" אויג.
צו דעם זענען מיר, יודען, שוין צוגעוואוינט, און
פּונקט ווי אויף אָהן א שיער אנדערע גזירות און נייע
דערנידעריגונגען רעאַגירען מיר נישט — לייטען
מיר אויך אויף דעם נישט קיין אכט.
דאָס הייסט אָבער נישט, אַז מיר שלינגען גלייכ־
גילטיג אַרונטער איטלעכע בעליידיגונג און דיסקרי־
מינאַציע — ניין, אַזוי איז עס נישט.
עס שאַפט זיך א פּאַראַדאָקסאַלע לאַגע פון אַנ־
אומבעוואָפענטע מענשען, וועלכער געפינט איין, אַז
זיין געגנער, זיין דערנידעריגער איז נישט־סאַטיספאַק־
ציע־פעהיג, ווייל ער איז לחלוטין אויסגעטאָן פון יעדער
סימן אנשטענדיגקייט און פונם עלעמענטאַרען
זין פאַרן אמת און גערעכטיגקייט!
מיר ווייסען, למשל, וואָס מיר האָבען צו דער־
וואַרטען אין דער צוקונפט, ווען די שטעלונג צו אונז
מצד האַלאַבורדאַ (ענדעצי'ע) און מצד מהוגוט (ראַ־
דיקאַלע פויערים - פּאַרטיי) איז די אלעמען בע־
קאַנטע —
מיר ווייסען, אַז אין יעדען פאַל פון בלוטיגען
געוואַלד־טאַט נעגען אויז ווערט, אין בעסטען פאַל
געמוסרט אין דעם נוסח פון „שעהמען זי זיך, הער
קאָזאַק". און דאָך איז דער רעזולטאַט דער, אַז ווען
עס קומט צו אַן'אַנטי־דייטשער שטימונג אין דער
רעכטער פּוילישער פּרעסע צוליב די געשעהענישען
אין דאַנציג. און ווען אין פּויזנער געגנד ווערען פער־
שפּרייט אויפרופען, „אַז ווער עס קויפט ביי יודען
אָדער די דייטשן, ווערט בעטראַכט אַלס אַ פערדעטער
פון פּוילען'' — שרייט די נאַציאָנאַלע פּרעסע מיט'ן
„אַנגריף'' בראש, אַז אין דעם זענען שולדיג די
יודען...
מילא, שולדיג איז שולדיג. לאָמיר האָפען, אַז
מיר וועלען נאָר אַמאָל פעצאָהלען.
ב.

די יודישע נאַציאָנאַלע היים

פֿאַר דעם טריבונאַל פֿון דער קעניגליכער קאָמיסיע

פֿון מ. ערדעלבוים

די סדרה אונרוהען אין פּאַלעסטינע איז שוין פֿאַרענדיגט און עס הויבט זיך אָן די פּרשה פֿון דער קעניגליכער קאָמיסיע. וואָס אַ קעניגליכע קאָמיסיע איז, דאַרף איך, אַזוי גלויב איך, אייך נישט דערצעהלען. דער טעם פֿון די פֿריהעריגע קאָמיסיעס, איבערהויפּט פֿון דער בעריהמטער פּאַספֿילד'ס־שאָו קאָמיסיע, איז נאָך גענוג לעבעדיג און טיף איינגעקריצט אין אונזער זכרון, דאָס מיר זאָלען אויף אַניאמת זיך טרייסלען פֿון אַנגסט. מיר ווייסען, אַז קיינע פֿון די קאָמיסיעס, האָט אונז נישט געבראַכט גוטעס און דערפֿאַר ציטערען מיר אין פֿאָראויס פֿאַר די רעזולטאַטען פֿון דער איצטיגער קאָמיסיע. נאָך מעהר, אויב מיר האָבען זיך געהאַט פֿאַרוואָס צו שרעקען פֿאַר די לעצטע קאָמיסיעס איז פֿאַר די איצטיגע קאָמיסיע דאָ גענוג אויזאָך נאָך א סך מעהר מורא צו האָבען.

ווערענד די פֿריהעריגע קאָמיסיעס זענען בעשטימט געוואָרען נאָר אויסצופֿאָרשען די סיבות פֿון די אונרוהען. איז די איצטיגע קאָמיסיע בעאויפֿטראַגט געוואָרען אויסצופֿאָרשען אויב דער מאַנדאַט ווערט פּאַרטייאיש אויסגעטייטשט. אמת, די קאָמיסיע האָט נישט דאָס רעכט צו שטעלען די בעדינגונגען פֿון דעם מאַנדאַט און די באַלפֿור דעקלאַראַציע אונטער א פֿראַגע צייכען, ד. ה. אַז פֿונדאַמענטאַל בלייבט דער מאַנדאַט און די באַלפֿור דעקלאַראַציע דער באַזיס פֿון דער רעגירונגס פּאָליטיק. אָבער עס איז פֿאַרשטענדליך פֿאַר יעדען איינעם, דאָס אויב די רעגירונג, אָדער איהרע בעאַמטע וואָלטען מיט אַני־אויפֿריכטיגען ווילען וועלען ציהען די ריכטיגע קאָנסעקווענצען פֿון דעם מאַנדאַט, וואָלט צו דעם אַלעם נישט געקומען און די קאָמיסיע, ווי די פֿריהעריגע, וואָלט געדאַרפֿט אויסזאָגען דעם איינציגען מעגליכען אורטייל — אַז די רעגירונג האָט נאָך נישט ערפֿילט איהרע התחייבות'ן אונטער דעם מאַנדאַט צו דער יודישער נאַציאָנאַלער היים, און, אַז די אַראַבער, אויף וויפֿיל עס האַנדעלט זיך אין זייערע עקאָנאָמישע און ציווילע רעכט, האָבען זיך נישט אויף וואָס צו בעקלאָגען, פֿאַרקעהרט זיי לעבען היינט ווי אין א גן־עדן אין פֿערגלייך מיט זייער לעבען אונטער דעם טערקישען רעזשים. אויף וויפֿיל עס האַנדעלט זיך אין נאַציאָנאַלע אַספּיראַציעס קענען זיי נישט אויסזעצען, ווייל אין מאַנדאַט איז בעשטימט און אנערקענט א יודישע נאַציאָנאַלע היים. דאָס איז די איינציגע אויפֿריכטיגע און עהרליכע אינטערפּרעטאַציע, ווי עס האָט זי פֿערשטאַנען דער שעפֿער פֿון דער באַלפֿור־דעקלאַראַציע, און אויך דער קעניג פֿייזול, וועלכער האָט צוליב דעם געשלאָסען א פּאָליטישען אָפּמאַך מיט ד"ר וויצמאַן, אַלס דער אַנערקענטער פֿאָרשטעהער פֿון דער נאַציאָנאַלער היים.

שוין דער פֿאַקט, אַז די דאָזיגע אינטערפּרעטאַציע ווערט זעהר היים בעקעמפֿט פֿון דער רעגירונג און סאַבאָטירט פֿון איהרע בעאַמטע, בעווייזט, אַז דער מאַנדאַט איז פֿאַר זיי אַ מין „רעטעניש", וועלכער נויטיגט זיך אין א פירוש. אין אנדערע ווערטער, עס איז געגעבען געוואָרען אַ מעגליכקייט אַנצוהויבען זיך חקר'נען און פּשטל'ען, וואָס איז א יודישע נאַציאָנאַלע היים; ווי גרויס מוז זי זיין; צי איז שוין נישט די נאַציאָנאַלע היים געגרינדעט געוואָרען; אויב אַזוי צי קען מען ערלויבען א נייע יודישע אימיגראַציע קיין ארץ ישראל; אויב יא וואָס דאַרף זיין איהר פּראָפּאָרציע צו דער איבעריגער בעפֿעלקערונג? ווי ס'איז צו זעהען ליגט אין דעם די געפֿאַהר פֿון אויסבייטען די יודישע נאַציאָנאַלע היים אויף קליין געלד: אַז די נאַציאָנאַלע היים איז שוין געגרינדעט; עד כאן!

דאָס צייגט די גרויסע סכנה, וועלכע לויערט איצט איבער אונז. קודם כל איז די סכנה א פּסיכאָלאָגישע. אין ענגלאַנד און אויסער ענגלאַנד עקזיסטירט א גלויבען, וועלכער באַזירט זיך נישט אויף קיין אמת, אַז די רעקאָמענדאַציעס פֿון די קאָמיסיעס וועלכע זענען געשיקט געוואָרען ביז איצט זענען נישט נאָר נישט אָנגענומען געוואָרען, נאָר מען האָט זיי גאַנץ איינפֿאַך אַריינגעוואָרפֿען אין דעם אָפּפֿאַל־קאָרב אַריין, און מיט דעם האָט עס זיך געענדיגט. דאָס איז נישט ריכטיג. די רעגירונג איז נאָך א גענויער אונטערזוכונג פֿון די רעקאָמענדאַציעס יאָ געקומען צו געוויסע אויספֿיהרונגען און זיך בעמיהט צו האַנדלען לויט זייערע רעזולטאַטען, אַזוי האָט די רעגירונג נאָך אונטער'ן הערבערט סעמיועל בעשלאָסען איינצושטימען אויף א לעגיסלאַטיווען ראַט. די אַראַבער האָבען דאָס פֿאַרוואָרפֿען, נישט די רעגירונג.

נאָך מעהר ווען די שאָו קאָמיסיע האָט צוגעשטעלט איהר בעריכט און האָפּ סימפּסאָן האָט צוגעשטעלט זיין „פּאַכמענערישען" רעפֿאָרם, האָט די רעגירונג אָנגענומען אַלע מיטלען צו בעזייטיגען די קריוודעס פֿון די אַראַבער. עס איז נישט געווען איהר שולד וואָס דער געשריי פֿון די אַראַבער, אַז די יודען שטויסען זיי אַרויס פֿון לאַנד האָט זיך בעוויזען אַלס פֿאַלש.

אָבער, ווי געזאָגט, איז דאָ א טיפֿער גלויבען ביי אַ סך און בלייבט ביי דער מעהרהייט, אַז די רעקאָמענדאַציעס צוזאַמען מיט די בעריכטען פֿון די פֿאַרשיידענע קאָמיסיעס און עקספּערטען זענען פֿאַרוואָרפֿען געוואָרען פֿון דער רעגירונג דורך דעם איינפֿלוס פֿון די „ציוניסטען".

פֿון דער מלחמה אָן הויבט אָן פּאַלעסטינע שפּילען א וויכטיגע ראָלע אין דער אינטערנאַציאָנאַלער פּאָליטיק. אין די לעצטע פֿאַר יאָהר איז איהר בעדייטונג נאָך גרעסער געוואָרען צוליב דעם אָפֿענעם קאַמף, וועלכער ווערט איצט געפֿיהרט צווישען ענגלאַנד און איטאַליען. אַלע וועלען געדענקען מוסאָליני'ס רעדע אין מילאַן, וועלכע איז געווען אַן אַרויספֿאָדערונג צו ענגלאַנד, דאָס זי זאָל אַנערקענען דעם מיטעללענדישען ים אַלס דעם „ים פֿון רוים".

ענגלאַנד שטעהט איצט פֿאַר א שווערע צייט, וועלכע ווערט אין דער צוקונפֿט זיין פֿילייכט פֿיל מעהר שווערער און ערנסטער: די אַלטע ענגלישע אימפּעריע ווערט אָנגעגריפֿען פֿון דער בענייטער רוימישער אימפּעריע, וועלכע איז אי אגרעסיוו און אי יונג.

מיר זעהען אַלזאָ די בעדייטונג פֿון פּאַלעסטינע, וועלכע איז היינט אַ „שליסעל פּונקט" אין דעם גרויסען קאַמף, וועלכער האָט זיך אָנגעפֿאַנגען צווישען צוויי אימפּעריעס.

ווי קוקען מיר אַריין אין דעם דאָזיגען שפּיל און ווי אַזוי רעפֿלעקטירט עס אויף דער קעניגליכער קאָמיסיע?

די באַלפֿור דעקלאַראַציע איז נישט געווען בלויז דער רעזולטאַט פֿון סענטימענטען, אָדער הילף, וואָס די יודען האָבען געלייסטעט צו די פֿאַרבינדעטע אין די מלחמה יאָהרען. די ציוניסטיש בריטישע פּאָליטיק האָט זיך אָנגעפֿאַנגען מיט הערצל'ען און טשעמבערלען'ען און זאָגאַר נאָך פֿריהער — אין דער צייט פֿון לאָרד פּאַלמערסטאָן און מר. אַליפֿאַנט.

אַלעס וואָלט געווען גוט, ווען נישט דער פֿאַקט דאָס פּאַלעסטינע איז טיילווייז אַ בעוואוינט לאַנד און געפֿינט זיך אין אַן אַנ־אַבישען „ים". אויך דאָס וואָלט נישט געווען אַזוי שלעכט ווען נישט דער פֿאַקט, דאָס אָט די אַראַבער, געשטיצט פֿון ענגלאַנד'ס שונאים, זענען געוואָרען שטאַרק נאַציאָנאַליסטיש און ווילען שאַפֿען נישט נאָר זעלבסטשטענדיגע שטאַאַטען נאָר זאָגאַר א פּאַן אַראַבישע אימפּעריע אַלגעמיין. ענגלאַנדס פּאָזיציע אין נאָהענטען מזרח איז דורך אָט די אַראַבישע שאָוויניסטישע בעוועגונג געוואָרען נישט אַזוי זיכער און עס פֿאָדערט גענוג טאַקט און שטאַרקייט אויפֿצוהאַלטען איהר פּרעסטיזש, איינפֿלוס און ממשלה אויף יענעם זייטיגען שטח, וועלכער ליגט הינטער איהר וועג הינטער אינדיע.

דאָס אַלעס גיט אונז א בילד וועגען דער לאַגע און אויך אַ געוויסע פֿעסטשטעלונג וועגען די שוועריגקייטען, וועלכע ענגלאַנד מוז איבערקומען אין דעם שטרייט צווישען יודען און אַראַבער פֿאַר פּאַלעסטינע, וואָס איז דער שליסעל פֿון די קאָנטינענטען. אָט דאָס איז די אויפֿגאַבע און דער פּראָבלעם, וועלכע די קעניגליכע קאָמיסיע האָט צו בעטראַכטען: ווי אַזוי קען מען לעזען די פּראָבלעם, ווי אַזוי קען מען בעפֿרידיגען די אַראַבער, בערוהיגען די יודען, און ענגלאַנד זאָל קענען אונגעשטערט געוועלטיגען אין פּאַלעסטינע.

די אָפּטיילונג פֿון 19-טען יאָה״י

פֿון איליאַ ערענבורג

אין דער קאַזאַרמע פֿון קאַרל מאַרקס וועלכע האָט פֿריהער געהייסען די קאַזאַרמע דושאַים 1, האָט געהערשט אַ טומעל: די אָפּטיילונג פֿון 19־טען יולי פֿאָהרט אָפּ צום פֿראָנט. די רויטע פֿאָהן האָט קאָנטראַסטירט מיט דעם צעגליהטען ווייסען הימעל. דער נאָמען פֿון גרויסען דענקער האָט געוואַנדערט פֿון די ביבליאָטעק רעגאַלען צו די מאַשינען געווערעהרען און געפֿיילטע פּויסטען.

אין א קליין צימער האָט דער קאָמענדאַנט אונטערגעשריבען דעם מאַרש־בעפֿעהל. גראַמוואַל האָט געזאָגט צו מיר: „דריי הונדערט מאַן בלייבען — מיר האָבען נישט קיין ביקסען". דאַן האָט ער אָנגעהויבען צו רעדען וועגען דער אויסבילדונג, וועגען דער דיסציפּלין, אין קוואַלען איז געבוירען געוואָרען די אַרמעע פֿון פֿאָלק: מען האָט געצעהלט די ביקסען. מען האָט געצעהלט די פּאַטראָנען, די מענשען האָט קיינער נישט געצעהלט — מענשען איז פֿאַראַן א סך צו פֿיל. איבער דעם טיש פֿון קאָמאַנדיר האָט געהאָנגען סטאַלינ'ס פּאָרטרעט, אין א אויגענבליק לאַנג האָט דער קאָמאַנדיר שמייכלענדיג געזאָגט: „איך האָב געלעזען פֿון צאַריצין..."

נעבען דעם קאָמאַנדיר האָט זיך געפֿינען די רעדאַקציע פֿון דער צייטונג „דער רויטער מיליציאַנער". אויף דער וואַנט איז געווען אויפֿגעשריבען: „אין פֿליכט: דיסציפּלין. אין רעכט: ניין פֿאַראויס. איין ווילען: זיגען". א מיליציאַנער, א וויין־פּלאַנצער פֿון טאַראַגאָנאַ האָט פֿעסט געהאַלטען דעם הער דאָקטאָר ביים אַרבעל און כסדר איבערגעחזרט: „פֿאַרוואָס האָט מען מיר נישט געגעבען קיין ביקס?" ער האָט געטרערט וועגען זיין רעכט צו גיין פֿאַראויס.

דער שעף פֿון אַרסענאַל האָט מיר געוויזען 30 ביקסען. ער האָט זיי מיט ליבשאַפֿט געצעהלט, אזוי צעהלט א קמצן זיינע רייכטימער. ער האָט געזאָגט: „זייט 14 יאָהר בין איך אין דער פּאַרטיי. איך האָב געהאַלטען רעדעס, געשריבען אַרטיקלען. איצט... איצט מוז זיך אַלץ ענטשיידען". ער איז צו איהם צוגעקומען דער וויין־פּלאַנצער, וועלכען איך האָב געזעהן אין דער רעדאַקציע און געזאָגט מיט דעמזעלבען היזעריגען שעפּטשענדיגען טאָן: „פֿאַרוואָס האָט מען מיר נישט געגעבען קיין ביקס?" דער שעף פֿון אַרסענאַל האָט זיך אַוועקגעדרעהט.

די אָפּטיילונגען וואָס האָבען זיך געגרייט אָפּצומאַרשירען אויפֿן פֿראָנט זענען געשטאַנען אין רייהען. דער הויפּטשטאַב האָט געהאַלטען א רעדע: „די אַרבייטער פֿון דער וועלט קוקען אויף אייך, מיליציאַנערען!".. אַלס ענטפֿער האָט זיך דערהערט אַן אַרויסרוף: „נידער מיט דעם פֿאַשיזם!"

א מיליציאַנער האָט געפֿיהרט א פּאַסטעך־הונד מיט א רויטען באַנד. מיט א ערנסטע מינע האָט ער מיר ערקלערט: „דאָס איז א סאַניטאַר". קינדער האָבען מיט ענטציקונג געקוקט אויף די גלענצענדע העלמען פֿון זייערע פֿעטער. פֿרויען האָבען זיך געזעגענט מיט זייערע מענער. טיילמאָל האָט זיך אין דעם פֿייערליכען, טומלדיגען רעדען אַריינגעריסען א שטילע, אויגען גלאַנצען. א מיידעל חזר'ט איבער די ווערטער: „דו מוזט אָבער שרייבען...". א שלאַנקער יונגענדליכער האָט די ביקס אַנגעדריקט צו זיך און געזאָגט, מען ווייסט נישט צו וועמען: „זי מוז נאָר פּוצט ווערען"... איך האָב געהערט ווי א אַלטע מאַמע האָט געשעפּטשעט צו איהר זוהן: „איך געה מיט ביז צו דער באַהן — ווילסט?..." דאָס איז נישט געווען קיין אויסשניט פֿון א פֿילם, דאָס איז געווען דאָס לעבען.

פֿאַראויס זענען געגאַנגען איינציגע דייטשען. זיי האָבען געטראָגען טעלמאַנ'ס בילדער. זיי האָבען געהאַט העלע אויגען און העלע האָר, פֿון העכער'ן וואוקס ווי די אַנדערע. זיי האָבען געקענט מאַרשירען: זיי האָבען בעהערשט די קריגס־קונסט. הינטער זיך האָבען זיי געהאַט א סך ליידען: פֿערוויסטונג, תפֿיסה, איינזאַמקייט, גירוש, צווישען די דאָזיגע פֿרייהייט־ליבענדע און שטאָלצע מענשען אינמיטען פֿון מוטיגקייט און קינדערשע דאַנקבאַרקייט האָבען זיי צוריקגעפֿונען דאָס לעבען. זיי האָבען מאַרשירט צו די באַסטיאָנען פֿון מאַראַגאָסאַ, בכדי צו ראַטעווען די קינדער פֿון פּאָמערן און באַדען. פֿריילעך האָבען זיי געשמייכעלט צו די באַרצעלאָנער, וואָס האָבען פֿון די באַלקאָנען בעגריסט די אָפּמאַרשירענדע אָפּטיילונגען.

די אַלטע איז נאָכגעגאַנגען נעבען איהר זוהן. די אָפּטיילונג האָט זיך אויסגעמישט מיט דעם המון. נעבען יעדען קעמפֿער איז געגאַנגען א פֿרוי. דאָס איז געווען די לעבענס וואַרימקייט וואָס לאָזט ליכט שטאַרבען. נאָר די דייטשען זענען געגאַנגען אַליין. זיי האָבען מאַרשירט מוטיג, ווי סאָלדאַטען: די הערליכע ערד, איז דאָך געווען פֿרעמדע ערד. אַלס די אָפּטיילונג האָט מאַרשירט איבער דער ראַמבלאַ, האָב איך דערזעהן צוויי עלטערע אַרבייטער־פֿרויען: מיט אומזיכערע טריט האָבען זיי זיך דערנעהנטערט צו די דייטשען, און נישט רעדענדיג קיין וואָרט, מיט א ליכטיגען שמייכל האָבען זיי צוזאַמען מאַרשירט מיט די דייטשען.

רויטע רויזען האָבען געבלוהט אויף די שפּיצען פֿון די באַגנעטען.

„מיר" און „זיי"

צווישען גרויזאַמע פֿעלזען, אין די שטראַהלען פֿון דער אומרחמנותדיגער ברענענדער זון, דערדריקט די מאַסיווע מויערן פֿון עסקוריאַל. זיי זענען געווען 6 מעטער דיק. קאַרל דער פֿינפֿטער האָט געוואָלט בויען א פּאַלאַץ, ער האָט געבויט א קאַזאַרמע פֿון אונגעהויערע פֿערגעהם. אין דער סביבה האָט זיך נישט געפֿינען קיין ביימעל, נישט קיין גראָז. קאַרל דער פֿינפֿטער פֿלעגט אָפּלעבען זיינע מלוכה זאָרגען, בכדי זיך צו לעגען אין דער גרויס שטעהענדער טרומנע: ער האָט פּראָבירט דעם טויט. שפּאַנישע קעניגען האָבען נאָך טויזענט די בעוואָפֿענונג פֿון דימער און דאָס הייר ליגנע טויטען־געמוט: דאָס לעבען איז פֿאַר זיי געווען אומגליק און רואין. זיי האָבען איבערגעלאָזט סקראָפֿולאָזע יורשים. יעזואיטען און קריגס־קנעכט פֿון בורגאָס. אין עסקוריאַל זענען געשטאַנען ווי ביכער אויף רעגאַלען די טרונעס פֿון די שפּאַנישע קעניגע. איבער עסקוריאַל האָט לאַנגזאַם געפֿלאַטערט די רויטע פֿאָהן. אין איינעם פֿון די אינערליכע הויפֿען האָבען געפֿאַנגענע מאַנאַכען און געהיים פּאָליציאַנטען געטרונקען לימאָנאַד. האָפֿנונגספֿול האָבען זיי אלס כּאָל געוואָרפֿען אויגען, אויפֿן ווייסען הימעל: דאָרט זענען געפֿלויגען מלאכים אין דייטשע אַעראָפּלאַנען די ווייסע האָבען געוואָרפֿען באָמבעס אויף דער שטאָט מיט איהרע ק"עמלער ווי מ'האָט שלום אַנזיכטס־קאַרטען און פֿריכטען־זאַפֿט.

אין איין טייל פֿון פּאַלאַץ איז געווען איינגערעכנט א לאַזאַרעט פֿון פֿערוואונדעטע, פֿון דער גוואַדאַראַמאַ איבער משונהדיגע וועגען, צווישען די כער פֿון די גראַנאַטען, זענען געקראָכען אויטאָס מיט פֿערוואונדעטע מיט פֿערדעקטע רעפֿלעקטאָרען. פֿערוואונדעטע האָבען נאָך אַלץ געלעבט מיט שלאַכט. זיי האָבען גערעדט פֿון האַנד־גראַנאַטען, פֿייער־שלאַכט. פֿון זיי, איך האָב געזעהן א יונג ליבען, וועלכער האָט די לינקע האַנד צוזאַמענגעפּרעסט א פֿויסט, די רעכטע האָט ער פֿערלוירען ביי פֿער קואינאַס.

אין דער טונקעלקייט האָבען מיר געהערט א הייזעריג קרעכצען. דאָס איז געווען א פּויער פֿון די פּראָווינץ אווילאַ, אויף זיין פֿיבערנדיג פּנים האָט וואַקסען א גרויער באָרד. א קויל האָט איהם די לונג אַדורכגעשאָסען. ער האָט קוים גערעדט. ער האָב געזאָגט: „רעד בעסער נישט". אָבער ער האָט געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ, און דערצעהלט ווי אַזוי ער האָט ענטדעקט דאָס מאַשינען געוועהר פֿון די ווייסע. ער האָט געמוזט רעדען. דער דאָקטאָר האָט געזאָגט, אַז ביז אינדערפֿריה וועט ער נישט דערלעבען. מיין בעגלייטער האָט איהם געפֿרעגט: „אין וועלכער אָרגאַניזאַציע ביסט דו געווען? — או. ג. ט. צ. כ. ט.?" דער פֿערוואונדעטער האָט נישט געענטפֿערט. ער האָט ווייטער דערצעהלט וועגען שלאַכט אויסשפּרוה־געוועהר. ער האָט געזאָגט: „זיי האָבען 4 קליינע מיידלעך דערשאָסען". איז אַוועגער זענען מיר אויך געקומען" — צוויי ווערטער האָט ער בעזונדערס דייטליך אַרויסגערעדט: „נאָסטראָס" און „עלאָס", „מיר" און „זיי". שוין נאָהענט פֿאַרן טויט איז ער געווען פֿול לעבען. נישט פֿון דער פֿערוואונדונג איז ער דערשטיקט געוואָרען נאָר פֿון האַס און ליבע. ער האָט געזאָגט, „זיי ווילען עס נישט מאַכען". ער האָט געזאָגט: „מיר ווילען זיגען".

צוויי וואָכען שפּעטער בין איך געווען אין באַרצעלאָנאַ. איך האָב געהערט דיסקוסיעס. דאָס איז ווען צופֿעליגער און פֿיינליכער זאַמד. אין אָוונט האָב איך געזאָלט רעדען אויף א מיטינג „פֿאַר דער פֿערטיידיגונג פֿון דער קולטור". איך האָב געזעהן פֿרעמדע מענשען, איך האָב שלעכט פֿערשטאַנען זייער שפּראַך. איך האָב וועניג געוואוסט פֿון זייער לעבען. איינער האָט אויסגערופֿען: „זאָל לעבען די רעפּובליק". דער אַנדערער: „זאָל לעבען דער אַנאַרכאָ־קאָמוניזם". איך האָב מיך דערמאָהנט אין דעם פֿערוואונדעטען פּויער אויף דעם קראַנקען־בעט פֿון עסקוריאַל. איך האָב וועגען איהם דערצעהלט פֿון דער טריבונע. איך האָב איבערגעחזרט זיינע צוויי ווערטער, „נאָסטראָס" און „עלאָס". אַלס ענטפֿער האָב איך דערהערט א בעגייסטערטע געשריי. די מענשען האָבען זיך געגענזייטיג געדריקט די הענט און געשמייכעלט מיט דעם שמייכעל פֿון האָפֿנונג. דער טויט פֿון צום טויט פֿערוואונדעטען אָבער פֿון לעבען ערפֿילטען קעמפֿער איז אַדורך דורך דעם זאַל, פֿון טויזענדער ברוסטען האָט זיך דערהערט דער רוף: „זיי ווילען עס נישט מאַכען!"

מאָסקווע — א פּאָרט פֿון 5 ימ'ען

אין נאָוועמבער פֿון פֿערגאַנגענעם יאָהר האָט זיך אויפֿ'ן סווערדלאָווסקער סקווער אין מאָסקווע בעוויזען אַ גרויסע מאַפּע פֿון וואַסער־וועגען פֿון די פּראָיעקטירטע נייע קאַנאַלען. אויף דער מאַפּע איז געווען אַ שטאָלצע אויפֿשריפֿט: „מאָסקווא — אַ פּאָרט פֿון 5 ימ'ען". דער גיגאַנטישער פּראָיעקט, וואָס דאַרף מאַכען פֿון דער קאַרטע אַ ווירקליכקייט זאָל פֿאַרענדיגט ווערען אין יאָהר 1937. א טייל פֿון פּלאַן — דאָס אַדורכגראָבען דעם ביעלאָמאָרסקער קאַנאַל און פֿאַרטיפֿען דעם מאַרינסקאַ סיסטעם, וואָס פֿאַראייניגט דעם ווייסען ים מיט דער וואָלגאַ, איז שוין פֿאַרווירקליכט. מיט אַ קורצער צייט צוריק איז אויך שוין געעפֿענט געוואָרען די נייע עלעקטרישע סטאַנציע אויפֿ'ן טייך סויר, וואָס געהט אַריין אין פּלאַן פֿון פֿאַראייניגען לעניגראַד מיט מאָסקווע דורך אַ סיסטעם פֿון קאַנאַלען.

אין איצטיגען מאָמענט אַרבייטען די איינוואוינער פֿון די קאָנצענטראַציע־לאַגערן און תּפֿיסות ביים אַדורכגראָבען א קאַנאַל צווישען מאָסקווע און דעם דאָרף איוואַנקאָוואָ אויפֿ'ן ברעג פֿון דער וואָלגאַ. דאָס אַדורכגראָבען דעם מאָסקוואַ—וואָלגאַ־קאַנאַל וועט פֿאָדערן אַזעלכע אַנשטרענגונגען, ווי בשעתו דאָס אַדורכגראָבען דעם פּאַנאַמער קאַנאַל. אין פּלאַן געהט אויך אַריין דאָס פֿאַראייניגען דורך אַ קאַנאַל די וואָלגאַ און דעם דאָן ביי סטאַלינגראַד, וואו ביידע טייכען קומען זיך צוזאַמען אויף א 100 קילאָמעטער.

אַזוי אַרום וועט נאָך דער פֿערווירקליכונג פֿון פּלאַן, מאָסקווא זיין פֿאַרבינדען דורך קאַנאַלען און טייכען מיט'ן באַלטישען און ווייסען ים אויף צפֿון און מיט'ן אַזאָווער, שוואַרצען און קאַספּישען ים אויף דרום.

די דאָזיגע וואַסער־וועגען וועלען אויסגענוצט ווערען איבערצופֿיהרען משאות און זיי וועלען אָהן שום ספק ענטלאַסטען די באַהנען, וועלכע זענען טראָץ אַלע בעמיהונגען פֿון קאַגאַנאָוויטשען אַלץ נישט אויף דער געהעריגער הויך.

אין איצטיגען מאָמענט לאָזען די מאָסקווער באַהן סטאַציעס אַדורך 40 מאָל מעהר סחורות ווי די מאָסקווער פּאָרטען, וואָס רופֿט זיך שטאַרק אָפּ אויף דעם טראַנספּאָרט, דערביי ליידט דערפֿון שטאַרק די פּאַסאַזשיר בעוועגונג.

אין מאָסקווע דערצעהלט מען א אַנעקדאָט וועגען צוויי יונגע לייט פֿון מאָסקווע, וואָס האָבען געוואָלט פֿאָהרען צו גאַסט צו זייער פֿאָטער אין סיביר. אין דריי טאָג אַרום זענען זיי צוריקגעקומען אַהיים צום אָוענד ברויט... די גאַנצע צייט זענען זיי געשטאַנען אין דער ריי נאָך בילעטען און זיי נישט בעקומען. אַפֿילו איצט ליגען הונדערטער מענער, פֿרויען און קינדער" אויף זייערע

(ווייטער זעה זייט 5).

[מ]זרחי-פירער הרב שמואל בראָדט איבערגענומען אנטוועראפּענער רבנות

(פון אונזער קאָרעספּאָנדענט)

מ. י. נירענבערגער

[...]יין אַנטווערפּען איז אָנגעקומען צוזאַמען מיט [פ]אַמיליע, דער בעקאַנטער פירער פון פוילישען [מזרח]י און געוועזענער סיים-דעפּוטאַט, הרב שמואל [ב]ראָדט.

[...] בעקאַנט, איז הרב בראָדט, מיט עטליכע [...] צוריק, אויסגעקליבען געוואָרען פאַר רב [אַנ]טווערפּען, אויפ'ן אָרט פון הרב עמיאל, וועל[כער] איז איצט רב אין תל-אביב. מיט זיין אָנ[קומען] אין אַנטווערפּען האָט הרב בראָדט גלייך [איבער]גענומען דעם רבנות-אַמט.

* * *

[...]לכבוד דעם אָנקום פון הרב בראָדט, האָט די [אַנטווע]רפּענער יודישער קהלה איינגעאָרדענט אַ [...] קבלת-פנים, צו וועלכען עס זענען איינ[געלאַד]ען געוואָרען די פאָרשטעהער פון אַלע יו[דישע] אָרגאַניזאַציעס און אינסטיטוציעס.

[ד]י פייערונג איז געעפענט געוואָרען דורכ'ן [...]דע-סעקרעטאַר, ה' אַפּטראַאַט. ה' שנער"ב, קהלה-פּרעזידענט, האָט דאַן אין אַ לענגער[ע] רעדע בעגריסט דעם חשוב'ן רב, דאַנקענדיג [...] פאַר דעם כבוד, וואָס ער האָט אָנגעטון אַנטווערפּענער יודישען ישוב, אָננעהמענדיג [...]א הרבנות. דער צווייטער רעדנער איז געווען [...]אַבינער ד"ר שאַפּיראָ.

ד"ר צ. פּרוזשאַנסקי, דער בעקאַנטער פּועלי-[צי]וניסטישער [...] פון אַנטווערפּען, בעגריסט — אין נאָ[מען] פון דער „פעדעראַציע פון ציוניסטישע פאַר[טייען]" — דעם ציוניסט און מזרחיסט בראָדט — מיטגליד פון ציוניסטישען אַקציאָנס-קאָמיטעט [...]קטיוען פּראָפּאַגאַנדיסט. ער גיט איבער וועגען דער צופרידענהייט, וואָס עס הערשט אין די [אַנטווע]רפּענער ציוניסטישע און יודיש-נאַציאָנאַלע [קרייז]ען צוליב דעם פאַקט, וואָס אַזאַ אָנגעזעהענער [...] איז געוואָרען אַנטווערפּענער רב.

[וו]ייטער האָבען גערעדט די ה"ה נאַוואַן, אין נאָ[מען] פון די ספרדים; שפּינגמאַן (מרכז מזרחי); [...]ן; דיין קאַגאַן א. אַ.

[צ]ום סוף האָט הרב בראָדט, אין ריהרענדע ווער[טער], בעדאַנקט אַלעמען: דעם קהלה-פאָרשטאַנד [...]רשטעהער פון אינסטיטוציעס, דעם יודישען [...]ערפען. הרב בראָדט האָט צוו. אַנד. ער[קלערט]:

[...]ס איז פאַר מיר אַן ערנסטער מאָמענט. איך [...] זיך נישט שפּילען אין ווערטער אַליין, וואָס [...] בעט ביי אייך, אין דער שווערער אַרבייט [...] ווייטער העלפען אויפבויען די יונגע אַנטווער[פּענער] קהלה, אין מאַראַלישען קרעדיט... אין דע[ר]

מיסיע, וואָס ליגט אויף מיר צו העלפען ווייטער שמידען די גאָלדענע קייטען פון אונזער'ע חכמים וועל איך זוכען די מיטהילף פון אַלעמען — אַלץ, וואָס איז שעהן, ערליך און שפּעריש אין יודישען לעבען — און אין דער מענשהייט בכלל — איז מיר טייער. — דאָס איז דער וועג אויף וועלכען איך וועל געהן אין מיין אַמט. איך וועל בשום אופן

נישט בלייבען אין די ד' אמות של הלכה; איך בין אַן אַלטער ציוניסט, אַ געזעלשאַפטליכער טוער און איך וועל מיין טעטיגקייט פאָרטזעצען. איך וועל טון אַלץ, אַז אַלע יודען פון אַנטווערפּען זאָלען זיך געפינען אין דער יודישער קהלה.

אַ חוץ דער אויפנאַהמע אין געמיינדע — הויז און אין דער שוהל, זענען אויך פאָרגעקומען אַנדערע פייערליכקייטען.

דער נייער אַנטווערפּענער רב איז אין אַלע קרייזען אויפגענומען געוואָרען מיט סימפּאַטיע. בעזונדערס איז מען צופרידען מיט זיין אַהערקומען אין די ציוניסטישע און יודיש - נאַציאָנאַלע קרייזען.

אַביסעלע קיביץ
(הומאָר פון טאָג)

מאַן (קומט אַריין שפּעט ביינאַכט אהיים און די פרוי גיט זיך אַ שטעל אויף גרייט צו מאַכען אַ סצענע):

איך וויל דיר, מיין פרוי, פערשפּאָרען אַרבייט און אויך פערהיטען דיין האַרץ, טאָ הער-זשע. איך בין דער ערגסטער מאַן, וואָס די וועלט האָט נאָר געהאַט און דו ביזט די בעסטע פרוי פון אַלע פרויען...

* * *

אַ נאַצי קרעמער האָט אַרויסגעשטעלט אין פענסטער: „איך בין אַ הונדערט פּראָצענטיגער אַריער".

אַ קאָנקורענט אַקעגען האָט אין זיין פענסטער אַרויסגעשטעלט: „איך בין אַ 200 פּראָצענטיגער אַריער".

— דאָס איז אַ בעליידיגונג — האָט געשריגען דער 100 פּראָצענטיגער — וואָס קען זיין מעהר ווי הונדערט פּראָצענט?

— ס'קען זיין — האָט געענטפערט דער 200 פּראָצענטיגער — דו האָסט פיינט יודען, קאַטאָליקען און נעגערס און איך האָב אַלעמען פיינט.

מאַרשאַל יוזעף פּילסודסקי

פּ. שוואַרץ'ס בוך: „יוזעף פּילסודסקי, זיין בעציהונג צו דער יודען-פראַגע און זיין קאַמף געגען בונד"

— 3 —

„צווישען אַלע לענדער — רופט אויס פּילסודסקי אין זייגעם אַן אַרטיקעל אין יאָהר 1894 — וועלכע זענען איינגאַנצען אָדער טיילוויין בעוואויגט דורך פוילישער בעפעלקערונג, פערמאָגט ליטע די גרעסטע צאָהל יודען. אין דער צייט, וואָס פּוזנער געגענט האָט דריי און אַ האַלב פּראָצענט יודען, גאַליציען און קאָנגרעס-פוילען — עלף פּראָצענט, הויבט זיך אויף דער דאָזיגער פּראָצענט אין ביין גובערניעס פון ליטע און ווייס-רוסלאַנד דורכשניט-לעך ביז 14 און אַ האַלב פּראָצענט, און, למשל, אין מינסקער גובערניע דערגייט ע' ביז 20. אין גע-וויסע ערטער בילדען אַזוי אַרום די יודען אַ פינפטעל-חלק פון דער בעפעלקערונג! אויב מען זאָל צו דעם צוגעבען, אַז אין די דערפער איז פאַרהאַן זייער קנאַפּ יודען, און אַז כמעט די דאָזיגע גאַנצע יו-דישע מאַסע איז איינגעשלוגען געוואָרען דורך די שטעט, וועלען מיר ערשט זעהן וואָסערע בעדיי-טונג די דאָזיגע מאַסע האָט פאַר'ן סאָציאַליזם".

פּ. שוואַרץ גיט אָבער אויך איבער אין זיין בוך אַנדערע פאַקטען וועגען פּילסודסקי'ס בעציהונג צו יודען. דאָס איז דעמאָלט, ווען ער זעהט ווי דאָס דערשראָקענע יודישע בירגערטום חנפ'ט זיך צום

צאַר און דעמאָלט פערגעסט ער וועגען די יודישע סאָציאַליסטען און זייער קאַמף געגען צאַריזם און שרייבט וועגען אַ „המון פון דער זשידאָווסטוואָ, וועלכע האָט אויסגעפילט די גאַסען (אין ווילנע) דורך וועלכע דער נייער הער-שער (צאַרישער גע-נעראַל גובערנאַטאָר) האָט געזאָלט אַריינפאָהרען אין זיין הויפּט-שטאָט".

אָבער דער דאָזיגער מאָמענט בילדעט נישט, לויט שוואַרץ'ס מאַטעריאַלען, דעם הויפּט-שטריך אין פּילסודסקי'ס בעציהונג צו יודען. די הויפּט מאָמענטען אין זיין בעציהונג צו דער יודען-פראַגע אין יענער צייט איז דאָס בעטראַכטען יודען, ווי אַ רוסיפיקאַטאָרישער עלעמענט און די מיטלען וואָס דאַרפען אָנגעווענדעט ווערען, כדי צו דערגרייכען דאָס פערקעהרטע ד. ה. אַז יודען זאָלען ווערען אַן עלעמענט אַ פוילישער.

די דאָזיגע צוויי פראַגען ווידמעט פּילסודסקי אַ גאַנצע רייה אַרטיקלען און אויפרופען געשריבען דורך איהם צו דער יודישער מאַסע. דאָס בוך פון ה' פּ. שוואַרץ איז פול מיט ציטאַטען פון די דאָזיגע אויפרופען און אַרטיקלען. די ציטאַטען בעקומען פון מחבר די געהעריגע בעלייכטונג אַזוי, אַז מיר האָ-בען פאַר זיך אַ פולשטענדיג בילד פון יענעם ערשטען פּילסודסקי-פּעריאָד, זיין בעציהונג צו דער

יודען-פראַגע און זיין העפטיגער וואָרטקאַמף מיט די יודישע סאָציאַליסטען.

איין אויפרוף, געשריבען דורך פּילסודסקי'ן, תיכף נאָך זיין צוריקקומען פון סיביר, וועלכער איז געווען געדרוקט אין „פּושעדשוואַט" פון מאַי 1893 איז בעזונדערס כדאַי צו ציטירען. אין דעם אויפרוף בעגנוגענט זיך נישט בלויז פּילסודסקי מיט קריטיקירען די טעטיגקייט פון דער יודישער סאָציאַ-ליסטישער בעוועגונג, נאָר אויך מיט אַנדייטען אַ פּראָגראַם ווי אַזוי צו לעזען די יודען-פראַגע אין קומענדיגען אומאָפּהענגיגען פוילען.

דער אויפרוף גיט פון אָנהויב אַן אָפּשאַצונג פון די בעציהונגען, וועלכע האָבען זיך איינגע-שטעלט: „צווישען אונז פויליש סאָציאַליסטען און אייך טאַציאַליסטען יודען, וועלכע אַרבייטען אין אונזער לאַנד".

בעציהונגען, מיינט דער אויפרוף שלעכטע, וועלכע בערוהען אויף מיספערשטענדניש. דער אויפ-רוף האָט טענות צו דער יודישער בעפעלקערונג, הלמאַי זי בלייבט גלייכגילטיג צום פּאָליטישען קאַמף, ד. ה. דעם קאַמף פאַר פוילענס בעפרייאונג און גיט אַ היסטאָרישע בעלייכטונג. פון די סיבות, וואָס האָבען געבראַכט צו אָט דער גלייכגילטיגקייט פון די יודישע מאַסען, ווייטער געהט אַן אָפּרעכנונג מיט די יודישע סאָציאַליסטען, וועלכע אַנשטאָט צוציהען די יודישע מאַסען צום פוילישען בעפריי-אונגס קאַמף, אַרבייטען די יודישע סאָציאַליסטען אויף צו געווינען די יודישע בעפעלקערונג פאַר דער אַלגעמיינער רוסישער סאָציאַליסטישער בע-וועגונג. לסוף קומט די בעציהונג צו דער יודען-פראַגע און עס זאָגט זיך אין אויפרוף:

„...מיר נעמען אָן די קאָסטבאַרע און שווערע ירושה, וואָס די אַמאָליגע פּוילישע פּאָליטיק האָט אונז איבערגעלאָזט. מיר נעמען, אַלזאָ, אויך אָן ביי אונז — פּונקט ווי די סאָציאַליסטען פון אַנדערע לענדער — די לעזונג פון דער יודען-פראַגע. מיר וואַרפען אַחוץ דעם נישט אַרויף די גאַנצע לאַסט אויף דער יודישער בעפעלקערונג, מיר זענען ווייט אפילו פון יעדען שאָטען פון אומוילען אָדער טענה, מיר נעמען אויף זיך אַלע פליכטען, וועלכע עס ליגט אויף אונז אַרויף די רעאַלע לאַגע פון די פּאָליטיש-געזעלשאַפטליכע בעדינגונגען אין לאַנד. מיר נעמען, אַלזאָ, אָן אויך די לעזונג פון דער יודען-פראַגע. מיר וועלען אפילו זאָגען, אַז איהר לעזונג האָט פאַר אונז אַ ערשטראַנגיגע בע-דייטונג, ווייל די יודישע בעפעלקערונג ביי אונז שטעלט מיט זיך פאַר אַ מיליאָנען-קיבוץ, וועלכער איז אַחוץ דעם קאָנצענטרירט אין די שטעט. דער דאָזיגער אומשטאַנד גיט דער יודישער פראַגע ביי אונז אַן אויסערגעוועהנליכע בעדייטונג פאַר יעדער פּאָליטישער פּאַרטיי און אַבמעהר פאַר אַ סאָציאַלי-סטישער פּאַרטיי, פאַר וועמען די שטאָטישע בעפעל-קערונג שטעלט מיט זיך פאַר אַ בעוואוסטזיניגע אַרמעע, מיר מוזען זי לעזען אויף דערפאַר, כדי צו וויסען אויף וואָסערע כוחות מיר האָבען צו רעכענען, וועלכע פון זיי ס'וועט אין זיך איינזאַפּען דאָס רעוואָ-לוציאָנערע לעבען און וועמען די געשעהענישען וועלען אַנטרעפען אויף דער זייט פון אונזערע שונאים — סיי אַלס אַקטיווען פיינטליכען כוח און סיי אַלס פּאַסיווען כוח. אונזער לעבען, אַלס פּאָליטישע פּאַר-טיי, וואָלט אָן דעם חשבון געווען אַן אומנאַרמאַל לעבען, אַן אומזיכערס מכוח דעם מאָרגענדיגען טאָג".

ווי מיר זעהען פון די ציטאַטען איז קיין שום קאָנקרעטע פּראָגראַם אין בעצוג צו דער יודען-פראַגע דאָ נישט פאַרהאַן. ס'זענען אָבער דאָ גוטע הבטחות און אַ הייסער ווילען צו געווינען די יודישע בעפעלקערונג פאַר דער פּוילישער סאָציאַליסטישער בעוועגונג. דער דאָזיגער הייסער בעגעהר גייט אי-בער שפּעטער אין קאָנקרעטע מעשים. פּילסודסקי ווערט אַן אָנהענגער פון אַרויסגעבען אַגיטאַציע-ליטעראַטור פאַר יודישע אַרבייטער אויף יודיש. „אונזער בעסטער פערבינדעטער שרייבט דעמאָלט פּילסודסקי אין אַן אַרטיקעל — איז די מאַסען פער-שפּרייטונג פון אונזערע און פון די זשאַרגאָנישע אויסגאַבען".

מיט דער דאָזיגער שטעלונג פון פּילסודסקי'ן עפענט זיך אין דער פּ.פּ.ס. אַ נייע בלעטעל און איהר קאַמף מיט די יודישע סאָציאַליסטען און שפּעטער מיט'ן „בונד".

(פאָרטזעצונג קומט)

דאָס לעבען אין ארץ-ישראל

ידיעות פון דער יודישער טעלעגראַפען-אַגענטור

דער ועד הלאומי פערהאַנדעלט מיט דער רעגירונג וועגען שול-בנינים

[י]רושלים. דער ועד-הלאומי טיילט מיט, אַז די [...] האָבען די מיטגלידער פון דער פערוואַלטונג פון [ועד ה]לאומי, די ה"ה: י. בן-צבי און ד"ר קאַצענעל[סאָן] געהאַט אַ צוזאַמענטרעף מיטן גענעראַל-סעקרע[טאַ]ר פון דער א"י-רעגירונג, בעת וועלכען עס איז [פערה]אַנדעלט געוואָרען די פראַגע וועגען דער רעגי[רונג]ס-שטיצע פאַר די דערצטכות'ן פון די בנינים [פאַר] די שולען, וואָס שטעהען אונטער דער אויפזיכט [פון] ועד-הלאומי.

די פאָרשטעהער פון ועד-הלאומי האָבען פער[לאַנג]ט די שטיצע, וואָס קומט די יודען לויט דער [...]פאָרט פון די סומעס, וואָס די רעגירונג האָט איינ[גע]שטירט אין די אַראַבישע שול-בנינים, ווי אויך [...]רע אינוועסטירונגס - הוצאות אין דעם לעצטען [...].

די רעגירונגס - פאָרשטעהער האָבען פערשפּראָ[כע]ן צו בעטראַכטען די דאָזיגע פּאָסטולאַטען.

צום סוף פון דער קאָנפערענץ האָט ה' י. בן-צבי [בער]יהרט עטליכע פּונקטען, וואָס האָבען אַ שייכות [מי]ט דער עפענטליכער זיכערקייט.

די אַקציע פאַר אַנשליסען צו תל-אביב די יודישע קוואַרטאַלען פון יפו

תל-אביב. אין ביוראָ פון תל-אביב'ער ועד-[ה]קהלה איז פאָרגעקומען אַ פערברייטערטע זיצונג פון [די] פאָרשטעהער פון די יודישע קוואַרטאַלען, וועלכע [גע]פינען זיך אויף דעם שטח פון דער יפו'ער מוני-[צי]פּאַליטעט. די זיצונג איז געווען געווידמעט דער [פר]אַגע פון אַנשליסען פון די יודישע קוואַרטאַלען אָן [דע]ר תל-אביב'ער מוניציפּאַליטעט. נאָך אַ קורצען [...]ריכט וועגען גאַנג פון דער אַקציע און מיינונגס-[...]טויש פון די אָנטיילנעהמער, האָט די זיצונג [אָנ]גענומען אַ בעשלוס, אַז די פאָרשטעהער פון די [יו]דישע קוואַרטאַלען ערקלערען נאָכאַמאָל זייער פער[...]ינטע און ענטשלאָסענע פאָדערונג זיך אָנצושלי[סען] אָן דער תל-אביב'ער שטאָט - פערוואַלטונג. די [פער]זאַמלונג האָט זיך אויך געווענדעט צו די יודישע [...]ציאָנאַלע אינסטיטוציעס, ווי אויך צו דער תל-[אב]יב'ער שטאָט - פערוואַלטונג זיי זאָלען אָנווענדען [אַל]ע מיטלען, וואָס שטעהען אין זייער רשות, כדי צו [העל]פען די יודישע קוואַרטאַלען אין זייער קאַמף [פ]אַר'ן אַנשלוס אָן תל-אביב.

אַ מצבה אויפ'ן קבר פון סערזשאַנט משה ראָזענפעלד

ירושלים. אין „כפר החורשים" אין עמק איז ענט-[הי]לט געוואָרען די מצבה אויפ'ן קבר פון סערזשאַנט [מ]שה ראָזענפעלד, וועלכער איז פאַראַיאָהרען דער-[הרגע]ט געוואָרען פון שיך קאַסאַם באַנדע ביי בית [א]לפא. אין דער פייערונג האָבען זיך בעטייליגט דריי [...] מענשען פון די ישובים אין עמק און דער

בריטישער פּאָליציי - קאָמיסאַר בראַדהאָרסט. קורצע הספּדים האָבען געהאַלטען די פאָרשטעהער פון די לאַנדווירטשאַפטליכע ישובים אין עמק.

אַראַבישע שאָפערן פאַר דער קעניג-ליכער קאָמיסיע

ירושלים. ווי דער „הבוקר" טיילט מיט, האָט דער דיסטריקט - קאָמיסאַר פון ירושלים קאָמפּעבעל, בעד-שטימט פיר אַראַבישע שאָפערן פאַר דער קעניגלי-כער קאָמיסיע, וועלכע וועט דאָ ערוואַרט הײַנט 11. ה. ח. צו יודישע שאָפערן האָט מען זיך וועגען דעם שוין נישט געווענדעט.

וואַהלען פון הויפּט - ראַבינאַט אין ארץ - ישראל

ירושלים. די קאָמיסיע, וואָס דאַרף צוגרייטען די וואַהלען פון הרב - הראשי פון א"י, האָט בעשלאָסען צונויפצוציהען די וואַהלענדע פערזאַמלונג אויף י"ז כסלו (דעם 1. דעצעמבער).

קאָוקאַזשי אין באַגדאַד

ירושלים. דער ספּעציעלער קאָרעספּאָנדענט פון „הארץ" אין עבר-הירדן איז מודיע, אַז קאָוקאַזשי איז אין בעגלייטונג פון אַ צווייטע פון זיינע נאָהענטסטע פריינד אָפּגעפאָהרען קיין באַגדאַד.

דער פינפטער אַרויסלאָז פון חיפה'ער טעכניקום

חיפה. די טעג זענען פאָרגעקומען די לעצטע עק-זאַמענס פון פינפטען אַרויסלאָז פון העברעאישען טעכניקום אין חיפה. 10 סטודענטען האָבען אויס-געהאַלטען דעם עקזאַמען און בעקומען דעם טיטעל בוי - אינזשעניער. פון די 15 סטודענטען, וואָס האָבען זיך געשטעלט צום עקזאַמען, האָבען זיבען נע-שטודירט מיטעלשולען אין א"י.

פערעפענטליכט דעם נוסח פון דעם האַנדעלס - אָפּמאַך צווישען א"י און עגיפּטען

ירושלים. אין דער אָפיציעלער „פּאַלעסטיין גאַ-זעט" איז פערעפענטליכט געוואָרען דער טעקסט פון דעם נייעם האַנדעלס - אָפּמאַך מיט עגיפּטען. אין אָפּמאַך ווערט גערעדט וועגען דעם, אַז די פאָרשטע-הער פון דער א"י'דיגער און עגיפּטישער רעגירונג זאָלען זיך פון צייט צו צייט בעגעגענען; כדי צו פערהאַנדלען וועגען האַנדעלס אַנגעלעגענהייטען ווי אויך וועגען צופּאַסען די טאַריפען פון די סחורות און דעם צאָל צום נוצען פון ביידע צדדים. דער אָפּ-מאַך איז גילטיג אויף אַ יאָהר צייט, און קען נאָר דאַן בטול ווערען, אויב איינער קינדיגט איהם מיט דריי חדשים פריהער.

מען וואַקסירט חורנ'ער

יפו. אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם, וואָס יפו איז פערפּליצט מיט אַ טייער טוואַליע פון חורנ'ער, האָט די פּאָליציי בעשלאָסען, דורכצופיהרען אַפּלאַ-וונגס און אַרויסשיקען זיי פון לאַנד. די חורנ'ער גע-פינען אָבער געניג וועגען צו קומען צוריק קיין א"י.

מאָסקווע — אַ פּאָרט פון 5 ימ'ען

(שלוס פון זייט 4)

פּעקלעך אויף די וואָקזאַלען, וואַרטענדיג אויף אַ מעגליכקייט אָפּצופאָהרען, דער אַלטער סיסטעם, אַז דער „טראַנספּאָרט איז וויכטיגער ווי דער פּאַסאַזשיר פערקעהר" איז אַ רעזולטאַט פון די אומשטענדען. דאָס בויען קאַנאַלען וועט געבען די מעגליכקייט איבערצוגעהען אויף אַ נייעם סיסטעם דער „טראַנ-ספּאָרט אויפ'ן וואַסער, פּאַסאַזשירען — אויף די באַהנען".

בכדי צו פערווירקליכען דעם פּלאַן פון פער-איינציגען אַלע וואַסער וועגען בענוצט מען זיך מיט דעם מיטעל פון פערגרעסערען די לויהנען. עס הערשט אַ נאַטירליכער ענטוזיאַזם ביי די בירגער צו דער דאָזיגער אַרבייט און אַ גרייטקייט ביי אַלע פּאַרטיי מיטגלידער צו אָפּפערען זייערע פרייע צייט פאַר דער דאָזיגער אַרבייט אָהן שום בעלוינונג.

דער קאָרעספּאָנדענט פון דיילי טעלעגראַף „מערטשענט" דערצעהלט:

— איך וועל קיינמאָל נישט פערגעסען דאָס בילד פון צוויי אָפּטיילונגען אוקראַאינישע אַרבייטער וואָס האָבען פיבערהאַפט אדורכגעלעגט אַ וועג אויף ביידע זייטען פון שאָסע. פון דער רעכטער זייט וועג איז צווישען די אַרבייטער געווען אויפגעשטעלט אַ פאָהן מיט דער אויפשריפט „חברים, פאָרווערטס, לאָמיר איבעריאָגען די אַרבייטענדע פון לינקס". אויף דער צווייטער זייט האָט זיך געזעהען אויך אַזאַ פּלאַקאַט, וואָס האָט אויפגעמונטערט צו אי-בעריאָגען די „רעכטע".

דאָס אָפּשאַפען די שפּייז קאַרטען און שליסען די מאַגאַזינען וואָס זענען בעשטימט נאָר פאַר פאַר-שטעהער פון פּריווילעגירטע פּראָפעס'עס, האָט דער פיהרט דערצו, אַז די העכערונג פון לויהן איז איצט אין רוסלאַנד געוואָרען דער איינציגער וועג צו פערבעסערען דעם לעבענס ניוואָ. אַ פערשטאַרקטע טעטיגקייט בעת דער אַרבייט ברענגט וואוילשטאַנד און אַ געוויסען לוקסוס אין דער פרייער צייט.

מערטשענט בעטאָנט, אַז אין די קאָלכאָזען דערלאָזט מען אַלט מעהר און מעהר דאָס רעכט פון אַ געוויסען פּריוואַטען אייגענטום פאַר די מיטגלי-דער פון קאָלכאָזען.

האנדווערקעריי און האנדעל

אויף דער וואך

אלץ פאר'ן קיום פון דער יודישער מלאכה

דער פאראייניגטער־קאמיטעט פאר די עניים פון יודישער מלאכה האט איצט פראקלאמירט א גרויסע אקציע, וואס האט פאר א ציל אויסצונוצען די הנחה־צירקולארען פון האנדעל און אינדוסטריע־מיניסטעריום, א דאנק וועלכע עס קענען לעגאליזירט ווערען אלס לערן־יונגלעך אין די האנדווערקער־ווארשטאטען אויב זיי וועלען ביז'ן 31־טען דעצעמבער 1936 שליסען אפמאכען מיט זייערע מייסטערס.

אויך די האנדווערקער, וואס האבען אין יאהר 1927 בעשעפטיגט לערן־יונגלעך אדער ארבייטער, קאנען, אויפ'ן סמך פון די דאזיגע הנחה־צירקולארען בעקומען דערווארבענע רעכט צו בעשעפטיגען לערן־יונגלעך אויך אין דער צוקונפט.

דער דערמאנטער קאמיטעט האט ביי דער מיט־הילף פון די לאקאלע פאראייניגטע קאמיטעטען און האנדווערקער־ארגאניזאציעס אויף דער פראווינץ, שוין אדורכגעפיהרט נישט איין וויכטיגער אקציע, וואס האט רעכטלעך געשטארקט די פאזיציעס פון דער יודישער מלאכה אין פוילען.

די איצט פראקלאמירטע אקציע איז אבער א פיל בעדייטענדערע און וואגיקערע, זי פאדערט א גרעסערע אנשטרענגונג מצד דער גאנצער יודישער געזעלשאפט אהן אויסנאהם, און אט צוליב וואס:

דאס אינדוסטריע־געזעץ פון יאהר 1927 האט געטראפען דעם יודישען בעל־מלאכה לויט'ן נישט צוגעגרייט, מען האט געמוזט ארגאניזירען ספעציעלע אקציעס, כדי צו בעזארגען די יודישע בעל־מלאכות מיט האנדווערקער־קארטען.

אויב א דאנק די ביז־איצט־אונטערגענומענע אקציעס האט זיך דאך איינגעגעבען צו לעגאליזירען און צו בעזארגען מיט האנדווערקער־קארטעס כמעט די אלע האנדווערקער־ווארשטאטען, וואס ארבייטען דירעקט פאר'ן קאנסומענט, שטעלט זיך פאר דער ענין פון בעזיצען רעכט צו בעשעפטיגען לעגאל א לערן־יונגעל (טערמינאטאר) און שליסען מיט איהם אן אפמאך פאטאל: העכער 85 פראצ. יודישע האנדווערקער האבען בכלל נישט קיין רעכט צו האלטען לערן־יונגלעך און קוים 5 פראצ. פון יודישע לערן־יונגלעך בעזיצען די פאר־אויסגעזעהענע אפמאכען מיט זייערע מייסטערס.

פון די קריסטליכע האנדווערקער האט א גרויסער פראצענט, א דאנק זייערע צעכען־ארגאניזאציעס, בעקומען מייסטער־דיפלאמען, וועלכע זענען דורכ'ן אינדוסטריע־געזעץ פון יאהר 1927 אנערקענט געווארען. די צאל פון קריסטליכע דיפלאמירטע מייסטערס בעטרעפט אומגעפעהר 30 פראצ. די יודישע האנדווערקער האבען אבער געוואסען נאר פון דעם איבערגאנגס־מאמענט, אין וועלכען עס זענען געווען ערלויבט פערלייכטערטע מייסטער־עקזאמענס: צוליב דעם בעטרעפט די צאל פון די יודישע דיפלאמירטע מייסטערס ביים היינטיגען טאג נישט מעהר ווי 12—15 פראצ.

די דאזיגע לאגע האט געשאפען א גרויסע ארמעע פון צענדליגער טויזענטער יודישע נישט־לעגאלע טערמינאטארען און געהילפען, צוליב וועלכע עס זענען געמאכט געווארען טויזענטער שטראף־פראטאקאלען געגען די האנדווערקער פאר בעשעפטיגען נישט־לעגאל לערן־יונגלעך. די לערן־יונגלעך גופא ווערען, אהן קיין אפמאך, נישט צוגעלאזען צו א געזעלען־עקזאמען און די צייט פון זייער לעהר איז פאר זיי גייט לאיבוד.

א דאנק די אויפקלערונגען ארום דעם דאזיגען וויכטיגען ענין און אויך א דאנק די אינטערווענציעס וואס זענען אדורכגעפיהרט געווארען אין די געהעריגע אינסטאנצען, האט דאס מיניסטעריום פאר האנדעל און אינדוסטריע, כדי צו רעגולירען דעם דאזיגען פראבלעם, געגעבען א מעגליכקייט צו לעגאליזירען אלע לערן־יונגלעך, אויב זיי וועלען רעגיסטרירט ווערען ביז'ן 31־טען דעצעמבער ה. י.

כדי צו פארגרעסערען די צאל האנדווערקער, וואס וועלען האבען דאס רעכט צו בילדען לערן־יונגלעך אויך אין דער צוקונפט האט דאס זעלבע מיניסטעריום פעסטגעשטעלט, אז אויסער דיפלאמירטע מייסטער האבען אויך א רעכט צו בעשעפטיגען און אויסבילדען לערן־יונגלעך די האנדווערקער, וואס האבען בעשעפטיגט לערן־יונגלעך אדער ארבייטער פאר'ן 16־טען דעצעמבער 1927. דאס קאן בעוויזען ווערען מיט אלערליי צייגנישען ווי למשל, קוויטונגען פון דער קראנקען־קאסע, אז מען האט אין יאהר 1927 געמאלדען די לערן־יונגלעך אדער ארבייטער, צייגנישען פון מאגיסטראט אדער גמינע־אמט, צעכען, האנדווערקער־פאראיינען א. ד. ג., אויך אויפ'ן סמך פון עדות־ערקלערונגען וועלען די האנדווערקער־קאמערן ארויסגעבען לעגיטימאציעס, אז מען בעזיצט דערווארבענע רעכט צו בעשעפטיגען לערן־יונגלעך.

איינציגע האנדווערקער־קאמערן, וועלכע קענען נאך אלץ נישט פארשטיין, אז זייער אויפגאבע דארף זיין צו פארלייכטערען די אלע, וואס פארנעמען זיך מיט מלאכה צוצופאסען זיך צו די פארשריפטען פון אינדוסטריע־געזעץ (און אפשר אויך צוליב דעם ווייל זיי זעהען אין די דאזיגע הנחה־צירקולארען א ספעציעלע פערלייכטערונג אויך פאר יודען, וועלכע פארנעמען זיך מיט מלאכה), בעמיהען זיך צו שטערען אדורכצופיהרען אין לעבען די דערמאנטע הנחה־צירקולארען. דאגעגען איז אבער א דערפרייענדע ערשיינונג, אז געוויסע האנדווערקער־קאמערן ווי צ. ב. די לובלינער האנדווערקער־קאמער, זענען צוגעטרעטען אקטיוו אויסצונוצען די דאזיגע הנחות פאר די בעל־מלאכות, האבען אפילו ארויסגעלאזט וועגען דעם ספעציעלע ווענדונגען צו די האנדווערקער, לערן־יונגלעך און עלטערן, אז זיי זאלען אויסנוצען דעם קורצען טערמין, וואס איז פארבליבען ביז'ן 31־טען דעצעמבער ד. י.

מיר רעזומירען: עס איז איצט דא א מעגליכקייט צו שליסען און פאררעגיסטרירען אפמאכען מיט די לערן־יונגלעך. בעסער געזאגט: עס איז איצט דא מעגליכקייט צו לעגאליזירען אלע יודישע לערן־יונגלעך וואס זענען בעשעפטיגט אין די האנדווערקער ווארשטאטען, אפילו די, וועלכע דארפען שוין באלד ענדיגען זייער לעהר־טערמין, קען אויך זייער צייט פארעכענט ווערען אין דעם אפמאך און אין פערלויף פון יאהר 1937 וועלען זיי א דאנק דעם אפמאך, קענען צוטרעטען צום פערלייכטערטען געזעלען־עקזאמען און אין דער צוקונפט זיך קענען פארנעמען לעגאל מיט'ן פאך.

נישט איבערטרייבענדיג קען מען פעסטשטעלען, אז עס איז איצט געגעבען געווארען א מעגליכקייט צו פארגרעסערען מיט 40—50 פראצ. די צאהל פון יודישע האנדווערקער, וואס זאלען האבען רעכט שטענדיג צו בעשעפטיגען לערן־יונגלעך און שליסען מיט זיי אפמאכען.

זאל דער יודישער האנדווערקער־כלל און יעדער האנדווערקער־יחיד בעזונדער געדענקען, אז דער גרעסטער טייל פון דער ארבייטער־יוגענד בעשטייט פון קינדער פון האנדווערקער.

זאל די גאנצע יודישע געזעלשאפט געדענקען, אז עס איז איצט פארהאן א מעגליכקייט צו פארשטארקען רעכטליך די אלע, וואס פארנעמען זיך מיט מלאכה ביי יודען. מיט געמיינזאמע כוחות דארפען אלע צוהעלפען אין דער דאזיגער אקציע, קיין איין לערן־יונגעל אדער לערן־מיידעל טאר נישט בלייבען אהן אן אפמאך מיט'ן פרינציפאל. גלייך, נישט אפלייגענדיג, דארף מען רעגיסטרירען דעם אפמאך אין דער געהעריגער האנדווערקער־קאמער.

אלע האנדווערקער, וואס קענען בעווייזען, אז זיי האבען בעשעפטיגט אין יאהר 1927 יוגענדליכע, דארפען זיך ווענדען [illegible] ווערקער־קאמערן מיט ביטעס וועגען ארויסגעבען זיי לעגיטימאציעס, אז זיי בעזיצען דערווארבענע רעכט צו בעשעפטיגען און אויסבילדען טערמינאטארען.

דער קאמיטעט אין ווארשא האט שוין כונאנדערגעשיקט צו אלע קאמיטעטען און האנדווערקער־ארגאניזאציעס אויף דער פראווינץ די נויטיגע דורך־מאטעריאלען: יורידישע אנווייזונגען, פארמולארען און פלאקאטען וועגען דער דאזיגער וויכטיגער אקציע. עס טאר דעריבער נישט פערלוירען גיין קיין איין טאג אומזיסט. א פערברעך לגבי דער יודישער מלאכה אין פוילען וועלען בעגיין די ארגאניזאציעס, האנדווערקער־טוער, געזעלשאפטליכע עסקנים, וועלכע וועלען גלייך נישט אויסנוצען דעם צוגעשיקטען מאטעריאל און וועלען נישט צוטרעטען אקטיוו אויסצונוצען די אויסנאהם־געגעבענע הנחות.

ווי שווער עס זאל נישט זיין, מוזען מיר זיך אנשטרענגען, כדי צו פערפעסטיגען אונזערע רעכט צו פארנעמען זיך מיט מלאכה. מיר טארען נישט זיין אפגעשטאנען אנטקעגען אודע"ע; אזוי פאדערט די צייט און די בעדינגונגען אין לאנד.

אלע און אלץ אויפ'ן פראנט צו שטארקען דעם קיום פון דער פראדוקטיווער ווירטשאפטליכער פאזיציע — פון דער יודישער מלאכה אין פוילען.

חנן האפמאן.

צי וועט דער גאסען און הויזירער־האנדעל ליקווידירט ווערן

אנקעטע צו די האנדעלס־קאמערן און סוחרים־פעראיינען

אין צענטראלען קליינהענדלער פערבאנד, פאמארסקא 15 איז אויף דער יעכענטליכער פערזאמלונג ארומגערעדט געווארען די פראגע וועגען גאסען־האנדעל און הויזירער־האנדעל.

שוין א לענגערע צייט ווי די קריסטליכע פעראיינען, בפרט אין פויזען און פאמערען שרייבען יסדר מעמאריאלען צום מיניסטעריום וועגען אונטערברענגען אין גאנצען דעם הויזירער־און גאסען־האנדעל, אלס קאנסעקווענץ דערפון, האט דאס האנדעלס־און אינדוסטריע מיניסטעריום אויסגעארבייט א נייעם בויגען און פארשיקט צו די האנדעלס־קאמערן, די האנדעלס־קאמער האט די אנקעטע צוגעשיקט צו די פערשיעדענע פעראיינען. די פראגען זענען פאלגענדע:

1) ווער פארנעמט זיך מיט הויזירער און גאסען־האנדעל, וואס פאר א עלעמענט, שטאטישער, דארפישער, און פון וואט פאר א נאציאנאליטעט?

2) ווי גרויס איז דער צאהל פון הויזירער און גאסען־האנדעל?

3) וואס פאר א סיבות פערמינערן אדער פערגרעסערען דעם הויזירער און גאסען־האנדעל?

4) ווי אזוי ווערט פראקטיצירט דער גאסען און הויזירער־האנדעל.

5) צי דער גאסען און הויזירער־האנדעל ברענגט אונטער די עקזיסטענץ פון בעזעצענעם האנדעל?

6) צי רופט ארויס דער גאסען און הויזירער־האנדעל א פאופעריזאציע פון בעזעצענעם האנדעל?

7) צי הערשט צווישען גאסען־האנדעל און בעזעצענעם האנדעל א נישט עהרליכע קאנקורענץ?

8) ווי ווייט ערליך איז דער גאסען־הענדלער און הויזירער־הענדלער? ווי ערפילט ער זיין פליכט בנוגע צאהלען שטייערן?

9) מיט וואס פאר א ארטיקלען האנדלען די גאסען און הויזירער־הענדלער?

10) צי, און ווער פינאנסירט דעם הויזירער אדער גאסען־האנדעל?

11) צי האט דער גאסען און הויזירער־האנדעל פעסטע ארגאניזאציע־און פינאנץ־יסודות?

12) ווי איז דער פאקטישער מצב פון הויזירער און גאסען־האנדעל אין איצטיגען מאמענט אין פערגלייך צום 1935 יאהר

13) וואס פאר א הארעסקאפען זענען פארהאן אין דער צוקונפט?

ווי מיר זעהען, זענען די פראגען אויסען ארויסצובעקומען די שוואכע זייטען פון גאסען־האנדעל און הויזירער־האנדעל, כדי איהם לייכטער צו ליקווידירען. מיט דעם דערמאנטען ארט האנדעל האבען זיך ביז דער לעצטער צייט פארנומען כמעט אויסשליסליך בלויז יודען, לעצטענס אבער ווערען זיי לעצטע ארויסגעשטויסען און זייער ארט פארנעמען אנדערע, דעריבער איז דער ענין געווארען א זייער וויכטיגער. אלע יודישע סוחרישע ארגאניזאציעס דארפען האלטען פאר זייער חוב אויף דער אנקעטע צו ענטפערען און ענטפערען אויף אזא אופן, אז ער זאל נישט ברענגען קיין שאדען דעם גאסען און הויזירער־האנדעל. די יודישע סוחרים מוזען אין יעצטיגען מאמענט זיין ווייניגער עגאאיסטיש געשטימט, און די פעראיינען דארפען ענטפערען אויף דער אנקעטע. אין די נאהענטסטע טעג וועלען מיר איבערגעבען גענוי די ענטפערס פון די פעראיינען.

פארשטעהער פון די סטאראסטעס און שטאט־פערוואלטונגען

וועלען אנוועזענד זיין אויף די צעכען־פערזאמלונגען און בעת די מייסטער און געזעלען־עקזאמענס

די גענויעצעפונג, געבענדיג רעכטליכע יסודות פון דער עקזיסטענץ און טעטיגקייט פון די ווירטשאפטליכע זעלבסטפערוואלטונגען פון די האנדווערקער, לאזט אבער איבער דער אינדוסטריע־מאכט דאס רעכט צו רעגולירען פיל האנדווערקער־פראבלעמען.

מ'דארף געדענקען, אז נישט נאר די האנדווערקער, וועלכע פיהרען אן אייגענעם ווארשטאט, געפינען זיך אונטער דער קאנטראל פון דער אינדוסטריע־מאכט און עניינים וועלכע זענען נוגע דאס פיהרען פון דער מלאכה, אויסלערנען א פאך, טעטיגקייט פון די צעך־ארגאניזאציעס — נאר די דאזיגע קאנטראל בעציהט זיך אויך אויף די האנדווערקער־לערן־יונגלעך, ווייל מיט'ן מאמענט ווען ס'הויבט זיך אן די לעהר פון א מלאכה, מוזען זיי זיך צופאסען צו די בעפעהלען פון דער מאכט, סיי וועגען דעם אופן פון אדורכמאכען די לעהר ווי אויך וועגען דעם לערנען אין א פארטבילדונגס־שול.

די דאזיגע טעטיגקייט פון דער אינדוסטריע־מאכט צווינגט צו פארהאלטען אן ענגען קאנטאקט צווישען דער אינדוסטריע־מאכט און דער האנדווערקער־קאמער און מיט די האנדווערקער־ארגאניזאציעס.

אין דער ריכטונג האט די לאדזער וואיעוואדזשאמט ארויסגעגעבען פאלגענדען צירקולאר:

נעהמענדיג אין אכט אז דאס צוזאמענארבייט מיט דער האנדווערקער־קאמער וואס איז די העכסטע זעלבסטפערוואלטונגס־אינסטיטוציע פון די ווירטשאפטליכע און פאך־אינטערעסען פון האנדווערק אויפ'ן געביט פון דער וואיעוואדזשאפט און מיט די האנדווערקער־ארגאניזאציעס וואס זענען געשטיצט אויף די פארשריפטען וועגען פעראיינען, ווי אויך מיט די צעכען קען געפינען א אויסדרוק קודם כל ביים ארומרעדען די בעזונדערע פראבלעמען דירעקט אויפ'ן געביט פון די דאזיגע ארגאניזאציעס. בעאויפטראגט די וואיעוואדזשאפט די סטאראסטעס ווי אויך די לאדזשער שטאט־פערוואלטונג, אלס אינדוסטריע־מאכט פון דער ערשטער אינסטאנץ, אז זיי זאלען דעלעגירען זייערע פארשטעהער אויף די פערזאמלונגען וועלכע ווערען איינגעארדנעט דורך די האנדווערקער־ארגאניזאציעס, ווי אויך דורך דער האנדווערקער־קאמער און קודם כל אויף די פלענאר־פערזאמלונגען און אויב ס'איז מעגליך אויף די זיצונגען פון די צעכען־פערוואלטונגען.

ווייטער בעאויפטראגט דער צירקולאר צו ווידמען א ספעציעלע אויפמערקזאמקייט אין דער פראגע פון לערן־יונגלעך. ווייל א גרויסער פראצענט פון די לערן־יונגלעך צוליב זייער אייגענער שולד ווי אויך צוליב דער שולד פון זייערע מייסטערס פאסען זיך נישט צו צו די פערפליכטענדע פארשריפטען, וועלכע רעגולירען די פראגע פון אפהאלטען די לעהר אין פאך ווי אויך אין דעם אנטיילנעהמען אין די ספעציעלע פארטבילדונגס־פאך־שולען.

כדי זיך צו אריענטירען אין די דאזיגע פראגע דארפען די אינדוסטריע־רעפערענטען זיין אנוועזענד אויף די געזעלען און מייסטער־עקזאמענס, צו וועלכע זיי דארפען איינגעלאדען ווערען דורך די פארזיצער פון די עקזאמינאציע־קאמיסיעס.

די שטראף פאר האבען א פאטענט אויף א פרעמדען נאמען

צוליב דעם נייעם פאטענטען סעזאן איז נויטיג צו וויסען, דאס עס איז פערהאן א צירקולאר פון פינאנץ־מיניסטעריום וועגען די ריכטיגע נעמען פון די פאטענטען, דאס זיי מוזען זיין פאר די אמת'ע און פאקטישע אייגענטימער.

דער צירקולאר טראגט דעם נומער 1 — 1689 פון 31־טען יאנואר 1935 און איז ווייטער גילטיג. אין דעם צירקולאר ווערט געזאגט:

אויב די שטייער־מאכט וועט פעסטשטעלען, אז מען האט ארויסגענומען א פאטענט אויף אנ'אונטערגעשטעלטער פערזאן, אדער אויף א פיקטיווען נאמען, דארף די שטייער־מאכט דורכפיהרען א גענויע קאנטראל, כדי פעסטצושטעלען און צו ענטדעקען דעם אמת'ן נאמען און פאמיליע פון פאקטישען אייגענטימער פון דער אונטערנעמונג. אויב דאס ארויסנעהמען דעם פאטענט אויף אנ'אנדערענס נאמען איז געמאכט געווארען דורך א פערזאן, וואס בעמיהט זיך סיסטעמאטיש אויסצומיידען פון צו צאהלען שטייערען, דארף מען די שולדיגע בעשטראפען לויט די פאראגראפען פון דער שטייער־ארדינאציע, ביז 6 חדשים טורמע, און מיט געלד־שטראף פאר נישט האבען דעם פאטענט אויף זיין אייגענעם נאמען.

א חוץ דעם, יעדעס מאל, וואס די שטייער־מאכט ענטדעקט, אז מ'האט דעם פאטענט אויסגעקויפט נישט אויפ'ן געהעריגען נאמען פון פאקטישען אייגענטימער, דארף מען מאכען א פראטאקאל גלייך ווי ס'איז איינגאנצען נישטא קיין פאטענט און בעשטראפען לויט די פאראגראפען פון דער שטייער־ארדינאציע.

לאנדעס־צוזאמענפאהר פון יוד. טארג־שטייער און מארק־פאהרערס אין לאדז

דער לאדזשער אויבערראט פון טארג־שטייער און פויזנער פאהרער האט בעשלאסען צו רופען אין לאדז א צוזאמענפאהר פון יודישע טארג־שטייער און מארק־פאהרער, כדי ארומצורעדען די פראגע וועגען די אומגעהויערע שיקאנעס און פערפאלגונגען, וועלכע ס'האבען אויסצושטעהן די יודישע הענדלער אין די דערמאנטע פאכען.

דער צוזאמענפאהר וועט פארקומען נאך פאר ניי־יאהר און וועט אויסשיקען א דעלעגאציע, וועלכע וועט אין די אלע אנגעווייטאגטע פראגען אינטערווענירען אין אינערן־מיניסטעריום, האנדעלס־מיניסטעריום און באהן־מיניסטעריום.

רעקאמענדירטע
ביכהאלטערס
(בעדייטענדע פאכמענישע ערשטקלאסיגע קרעפטען מיט העכערער האנדעלס־בילדונג) מיט פיליעהריגער פראקטיק, מיט דער קענטעניש פון סקארבאווע־שטייער־געזעצען, נעהמען אן צו פיהרען
האנדעלס־ביכער
גינסטיגע בעדינגונגען. ערשטקלאסיגע רעפערענצען. פולע פעראנטווארטליכקייט און אנערקענונגס־גאראנטי.
אינפארמאציעס: טעל. 28־229 אין "וחרים"־פערבאנד פאמארסקא 15 פון 6—9 אוונט.

ניער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

ניער פאלקסבלאט

דינסטאג, 10 נאוועמבער
כ"ה מרחשון תרצז

זון-אויפגאנג 3.45
זון-אונטערגאנג 7.39

צוגרייטונג צום מארגענדיגען אונאפהענגיגקייטס-יום-טוב

וואיעוואדע האוקע-נאוואק וועט אנטיילנעהמען אין דער פייערונג פון נאמינירען גענעראל רידז-שמיגלי אלס מארשאל פון פוילען

אין לאדז ווערען געמאכט גרויסע הכנות צום אונאפהענגיגקייטס יום-טוב פון 11-טען נאוועמבער וועלכער איז היי-יאהר פארבונדען מיט דער גרויסער פייערונג פון איבערגעבען די מארשאל-בולאווע פארן גענעראל רידז-שמיגלי.

ווי בעקאנט וועט די נאמינאציע פארקומען היינט אין ווארשעווער שלאס. צוליב דעם וועלען שוין היינט די גרויסע בנינים דעקארירט ווערען און בעלויכטען ווערען מיט רעפלעקטארען. פון עפענטליכע בנינים וועלען ספעציעל דעקארירט ווערען די קאטעדרע און דער פלאץ ארום דער קאטעדרע. דאן דער מאגיסטראט-בנין אויפן פריהייטס פלאץ און דער בנין אויף פעטריקאווער 104, וואו ס'וועט אויפגענומען ווערען די העפילארע.

די לאדזער סטאראסטווע טיילט מיט, אז דער טאג פון 11-טען נאוועמבער, אלס 18-טער יאהר-צייט פון ערהאבערן די מלוכה-אונאפהענגיגקייט, וועט געפייערט ווערען אלס מלוכה יום-טוב און אין דעם טאג וועלען אלע מלוכה-אמטען און זעלבסטפערוואלטונגען זיין געשלאסען.

ס'וועט אויך פארארדנעט ארויסצוהענגען פעהנער אויף אלע בנינים.

ס'וועלען אויך מארגען נישט זיין טעטיג דאס געריכט, און אלע פראצעסע, וואס זענען בעשטימט געווארען אויף דעם טאג, וועלען אריבערגעטראגען ווערען אויף אנ'אנדערן טערמין. די שולען וועלען אויך נישט זיין טעטיג.

אונאפהענגיג דערפון ווענדעט זיך דער בירגער-קאמיטעט צו פייערען דעם יום-טוב צו אלע אינדוסטריע און האנדעלס-אנשטאלטען ווי אויך צו די געזעלשאפט-אינהאבער, אז זיי זאלען מארגען פון 12 א זייגער בעפרייען זייערע בעאמטע, כדי זיי זאלען קענען אנטיילנעהמען אין די פייערליכקייט און זיי אליין זאלען אין דער דאזיגער שעה פארמאכען זייערע געוועלבער, כדי צוצייכענען דעם טאג פון 11-טען נאוועמבער א כאראקטער פון נאציאנאלען יום-טוב.

היינט, 2 מיט 30 מינוט מיטאג וועט פארקומען אין שלאס אין ווארשע די פייערליכע נאמינאציע פון גענ. רידז-שמיגלי אלס מארשאל. די דאזיגע פייערונג וועט איבערגעגעבען ווערען דורכן פוילישען ראדיא אויף גאנץ פוילען.

אין צוזאמענהאנג דערמיט וועלען היינט אינסטאלירט ווערען אויפן פריהייטס פלאץ גרויסע מעגאפאנען, דורך וועלכע די בעפעלקערונג וועט קענען הערען דעם פערלויף פון די גרויסע פייערליכקייטען.

דער לאדזשער וואיעוואדע ה' האוקע - נאוואק פאהרט היינט ארויס קיין ווארשע, וואו ער וועט אנטיילנעהמען אויף דער איינלאדונג פון מלוכה-פרעזידענט אין די פייערליכקייטען פון דער נאמינאציע.

דער פעראיין פון יודישע קעמפער פאר פוילענס אונאפהענגיגקייט בעטייליגט זיך אין די פייערונגען פון 11-טען נאוועמבער

אין שייכות מיט דעם אונאפהענגיגקייטס-יום-טוב פאהרערט אויף די פערוואלטונג פון פעראיין פון יודישע קעמפער פאר פוילענס אונאפהענגיגקייט די מונדירטע און נישט מונדירטע מיטגלידער, זיך צו שטעלען מארגען דעם 11-טען נאוועמבער 8.30 פריה פאר דער אלטשטאטישער שוהל.

תפילה אין דער אלטשטאטישער שוהל

מארגען 9 א זייגער פריה ארדענט איין די קהלה א פייערליכע תפילה אין דער אלטשטאטישער שוהל לכבוד דעם אונאפהענגיגקייטס-יום-טוב.

אויך אין דער סינאגאגע אויף קאשטשושקי וועט פארקומען א תפילה פאר דער יודישער שול-יוגענד.

פ. ק. א. אין טאג פון 11-טען נאוועמבער

די קאסעס פון פ. ק. א. וועלען דעם 11 נאוועמבער זיין טעטיג נאר פארמיטאג פון האלב ניין ביז 1 בייטאג פאר אלע איינצאהלונגען און אויסצאהלונגען.

Ratujmy bezrobotnych
od zimna i głodu.
Ofiary pieniężne składać należy na
Konto PKO Nr. 70.200 Pomoc Zimowa.
Ofiary w naturze
w miejscowym Komitecie.

יאהרגאנג 1916

היינט דינסטאג, דעם 10 נאוועמבער האבען זיך צו שטעלען די יאהרגאנג פון 1916, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 5-טען פאליציי-קאמיסאריאט מיט די אותיות:

R, S, Sz

און פון 14-טען קאמיסאריאט

A, B, C, D, E, F

מארגען, מיטוואך, דעם 11-טען נאוועמבער, צוליב דעם אונאפהענגיגקייטס-יום-טוב וועט די קאמיסיע נישט זיין טעטיג.

נייער פאסט-אמט אין לאדז

דעם 16טען ד.ח. וועט אנהויבען צו פונקציאנירען אין לאדז אויף דווארסקא נומער 10 א נייער פאסט-אמט, וועלכער וועט זיין טעטיג אין וואכען-טאג פון 8 ביז 12 מיטאג און פון 3 ביז 6 אווענד. נאכדעם ווי דער דאזיגער פאס-אמט וועט געעפענט ווערען וועט לאדז האבען 15 פאסט-פלאצובקעס.

אנשטעקענדע קראנקהייטען אין לאדז

פון 1. ביז'ן 7. נאוועמבער זענען אנגעמאלדען געווארען אין דער געזונדהייטס-אפטיילונג ביי דער לאדזער שטאט-פערוואלטונג פאלגענדע פאלען פון אנשטעקענדע קראנקהייטען: בויך-טיפוס 20 פאלען (פאריגע וואך 45 פאלען), שקארלאטין 32 פאלען (53), דיפטעריט 20 פאלען (15), מאזלען 4 פאלען (6), רויז 7 פאלען (10), קאקלוש 1 פאל (4), קימפעט-היץ 1 פאל (3).

אין אלגעמיין זענען נאטירט געווארען פאריגע וואך 85 פאלען פון אנשטעקענדע קראנקהייטען אגעגען 136 פאלען מיט א וואך פריהער.

פויערים וועלען קענען צאהלען פערלעגענע שטייערן

מיט אבליגאציעס פון דער מלוכה-הלואה

(א) די פינאנץ-קאמער האט אויפ'ן סמך פון א ספעציעלע אינסטרוקציע, ארויסגעגעבען אנ'אקולניק צו די פינאנץ-אמטען, זיי זאלען פון פויערים אננעמען אבליגאציעס פון דער מלוכה-הלואה ביים צאהלען פערלעגענע שטייערן. דערמיט וועט געמאכט ווערען א פערלייכטערונג די פויערים, וואס זענען נישט אומשטאנד צו צאהלען די שטייערן.

אפטייקען.

היינטיגע נאכט - דיזשורען

(א) היינט ביינאכט דיזשורירען: סארנאווסקא-גאנצער (זגערזשער 57), וו. גראשקאווסקי (11-טען ליסטאפאד 15); מ. קאהלין (פילסודסקיע 54), ה. רעמבעלינסקי (אנדזשעא 28), י. כאנישעווסקי (פעטריקאווער 165), ע. מילער (פעטריקאווער 45), נ. אטאנאוויטש (פאביאניצער 56).

שרפה אין א זייף-פאבריק

(א) אין דער כעמישער פאבריק פון א. וויטאווסקי (פאדזשעטשנא 31) איז אויסגעבראכען א שרפה בעת'ן טאפיען פאראפין. די שרפה איז פון די פייערלעשער איינגעלאשען געווארען. דער שאדען איז נישט קיין גרויסער.

קאנפערענץ אין דער וואיעוואדזטווא

וועגען דער לאגע אויפ'ן באנוועל-מארק אין לאדז

(אג) לויט א פעראַרדנונג פון 5-טען נאוועמבער 1936, האט דאס האנדעלס-מיניסטעריום פעראָרדענט דער לאדזער וואיעוואדזטווע צו שאפען א סוב-קאמיסיע אויסצופארשען דאס פראבלעם פון די פרייזען אויף באנוועל גארען. די אויפגאבע פון דער סוב-קאמיסיע וועט זיין: 1) פעסטשטעלען די איצטיגע פרייזען אויף באנוועל גארן אויף בעזונדערע נומערען גארען, 2) פעסטשטעלען אין וואס פאר א מאס עס איז בערעכטיגט, אויפ'ן יסוד פון די קאלקולאציע קאסטען פון די גארן-פראדוצענטען, די פרייז שטייגערונג, ביי דער בעריקזיכטיגונג פון דער שטייגערונג פון רויהען באנוועל, 3) פעסטשטעלען די סיבות, וואס האבען ארויסגערופען די שטייגערונג פון די פרייזען אויף גארן נאך דער בערעכטיגטער שטייגערונג צוליב'ן שטייגען פון די פרייזען אויף רויהען באנוועל, 4) אריינטראגען פארשלאגען וועגען די מיטלען וואס ווירקען מיט ביים בילדען פון די פרייזען אויף באנוועל גארן אויף א הויך, וואס איז ווירטשאפטליך בערעכטיגט.

אין שייכות דערמיט האט די אינדוסטריע אפטיילונג ביי דער לאדזער וואיעוואדזטווע בעשטימט אויף דעם 12. נאוועמבער 9 א זייגער אינדערפריה א קאנפערענץ פון די פאראינטערעסירטע צדדים איינגעלאדענדיג גלייכצייטיג דעלעגאטען פון לאדזער ווירטשאפטליכע און אינדוסטריעלע פערבאנדען און פעראיינען.

גלייכצייטיג בעט די וואיעוואדזטווע צוגרייטען צו דער קאנפערענץ דורך די דעלעגאטען פון די געהעריגע פערבאנדען און פעראיינען קאנקרעטע שריפטליכע מאטעריאלען מיט'ן ציל זיך גענוי צו בעקענען מיט די פראבלעמען און פארשטעלען דער צענטראל מאכט די נויטיגע בעריכטען און פארשלאגען.

די שטרייק-בעוועגונג אין לאדז

ערב א שטרייק אין דער טריקא-אינדוסטריע

היינט א קאנפערענץ ביים ארבייטס-אינספעקטאר

(א) נעכטען האבען אין 43 קליינע טריקא-פאבריקען געשטרייקט 350 ארבייטער, דאס זענען די פאבריקען, וואס האבען נאך ביז איצט נישט אונטערגעשריבען דעם קאלעקטיווען אפמאך. אויף פערזאמלונגען אין די קל. פעראיינען און אין פעראיין פון די טריקא-ארבייטער איז אנגענומען געווארן א בעשלוס, אז אויב די פאדערונג וועט נישט נאכגעגעבען ווערען, וועט פראקלאמירט ווערען א שטרייק אין דער גאנצער טריקא-אינדוסטריע.

היינט וועט ביים ארבייטס-אינספעקטאר פארקומען א קאנפערענץ פון בײדע צדדים, ס'איז מעגליך, אז דער קאנפליקט וועט היינט ערלעדיגט ווערען.

צום שטרייק פון די לאקירערס

(א) אין שייכות מיט דעם אויסגעבראכענעם שטרייק פון די לאקירער-ארבייטער, וועט די טעג פארקומען א קאנפערענץ ביים ארבייטס-אינספעקטאר. ס"ה שטרייקן 200 לאקירער-ארבייטער.

אלגעמיינער שטרייק פון די סטרוזשעס

זאל אויסברעכען נאכ'ן 15-טען דעצעמבער ד. י.

אין פאלקס-הויז (פשעיאזד 34) איז פארגעקומען אנ'אלגעמיינע פערזאמלונג פון סטרוזשעס. ס'איז בעהאנדעלט געווארען די איצטיגע לאגע פון די ווירטסלייט, וואס זאגען מאסענווייז אפ די סטרוזשעס פון דער ארבייט. ס'איז בעשלאסען געווארען, צו אינטערווענירען ביי דער מאכט, אז דער קאנפליקט זאל ליקווידירט ווערען שפעטסטענס ביז'ן 15-טען דעצעמבער. אין געגענפאל וועט נאכ'ן 15-טען אויסברעכען אנ'אלגעמיינער שטרייק פון די סטרוזשעס.

צוליב שכירות קען מען בעזייטיגען פון דער ארבייט

קאנפליקט אין פאבריק „פיערושא" אין רודא-פאביאניץ

(א)) אין דער פאבריק פון דער פירמע „פיערושא" אין רודא פאביאניץ, האט אויסגעבראכען א קאנפליקט מיט די ארבייטער. די פירמע האט בעזייטיגט צוויי ארבייטער פון דער ארבייט. איינער צוליב שכירות, דער צווייטער דערפאר, ווייל ער האט זיך אנגענומען פאר א צווייטען ארבייטער. די ארבייטער האלטען, אז דער שכור דארף בעזייטיגט ווערען, דאגעגען דער צווייטער מוז ווייטער בלייבען ביי דער ארבייט. אויב דער קאנפליקט וועט נישט ערלעדיגט ווערען, דראהען די ארבייטער מיט א שטרייק.

Doktór Z.
HENRYKOWSKI
ספעציעל-ארצט פאר מענער - שוועכע, ווענערישע און הויט-קראנקהייטען
טראוגוטא 9, טעל. 262-98
נעמט אן פון 8—1 און פון 5—9 אווענט
זונטאג פון 9 פריה ביז 12.30 מיטאג
פאר אונבעמיטעלטע -- לעטשניצע-פרייזען

טעאטער „ROZMAITOŚCI"
ציגעל-גאס 27
טעל. 112-25
דירעקציע: דוד צעלמייסטער.
היינט דינסטאג און מארגען מיטוואך, 9.15 אוונט
צום 18-טען און 19-טען מאל
די גרעסטע אטראקציע אין לאדזש!
גאסטשפילען פון די אמעריקאנער וועלט-קינסטלער
לוסי און מישא גערמאן
אין זייער לעצטען רעקארד-שלאגער!

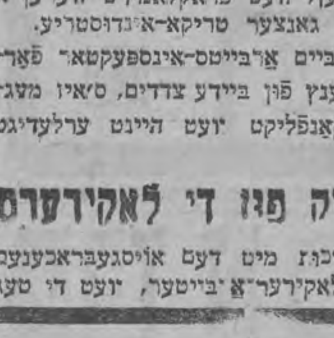

אכטונג!
לעזט דעם אנאנס פון פרייטאג. שבת
אין טעאטער
ראזמאיטאשטשי.
בילעטען פון 11 פריה
אין קאסע פון טעאטער

רחל'ס קינדער

אפקלאנגען פון דער בוי-קאטאסטראפע

אויף לימאנאווסקיעגא 122

(א) דעם 3-טען סעפטעמבער ד. י. איז ביים איבערבויען א הויז אויף לימאנאווסקיעגא 122, געשעהען א קאטאסטראפע, בעת וועלכע די רושטאוואניע האט זיך איינגעבראכען און דריי ארבייטער זענען פערוואונדעט געווארען, איינער פון די פערוואונדעטע קאזשימיעזש סאבאנסקי איז פון די וואונדען געשטארבען.

די אויספארשונגס-קאמיסיע, האט פעסטגעשטעלט, אז די שולד טראגט דער אונטערנעמער, דער מייסטער סטאניסלאוו זשעלינסקי, וועלכער האט אויסגעפיהרט די ארבייט אהן אנ'ערלויבניש.

נעכטען איז פארגעקומען דער פראצעס, און זשעלינסקי איז פערמשפט געווארען אויף 1 יאהר תפיסה, אפצולעגען די שטראף אויף 3 יאהר.

KINO TEATR
MIRAŻ
אנהויב 4 נאכמיטאג.
היינט און פאלג. טעג!
גרויסער עראטישער זיטען-פילם אונטער'ן נאמען:
געשפענסט
אין די הויפט-ראלען:
HARRY BAUR
i Inkiszyniew

זאל פילהארמאניע
טעל. 213-84.
די איבערגעבליבענע בילעטען צו בעקומען
אין קאסע פון פילהארמאניע.

היינט, דינסטאג, 8 30 אווענד שפילט אויפ'ן 3-טען מייסטער-קאנצערט
IMRE UNGAR
פענאמענאלער פיאניסט פון וועלטרוהם, לאורעאט פון שאפען-קאנקורס.
אין פראגראם שאפונגען פון:
באך, מאצארט, בעטהאווען שוהמאן, שאפען און אנדערע.
גענויערעס אין די פראגראמען.

פויזנער און פאמערנער מארק-פאהרערס

ווערען אויף א שרעקליכען אופן שיקאנירט

די יודישע מארק-פאהרערס וועלכע קומען מיט זייער ארים ביסעל סחורה אויף די מערק אין פויזנער און פאמערער קאנט האבען אויסצושטעהען אלערליי צרות און שיקאנעס, כדי נישט צו ווערען פערטריבען פון האנדעל.

אין פערשידענע שטעטלעך אין די דערמאהנטע קאנטען זענען די שיקאנען פערשידענארטיגע, אין מאנכע שטעט, וואו די בירגערמייסטערס זענען אליין גרויסע סוחרים האבען זיי בכלל אפגעשאפט די מערק. אנדערשוואו ווידער האבען זיך די קריסטליכע סוחרים, וועלכע האבען גרויסע געשעפטען איינגעארדענט אויף דעם אופן, אז פאר'ן מארק טאג דונגען זיי אפ ביים מאגיסטראט דעם גאנצען מארק-פלאץ אויף דעם דאזיגען טאג און ווען ס'קומען די יודישע הענדלער און ווילען ביי דעם „בעל-הבית" דינגען פלעצער, ווילט ער נישט פערדינגען קיין יודען, די בעפעלקערונג פון די שטעטלעך ווארט גאנץ לאנג ביז א מארק-טאג, כדי צו קויפען איינקויפען פאר זיך פערשידענע ארטיקלען, ווייל זיי ווייסען, אז ביי די יודען וועלען די קויפען ביליגער און דער גאנצער קאמף פון די קריסטליכע סוחרים בעשטעהט דערין וואס זיי ווילען גראב פערדינען. די בעפעלקערונג האלט זיך דריבער אפ פון קויפען, ס'האבען פאסירט פאלען ווען די יודישע הענדלער האבען אויסגעפאקט זייער סחורה אויפ'ן שוהל-פלאץ, אדער ביי א יוד אין שטוב, און די בעפעלקערונג פערקאפט די סחורה אין פע לויף פון מינוטען.

די יודישע הענדלער ווערען אבער מיט די פערשידענע מיטלען געראדפט, דער האנדעל ווערט אונמעגליך און הונדערטער און טויזענדער יודישע פאמיליעס שטעהען פאר א רואין.

איהר מאן איז א גנב.

ווייל... ער דערפיהלט נישט ווי געהעריג די „מענליכע פליכטען"

טשעקאווער פראצעס אין קרייז-געריכט

ביילע נירענבערגער האט געמאלדען דער פאליציי אז איהר קאכאנעק יחיאל ליסאפראווסקי האט זי בערגנב'עט אויף 2,600 זל. בעת א רעוויזיע ביי זיין שוועסטער, אסתר ליסאפראווסקי (פאמארסקא 3) האט מען דאס געלד געפונען אין א מאטראץ פון בעט.

די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז יחיאל ליסאפראווסקי (בזשעזשינער 45) איז נישט קיין קאכאנעק, נאר... איהר אייגענער מאן כדת משה וישראל.

נעכטען איז פארגעקומען דער פראצעס. אויף דער פראגע פון ריכטער פארוואס זי האט פערקלאגט איהר אייגענעם מאן, האט זי געענטפערט, אז זי אנערקענט איהם נישט פאר קיין מאן, ווייל ער... דערפילט נישט ווי געהעריג זיינע „מענליכע פליכטען".

דאס געריכט האט דעם מאן, וואס איז סך-הכל יונגער פון זיין אשה מיט 12 יאהר, פערמשפט אויף 6 חדשים תפיסה און אפצולעזען האט אויספיהרען די שטראף אויף 2 יאהר.

גרויס געשלעג צווישען בחורים

אין „גרויסען" גערער שטיבעל

נעכטען פארמיטאג איז אויסגעבראכען א מורא׳דיג געשלעג צווישען די בחורים, וועלכע לערנען אין „גערער" שטיבעל אויף פול. אזנא 6. דאס געשלעג איז אויסגעבראכען צוליב א אנ'אינערליכען סכסוך צווישען די בחורים. דאס געשלעג איז דערגאנגען אין די הויכע גדולות, אזוי, אז מ'האט אויסגעבראכען די טיר און שויב פון „רויסן" שטיבל.

אויפ'ן הויף זענען זיך צונויפגעלאפען הונדערטער מענשען, וועלכע האבען זיך צוגעקוקט צו דעם ספעקטאקל, ווי אזוי שטיבעל-בחורים שלאגען זיך ביז בלוט. נאך א קורצער צייט איז דאס געשלעג ליקווידירט געווארען.

טעאטער „פילהארמאניע" נארוטאוויטשא 20.
ווילנער יודישע אפערעטן-טרופע
נחמה, קאדיש, חאש, קוטנער
מיט'ן ערשטקלאסיגען אנסאמבל.
היינט דינסטאג און מארגען מיטוואך ווערט צוליב די קאנצערטען
נישט געשפילט.
דאנערשטאג, דעם 12-טען ד. ח. ווייטערדיגע פארשטעלונגען
פון ב. קושער'ס
„די ציגיינערין"
פרייזען פון 40 גר. ביז 1.09

אראפגעשפרינגען פון ציג און צושניטען געווארען

שרעקליכער צופאל מיט א פאסא-זשיר וואס איז געפארען „בגנב"

(א) נעבען דער באהן-סטאציע אין קאמינסק, האט נעכטען פאסירט א שוידערליכער צופאל מיט איינעם, וואס איז געפאהרען בגנב אויף א פראכט-וואגאן. גלאדיסלאוו בוכינסקי האט זיך ארויפגעכאפט אויף א פראכט-וואגאן, קומענדיג קיין קאמינסק האט ער אין מיטען פאהרען געוואלט אראפשפרינגען, ער איז אבער ארונטערגעפאלען אונטער די רעדער און איז צעשניטען געווארען אויף צוויי העלפטען.

אריינגעווארפען זיך אין ברונעם און דערטרונקען געווארען

זעלבסטמארד פון א 81-יאהריגע זקנה

(א) אין דארף רזשקאוויצע, נעבען נאוואסאלנע, איז בעגאנגען זעלבסטמארד די 81-יעהריגע זקנה קאטארזשינא מילער. בעת ס'איז קיינער פון די שטוב-מענשען נישט געווען אין שטוב, איז זי ארוס אין גארטען און זיך אריינגעווארפען אין ברונעם און איז דערטרונקען געווארען, מ'האט זי פון דארט א-רויסגעצויגען א טויטע

קליינער פעליעטאן

ישועות אויף יודען

— זעהר שיין! ס'איז זעהר שיין פון זיין זייט! — זאגט שמיל-שמעלקי — איהר מעגט איך זאגען, וואס איהר ווילט, אבער איך זאג אייך, אז ס'איז זעהר און זעהר שיין! אויסגעצייכענט! ווישמיענטשיש!

אז א מיניסטער אליין שטעלט זיך אויף פון זיין כסא מלכותו, הויבט אויף זיין הויכוואוילגעבוירען געזעס און לאזט זיך אוועק אזש אין די מרחקים, אזש מעבר לקאנאל לאמאנש זוכען ישועות פאר יודען — איז עס טאקע זעהר פּאזיטיוונע און אנגע-נעהם צו וויסען!

דער מענש, פערשטייט איהר מיך, ווערט שטאר-קער ביי זיך, ווערט האפערדיגער, קריגט פאר זיך דרך ארץ, הויבט אן זיך אליין צו „איהרצען", און ס'איז איהם וואויל ווי די וועלט.

שטיי איך טאקיש אזוי פארן שפיגעל ביי מיר אין שטוב (דעם דאזיגען שפיגעל האט נאך קיין איינער פון די ליציטאנטען נישט געוואלט קויפען, ווייל ער איז א קרומער און א געבליבטער...). שטיי איך פאר אט דעם שפיגעל און טענה צו זיך אליין:

— נו, פאניע שמיל-שמעלקי, (ווי געזאגט, איהרץ איך זיך...) וואס זאגט איהר עפּיס צו דעם־דא, וואס דער מיניסטער אליין האט זיך ־ענקערטוועגען מטריח געווען קיין לאנדאן שמועסען, אז מ'זאל אייך עולה לגדולה זיין קיין ארץ ישראל אדער, להבדיל, אויף מאדאגאסקאר, אדער קיין טימבוקטו ?!?

און ווי געפעלט איהן פאניע שמיל-שמעלקי, וואס וועלענדיג ענקער פטור ווערען, נאך אזוי פיל יאהרען זיין אין לאנד און אויפטון פארן לאנד, לייגט מען זיך אזוי פאר אייך אין דער לענג און אין דער ברייט, און מ'טוט זיך פאר אייך מיהען, אז די עליה זאל ווי ווייט מעגליך און ווי ווייט אונמעגליך פערפרייערט ווערען!

ווארטס, ווארטס אקארשט, פאניע שמיל-שמעלקי'ניו, עס גייט איצט הערצו, אז מ'וועט נאך געפינען א טעכנישען מיטעל אפצושטעלען דעם קאבערינגען סמבטיון, און מ'וועט אייך נאך מיט א קוריערסקי פאטשאנג אריבערשיקען צו די רויטע יודעלעך!

ווארטס אקארשט...

דערווייל אבער, ליבער פריינד, זייט צופרידען פון דעם, וואס דער מיניסטער אליין איז אייך געפאהרען פערזארגען אין ענגלאנד, און ס'וועט אי"ה געשלאסען ווערען א נייער אפמאך —

א מין שפאגעל-נייער בעק-אקט בצורת גרינבוים ושאבאטינסקי!

זייט צופרידען!

שמילשמעלקי.

1-טע רעטשניצע
מיט שטענדיגע בעטען
פאר כירורגיע פון ציין, קיהן-באקען און יאסלעס
פון Dr. med.
Sadokierski
פיעטריקאווער 56, טעל. 129-77.
עמפפאנגס-שעה'ן פון 9 פריה ביז 12 בייטאג.

דער גורל פון אפרוי

סענסאציאנעלער און שפאנענדער ראמאן

(4

פון איבער די זאקען זאפען זיך ארויסגעזעהען נאקעטע פאסען פיס ביי דער רעקאלטע איז איהר בלוזע געווען אראפגעריסען. דאס ארויסגעוויזענע לייב האט געבלענדט מיט ווייסקייט און גע'שיכור'ט מיט פרישקייט.

סענט לופ איז געבליבען שטיין און זיך נישט געקאנט ריהרען פון ארט דער אטעם האט איהם פערכאפט. ליידענשאפט האט איהם געטשאדעט די געדאנקען. זינדיגע מחשבות האבען איהם גענומען קריכען אין קאפ און איהם נישט אפגעלאזט. ער האט מורא געהאט פארן נסיון. און ער איז שנעל ארויס פון צימער. דאס בילד פון דער שלאפענדיגער מיידעל און די זינדיגע מחשבות האבען איהם אבער נישט אפגעלאזט. ליידענשאפטען. וואס ער האט זיין גאנץ לעבען אונטערדריקט האבען גענומען ארויסקריכען פון זייערע טונקעלע בעהעלטעניש. עס האט איהם ווי מיט א מאגנעט, געצויגען צוריק צו דעם מיידעל. און אנגעפונענדיג הייליגע תירוצים, כדי זיך אליין צו נארען, האט ער געפאלגט דער נישט הייליגער תאווה און ער האט זיך געלאזט גיין צו איהר צימער.

ר'איז צוגעגאנגען צו דער טיר און געבליבען שטיין. ער האט צוגעלייגט דעם אויער און זיך איינגעהערט. עס האט זיך געהערט א רעגעלמעסיג שווער אטעמען, זי שלאפט נאך. אין זיין פאנטאזיע האט ער געזעהן איהר בלענדענד ווייס לייב.

„איך האב קיין רעכט נישט אריינצוגיין צו איהר און מיט איהר רעדען אין נאמען פון יעזוס קריסטוס", האט ער צו זיך אליין גע'טענה'ט. „א מיידעל האט זיך אין מיר בעזעצט און איך מוז דעם מיידעל פון זיך פריהער ארויסטרייבען איידער איך גיי אריין צו איהר;... און אפשר פערקערט: אפשר זאל איך יא אריינגעהען און אויספרובירען דעם כוח פון מיין ווילען... גאט האט מיר צוגעשיקט א נסיון און איך וועל איהם ביישטיין! נישט אויף איהר קערפער וועל איך קוקען, נאר אויף איהר נשמה... און אויב איהר נשמה איז זינדיק מיט שטאלץ און עקשנות, וועל איך איהר אנווייזען דעם קריסטליכען דרך פון בעשיידענקייט און נאכגיביקייט" ...

אזוי איז דער גלח סענט לופ געשטאנען ביי דער טיר פון רחל שאכטנער, און מיט הייליגע תירוצים געבשרט זיין מיאוס'ע תאווה. און ווי יעהער היפאקריט האט ער פערדעקט זיינע נידעריקע געפילען מיט שעהנע ווערטער.

ער האט דאשיג אן עפען געטאהן די טיר און איז אריין אין איהר קאמער. זי האט זיך אויפגעכאפט, איהר פנים איז געווען פריש און צעפלאמט פון שלאף, איהרע שווארצע, געדיכטע האר זענען געווען צעפאטעלט און זי געמאכט אויסזעהען אביסעל פערשייט. די פערשלאפענע שיינע אויגען האבען פיל וואונדער ארויסגעשיינט פון דעם פרישען געזיכט.

סענט לופ האט פערכאפט דער אטעם און ער איז געבליבען שטיין, נישט קענענדיג ארויסרעדען אווארט.

רחל האט זיך אויפגעזעצט אויפן בעט און אפאר מינוט געזעסען און געטראכט, זי האט זיך אן עפעס געוואלט דערמאנען. א חלום האט זיך איהר געחלומט און זי האט איהם פערגעסען. זי האט זיך נישט געקאנט דערמאנען און זיך צוריק אוועקגעלייגט, איגנארירענדיק אינגאנצען סענט לופס אנוועזענהייט.

— רחל! — האט סענט לופ אנגעהויבען מיט א ציטערדיג קול — —

אבער זי האט איהם גלייך איבערגעשלאגען:

— עס וועט אייך גארנישט העלפען! גארנישט! גארנישט! אזוי וועל איך אפליגען מיין גאנץ לעבען! איך וועל זיך הרג'ענען! איך וועל זיך סמ'ען! איך וועל אנטלויפען! לאזט מיך ארויס פון דאנען! איך וויל נישט זיין קיין נאנע! איך וויל נישט טראגען קיין נאנע קליידער!

זי האט כמעט די זעלבע ווערטער געזאגט צו אנדערע גלחים און נאנעס וואס זענען געקומען מיט איהר רעדען; און יעדעס מאל וואס זי האט זיי געזאגט, האבען אט די ווערטער געקלונגען מיט דער זעלבער צו להכעיס'דיגער עקשנות, וואס זי האט אין זיי אריינגעלעגט.

סענט לופ איז צוגעגאנגען צום בעט און אוועקגעזעצט זיך אויף א שטול, וואס איז געשטאנען דערביי, האט ער איהר אנגענומען פאר א האנט.

דאס זיבעצעהן יאהריגע מיידעל האט גארנישט חושד געווען, אז א תאוה'דיגער ציטער איז דורכגעגאנגען דורך דעם פופציג יאהריגען גלח, ווען ער האט זיך צו איהר צוגערירט. זי האט איהם געלאזט האלטען איהר האנט.

מיט אמאל האבען זיך ביי סענט לופן ארויסגעכאפט מאדנע ווערטער:

— רחל איך האב דיך זעהר ליב!

ער האט זיך פאר די ווערטער דערשראקען. ער האט זיך אליין נישט געקענט אפגעבען קיין חשבון פון וואנען עס זענען איהם געקומען די ווערטער אין מויל אריין. נאר ער האט געפיהלט, אז זיי זענען איהם געקומען פון ערגעץ זעהער טיף... פון דער טיפעניש, וואו עס זענען געלעגען זיינע נידעריקע איינסטינקטען...

פאר דער נאאיווער אימשולדיגער מיידעל האבען די ווערטער נישט געהאט דעם בעטייט מיט וועלכען זיי זענען ארויסגעזאגט געווארען, זי האט נישט געהאט קיין שום פערדאכט און זי האט זיי אנגענומען ווי גוטע הארציגע ווערטער פון א מאן, וואס האט אויף איהר רחמנות.

נאך די וואסערדיגע רייד וועגען קריסטליכער אונטערטעניגקייט, וואס די אנדערע גלחים האבען צו איהר געהערט, האבען סענט לופס ווערטער געקלונגען נאטירליך און הייםיש אין איהרע אויערן.

זי האט אויף איהם א קוק געטון און געזעהן אין זיינע אויגען א ווייכקייט, וואס איז געקומען פון תאווה, נאר זי האט עס אויסגעטייטשט פאר גוטסקייט.

— איהר זענט א גוטער! בעסער פון זיי אלע! — האט זי א זאג געטון מיט דאנקבארקייט פון א קינד, וואס אלע מוטשען עס און עס געפינט זיך איינער, וואס האט אויף דעם רחמנות.

ער האט צוגעטראגען איהר האנד צו זיינע ליפען און איהר א קוש געטון, דער פרישער ריח פון איהר יונגטען לייב האט געטשאדעט זיינע טראנקען און ער האט לאנג געהאלטען איהר האנד ביי זיינע ליפען...

מיט זיין גאנצען ווועזען האט ער געגארט איהר ארייצוכאפען אין זיינע ארעמס, זיך איינעסען מיט זיינע ליפען אין איהרע. דריקען איהר קערפער צו זייגעם...

און דאס יונגע קינד האט גארנישט געוואוסט, וואס פאר א געפאהר עס לויערט אויף איהר, זי האט מיט צערטליכקייט געגלעט זיין האנד, וואס האט געהאלטען איהרע און אין הארצען איהם דאנקבאר געווען פאר זיין „גוטסקייט".

איהר צערטליכקייט האט נאך מעהר געצינדען זיין לוסט און ער האט געמוזט אנשטרענגען אלע זיינע כוחות זיך צו קאנטראלירען...

(פארטזעצונג קומט)

געשאָסען 4 יודען
בלוטיגע געשעהענישען אויף פּילסודסקי־גאַס

(ענדע פון דער 1־טער זייט)

דער דאָקטאָר האָט פעסטגעשטעלט, אַז ישראל
ענדעל האָט בעקומען אַ געפעהרליכע
ואונד אין בויך און די צווייטע וואונד
ין דער זייט. זיין צושטאַנד איז אַ גע־
עהרליכער, מ׳האָט איהם אָפּגעפיהרט
ין ראַדאָגאָשטשער שפּיטאָל.

דעם צווייטען פערוואונדעטען, וואָס די פּאָגאָ־
וויע פון „רויטען קרייץ" האָט ערטיילט הילף איז
וועזן דער 19־יעהריגער משה ווייסזאָם פון קאַ־
מיענא 2. ס׳האָט זיך ארויסגעוויזען, אַז משה
ייסזאָם האָט בעקומען אַ שווערע
אונד אין דער רעכטער זייט, זיין צו־
שטאַנד איז אויך אָנערקענט געוואָרען
דורך דעם דאָקטאָר אַלס שווערער און
ער איז אָפּגעפיהרט געוואָרען אין ראַ־
דאָגאָשטשער שפּיטאָל.

וויטער האָט די פּאָגאָטאָוויע פון „רויטען קרייץ" געמוזט ערטיילען הילף דעם פירטען געשאָסענעם, דאָס איז געוועזן דער 19־יעהריגער מענדעל רובינ־שטיין פון סקלאַדאָווא 13. דער דאָקטאָר האָט פעסטגעשטעלט, אַז מענדעל רובינשטיין האָט בעקומען 2 וואונדען אין דער לינקער זייט און אין אַ פוס. זיין צושטאַנד איז נישט קיין געפעהרליכער און ער איז אָבער דאָך אָפּגעפיהרט געוואָרען אין ראַדאָגאָשטשער שפּיטאָל.

אין דער צווישען צייט איז אַלאַרמירט געוואָ־רען דער 5־טער קאָמיסאַריאַט, וועלכער געפינט זיך אין דער נאָהענט. אויפ׳ן אָרט איז אָנגעקומען אַ גרויסע אָפּטיילונג פּאָליציי און דער שיסער איז אָפּגעשטעלט געוואָרען אין די הענד פון דער פּאָליציי, וועלכע האָט איהם אָפּגעפיהרט אין 5־טען קאָמיסאַריאַט, צוזאַמען מיט נאָך איינעם, וועלכען מ׳האָט חושד געווען אין מיטהעלפען דעם שיסער. אין קאָמיסאַריאַט האָט זיך גלייך אָנגעהויבען די אויספאָרשונג. ס׳האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז דער שיסער איז דער 18־יעהריגער טאַדעאוש שאַניאַווסקי אַבראַמאָווסקיעגאָ 15 בעת דער רעוויזיע האָט מען בייאים געפונען אַ לעגיטימאַציע פון דער ענדעקישער פּאַרטיי מיט אַ ביכעל פון צאָהלען מיטגלידס - ביטראַג אין דער דאָזיגער פּאַרטיי.

די אויספאָרשונג איז באַלד אונטערגענומען געוואָרען און לויט דער אָנווייזונג פון די עדות, איז אַ פּאָליציי־אָפיציר באַלד אוועק אויפן אָרט פון דעם געשעהעניש און אויף די אָנגעוויזענע ערטער האָט מען געפונען דעם אויסגעוואָרפענעם רעוואָלווער און אויך אַלע 4 אויסגעשאָסענע קוילען.

דער ענדעקישער מערדער איז אָפּגעפיהרט געוואָרען אין אויספאָרשונגס־אַמט.

באַלד ווי מ׳האָט דעם פערוואונדעטען יוסף בער־קאָוויטש געבראַכט אין שפּיטאָל אויף דרעווגאָווסקאַ גאַס, האָבען די דאָקטוירים אָנערקענט, אַז זיין צו־שטאַנד איז אַ געפעהרליכער און ס׳מוז גלייך אדורכ־געפיהרט ווערען די אָפּעראַציע. די אָפּעראַציע איז אדורכגעפיהרט געוואָרען 12 אַ זייגער ביינאַכט.

אויך אין ראַדאָגאָשטשער שפּיטאָל איז אָנער־קענט געוואָרען, אַז דער צושטאַנד פון זענדלען און ווייסזאָמען איז אַ שווערע און נאָך אין מיטען נאַכט זענען אַדורכגעפיהרט געוואָרען די אָפּעראַציעס פון אַרויסנעהמען די קוילען.

אויפ׳ן אָרט פון געשעהעניש זענען אָנגעקומען די הויכסטעפאָרשטעהער פון דער פּאָליציי, וועלכע האָבען אונטערגענומען די ענערגישסטע אויספאָר־שונג, אויך איז אָנגעקומען דעפּוטאַט מינצבערג, וועלכער איז אָקאָרשט געקומען פון וואַרשאַ, און פערברענגט אויפן אָרט און אין קאָמיסאַריאַט אַ לענגערע צייט. יוסף בערקאָוויטש האָט אַ פרוי מיט 3 קינדער, זענדעל אַ פרוי מיט 2 קינדער.

עס ווערט אָנגעוויזען, אַז דער פערוואונדעטער מענדעל רובינשטיין וואוינט אויף סקלאַדאָווא 13, וואו ס׳האָט אויך געוואוינט דער טראַגיש - אומגע־קומענער יעקב גליצענשטיין, וועלכער איז געפאַלען פון מערדערישע הענד אויף נאַרוטאָוויטשאַ גאַס.

* * *

ביים שליסען דעם נומער איז די לאַגע פון די צוויי שווער־פערוואונדעטע זענדעל און בערקאָ־וויטש געווען אונפערענדערט.

אָפיציעלער קאָמוניקאַט

לאָדז. דעם 9־טען נאָוועמבער, 21 אַ זייגער, האָט אַ געוויסער טאַדעאוש שאַניאַווסקי פון אַבראַמאָווסקיעגאָ 15, אויסגעהאַקט אַ שויב אין דער צוקערניע פון יאָסעל בערקאָוויטש, קילינ־סקיעגאָ 11. דער אינהאַבער פון דער צוקערניע האָט זיך געלאָזט לויפען נאָך דעם אָנפאַלער, וועלכער האָט אָנגעהויבען צו שיסען. בערקאָוויטש איז פערוואונ־דעט געוואָרען. זעהענדיג אַ שיסענדיגען מענשען, האָבען זיך עטליכע פערביגעהער געלאָזט איהם נאָכלויפען. בעת׳ן נאָכיאָגען איהם זענען פערוואונ־דעט געוואָרען: ווייסזאַמד משה (קאַמיענאַ 2), רו־בינשטיין מענדעל (סקלאַדאָוואַ 13)), זענדעל ישראל (פּילסודסקיעגאָ 52). דאָס געיעג איז פאָרגעקומען אויף דער קאַמיענאַ און פּילסודסקיעגאָ־גאַס, וואו עס איז שיסענדיג פערהאַלטען געוואָרען שאַניאַווסקי. בעת׳ן אַנטלויפען האָט ש. דאָס געוועהר אַוועק־געוואָרפען. בעת דער פּערזענליכער רעוויזיע האָט מען ביי איהם געפונען אַ לעגיטימאַציע פון דער ענדעקישער פּאַרטיי. די ווייטערדיגע אויספאָרשונג פיהרט די זיכערהייטס־מאַכט

Ratujmy bezrobotnych
od zimna i głodu.
Ofiary pieniężne
składać należy na
Konto PKO Nr. 70.200
Pomoc Zimowa.
Ofiary w naturze
w miejscowym
Komitecie.

מעטעריאַל פון שטאָטישע פונקציאָנערע?
צו דער וואיעוואודזטווע

(א) ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, איז דער שטרייק פון די שטאָטישע אַרבייטער אָפּגערופען גע־וואָרען, צוליב דעם וואָס ס׳איז פערקלענערט געוואָ־רען דער ספּעציעלער שטייער פון די שטאָטישע אַר־בייטער.

היות אָבער ווי דער צווייטער פּונקט וועגען אויזאָג־סען איז נאָך ביז איצט נישט ערלעדיגט, האָט די צווי־שען־פעראיין קאָמיסיע אויסגעאַרבייט אַ מעמאָריאַל צו דער וואָיעוואָדזטווע צו רעאַליזירען די פאָדערונג פון די שטאָטישע פונקציאָנערען.

גנבים פאַרן געריכט

דעם 20־טען סעפּטעמבער ד. י. האָבען צוויי גנבים צוגענומען פון הענריק לעסמאַנ׳ס געשעפט (זגערזשער 6)) אַ שטיק זיידענס אין דער ווערט פון 80 זל. די גנבים אַנטאַן יאַסטזשעמבסקי און גע־נאָוועפאַ סודאַ זענען אַרעסטירט געוואָרען.

נעכטען איז דאָס פּאָרעל פערמשפט געוואָרען צו 8 חדשים תפיסה.

* * *

אין דער נאַכט פון 17־טען אויגוסט ד. י. האָ־בען גנבים אַראָפּגענומען וועש פון בוידעם אויף גאַ־לעביע גאַס, וואָס האָט געהערט צו יאַקוב קאַלמאַ.

נעכטען זענען די גנבים בלאַשטשיק און קוט־יואַק פערמשפט געוואָרען צו 2 יאָהר תפיסה.

* * *

אויף דער בעשולדיגונגס־באַנק, איז נעכטען געזעסען די „דאַמע", העלענאַ שוּרסקאַ, וועלכע האָט ביי איהרען אַן „אָנהענגער" יוזעף קלימטשאַק צוגענומען אַ פּאָרטפעל מיט 150 זל. די „דאַמע" איז פערמשפט געוואָרען אויף 1 יאָהר תפיסה.

וואַרשאַווער אָפיציעלע בערזע
28־טען אָקטאָבער

דעוויזען:

האָלאַנד — — — —	285.10
לאָנדאָן — — —	25.88
ניו־יאָרק (קאַבעל) — — —	5.31
פּאַריז — — — —	24.63
פּראַג — — — —	18.78
ציריך — — — —	12200

אָפיציעלע פּראָצענטיגע פּאַפּירען

באַנק פּאָלסקי — — —	1.1150
3 פּראָצ. אינוועסטיציע I. פּרעמירטע	67.50
3 „ „ II. —	
4 „ דאָלאַרובקע — — —	47.75
7 „ סטאַביליזאַציע — —	48.5
5– „ וואַרשאַווער — —	55.88
5– לאָדזשער — — —	49.25

ראַדיאָ־פּראָגראַם

דינסטאָג דעם 10־טען נאָוועמבער

6.33 גימנאַסטיק, 6.10 מוזיק (פּליטען), 7.15 ידיעות, 7.35 מוזיק (פּליטען). 8 אוידיציע פאַר שולען, 11.30 אוידיציע פאַר שולען, 11.57 צייט־סיגנאַל, 12.03 קאָנצערט, 12.40 פּליטען, 12.50 ידיעות, 1 טאַנץ־מוזיק, 2.57 לאָדזשער בערזע, 3 ווירטשאַפטליכע ידיעות, 3.15 רעקלאַמע־קאָנצערט, 3.40 שמועס, 415 פון פ. ק. א., 4.30 קאָנצערט פון וואַרשאַווער פייערלעשער - אָרקעסטער, 5 דערציילונג, 5.15 קאָנצערט פון לעמבערג. 5.50 מאָנאָלאָג, 6 אַקטועלער שמועס, 6.10 ספּאָרט אין דער רעזידענץ, 6.30 מזרח־מעלאָדיעס, 6.50 אַקטועלער שמועס, 7 דיאַלאָג, 7.20 מוזיק. אוידיציע 8.15 קאָנצערט, 8.45 אָוונט ידיעות, 8.55 אַקטועלער שמועס. 9 באַלעט־מוזיק, 10 פּוילישע טאַנץ־מוזיק.

עניין אגענטן אין דער דרוקערײַ־בראַנזשע
צי וועט צוריק בענייט ווערן די טעטיגקייט פון ביוראָ ביי דער קאָרפּאָראַציע פון דער גראַפישער אינדוסטריע

אויף דער לעצטער פערזאַמלונגס־זיצונג פון דער קאָרפּאָראַציע פון דער גראַפישער אינדוסטריע זענען אַרומגערעדט געוואָרען די אופנים פון רעאַליזירען די אָנגענומענע בעשלוסען פון דער אויסער־אָרדענטליכער אַלגעמיינער פערזאַמלונג, וועלכע איז פאָרגעקומען דעם 1־טען נאָוועמבער ד. י.

פריעזעס ראַפּאַפּאָרט האָט אָפּגעגעבען אַ בעריכט וועגען גאַנג פון דער אַקציע אין משך פון דער פער־גאַנגענער וואָך, פון וועלכען עס איז צו זעהען, אַז אַ גרויסער טייל מיטגליעדער האָבען איינגעזעהען, דאָס די שריט, וועלכע ווערען איצט אונטערגענומען, כדי צו פערבעסערען די לאַגע אין דער דרוקער־בראַנזשע זענען בערעכטיגט, ווייל די ביז איצטיגע מיטלען זענען געווען צו מילד און האָבען צו גאָרנישט דער־פיהרט, דאַגעגען איצט, בעת מיר געהען אדורכפיה־רען די אָנגענומענע בעשלוסען, זענען פערהאַן די בעסטע אויסזיכטען, אַז עס וועט זיך סוף־כל־סוף ענדערען צום בעסערען. ה׳ ראַפּאַפּאָרט האָט דעריבער אָנגעוויזען, אַז איצט דאַרף מען זיין קאָנסעקווענט און זיך נישט לאָזען מעהר פערפיהרען מיט בלויזע צוזאָגען, וועלכע האָבען דערפיהרט די בראַנזשע צום איצטיגען מצב.

וועגען דעם דאָזיגען בעריכט האָט זיך אַנטוויקעלט אַ גרויסע דיסקוסיע, אין וועלכער עס האָבען אַנטייל גענומען די ה״ה: ווערטהיים, צעדער בוים, קופּערמאַן, שימשיא, מאָשענבערג, ציטער און ל. סטריקאָווסקי, נאָך אַ גענויען אַרומרעדען די אופנים פון רעאַליזירען די אָנגענומענע בעשלוסען איז מיט דער הסכמה פון דער גאַנצער פערזאַמלונג בעשלאָסען געוואָרען אויף די נאָהענטסטע טעג אַרויסצורופען די דרוקעריי־בעזיצער וועלכע דרוקען פאַר אַגענטען און זיי אָנצווייזען די מיטלען, וואָס ווערען איצט אדורכגעפיהרט אין לעבען בנוגע די דאָזיגע אַגענטען.

א חוץ דעם איז אויך אַרויפגעשוואומען דער פּראָיעקט פון צוריק בענייען די טעטיגקייט פון ביוראָ, וועלכעס וואָלט ביים היינטיגען טאָג פיל מעהר אָפּגעהיטען געוואָרען דורך די דרוקעריי־בעזיצער, וואָס זענען ערשט איצט געקומען צו דער איבער־צייגונג, אַז דאָס ביוראָ איז באמת געווען איינס פון די גאָר וויכטיגע עקספּערימענטען לטובת דער בראַנזשע יאָר צוליב דער גלייכגילטיגקייט פון אַ טייל מיטגליעדער איז עס פון זיך אַליין שטופּעוויז צעפאַלען, און איצט הערן זיי טאַקע די זעלבע מיטגלידער זייער אמאל גרינגשעצונג בנוגע דעם ביוראָ.

די פערוואַלטונג האָט אָבער וועגען דעם עין ביוראָ נישט אָנגענומען קיין שום בעשלוס, אויף דער ספּעציעלער בעראַטונג מיט די דרוקעריי־בעזיצער, וועלכע זענען פעראינטערעסירט אין דעם עניין וועט גענוי אַרומגערעדט ווערען די דאָזיגע פראַגע און ערשט דענסטמאָל וועט בעשטימט ווערען, צי דאָס ביוראָ זאָל בענייען איהר טעטיגקייט.

צופאַל מיט אַן אַרבייטער

(א) ביים לאָדענען באַלקעס אויף אַ וואָגען אויף איזיאַנאַ 23 איז דער אַרבייטער אַדאַם קאַלקאַ צוגע־דריקט געוואָרען פון אַ באַלקען. ביי דעם אַרבייטער זענען צעבראָכען געוואָרען די הענד און די פיס, אין אַ שווערען צושטאַנד איז ער אָפּגעפיהרט געוואָ־רען אין שפּיטאָל.

זעלבסטמאָרד פון אַ ו. פּאָסט־באַמטער

(א) אין קאַליש אויף לודזקאַ 21, האָט זיך דער־שאָסען דער נ. פּאָסט־נאַטשעלניק פון קאַליש. די סיבה איז געווען אַ נערווען־צערשיטערונג.

פערמשפּט פאַר גאַז־לעסטערונג אויף 1½ יאָהר תפיסה

(א) אין קרייז־געריכט איז נעכטען, ביי פער מאַכטע טירען, פאָרגעקומען אַ פּראָצעס געגען דעם סעזאָן־אַרבייטער מיקאָלאַי יוזשוויצקי, וועלכער איז בעשולדיגט געוואָרען אין גאָט־לעסטערונג. יוזשוויצקי איז פערמשפּט געוואָרען אויף 1½ יאָהר תפיסה.

צעשטאָכען און געלעכערט
דעם „קאָמענדאַנט" פון די לאָדזשער „נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטען"

(א) אויף חרעוסנאָווסקאַ גאַס, האָט געשטען אויס־בראָכען אַ געשלעג אויף מעסערס. בעת׳ן געשלעג צעשטאָכען געוואָרען דער 34־יעהריגער וויקטאָר ... (חרעוסנאָווסקאַ 54). לאוט איז דער גאָר. קאָ־מאַנדאַנט פון דער נאַציאָנאַל סאָציאַליסטישער פּאַר־... אין לאָדז. ביי איהם איז דער גאַנצער קערפּער געלעכערט געוואָרען ווי אַ זיפּ. אין אַזאַ „מצב" איז דער „קאָמענדאַנט" אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּי־טאָל.

אַ היימלאָזן יונגעל זוכט אַ וואַרים ווינקעלע
און ווערט בעשולדיגט אַלס גנב

דער געוועלב־בעזיצער יוסף הערשמאַן (צמענ־טאַרנאַ 3) האָט בעמערקט, אַז ביינאַכט ווערט זיין געוועלב בעגנבעט. ער האָט אָבער נישט געוואוסט ווער דער גנב איז. דעם 22. אָקטאָבער ד. י. איז ער פרימאָרגען געקומען אין געוועלב, האָט ער גע־טראָפען אַ יונגעל געשמאַק שלאָפען אויף אַ זאַק. דאָס יונגעל, וועלכער האָט זיך אויסגעוויזען פאַר דעם 17־יאָהריגען אהרן בעקער, אַ היימלאָזער, איז דורך נאַכט אַריין אין געוועלב, און גענומען האָט ער נאָר אַזויפיל צו שטילען דעם הונגער.

נעכטען איז דער יונגעל געשטאַנען פאַר׳ן געריכט. ער האָט ערקלערט, אַז ער האָט געזוכט אַ וואַרים ווינקעלע. דאָס געריכט האָט גענומען אין אַכט די ערקלערונג פון דעם הילפלאָזען יונגעל און אַרויסגעטראָגען אַ מילדען אורטייל 6 חדשים תפיסה, און אָפּצולעגען דאָס אויספירען די שטראָף אויף 2 יאָהר.

בילדער־אויסשטעלונג לטובת דער געז. צו בויען פאָלקס־שולען

(א) אויף פּעטריקאָווער 113, איז נעכטען גע־עפנט געוואָרען די בילדער־אויסשטעלונג פון מאָלער ...פעל. די גאַנצע הכנסה איז בעשטימט צו בויען ...יע פאָלקס־שולען אין לאָדז. די אויסשטעלונג וועט ...ין אָפען ביזן 8־טען דעצעמבער.

נייע צוויי אויטאָס פאַר דער פּאָגאָטאָוויע

אַ דער „רויטער קרייץ" האָט בעשטעלט נאָך צוויי אויטאָס פאַר דער פּאָגאָטאָוויע. די אויטאָס וועט ...ען פערטיג ווערען די ערשטע טעג דעצעמבער.

Karol Foerster Łódź–tel. 142-8...
Zamenhofa 2...
RURY KAMIONKOWE DO KANALIZACJI
PŁYTKI TERRAKOTOWE do wykładania podłóg
PŁYTKI SCIANNE glazurowane białe i kolorow...
KLINKIER budowlany, posadzkowy i do licowani... fasad.

Dr. med.
HALTRECHT
ספּעציעל־אַרצט פאַר הויט־,געשלעכטס קראַנקהייטען און מענער־שוועכע
האָט זיך איבערגעצויגען פון פּעטריקאָווער 10 אויף
161 פּעטריקאָווער 161
טעל. 245-21.
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצאַ־פּרייזען

Dr. med.
Sadokierski
כירורג פון ציינער און יאַסלעס
האָט זיך איבערגעצויגען אויף
Piotrkowska 56, tel. 129-77.

Dr. med. H. LUBICZ
ספּעציאַליסט פאַר הויט, וועגערישע און געשלעכטס־קראַנקהייטען
האָט זיך איבערגעצויגען פון ציגעל־גאַס 7 אויף
69 פּילסודסקיעגאָ 69
טעל. 141-32 (רוג נאַרוטאָוויטשאַ)

Dr. REICHER
פּאָלודניאָווא 28, טעל. 201-93
ספּעציאַליסט
פאַר מענער - שוועכע - בעהאַנדלונג
סעקסועלע בעראַטונגען פון פּסיכאָ - אַנאַליז
נעמט אָן פון 8—11 פון 5—8 אָוונט.
זונטאָג און הנאות פון 9—12.

Dr. med. Trepman
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפילים און הויט־קראַנקהייטען.
בעהאַנדלונג פון מענער־שוועכע.
זאַוואַדזקאַ 6, טעל. 234-12
נעמט אָן פון 8—11 נאַכמ. און פון 6—8 אָוונד.

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149-07
ספּעציעל־אַרצט פאַר מענער - שוועכע־בע־האַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט.
זונטאָג פון 9—1 פאַרמיטאָג
פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע־פּרייזען

ZACHĘTA
זגערזשער 26
היינט און פאָלג. טעג!
פּרעכטיגער ראָמאַנטישער פילם־הערליכע אויסשטאַטונג — געזאַנג און טענץ
אין דער דייטשער שפּראַך א.נ.
דאָס מיידעל פון בודאַפּעשט
אויסער׳ן פּראָגראַם ???
אָנהויב טעגליך 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג — 12 אַ זייגער ביי־טאָג.

ראַדיאָ - ווינקעל

ווילנא בעקומט אַ מעכטיגע ראַדיאָ-סטאַציע

באַכדעם ווי די לעמבערגער ראַדיאָ-סטאַציע איז פאַרשטאַרקט געוואָרען ביז 50 קילאָוואַט אין דער אַנטענע, קומט איצט די רייה אויף דער ווילנער ראַדיאָ-סטאַציע. זי קריגט אויך אַזאַ קראַפט. דעם 7-טען ה. ח. איז אין ווילנע פאָרגעקומען די אָפיציעלע ערעפנונג פון דער סטאַציע, דער פאַרגרעסערטער, וועלכע איז אויסגעפערטיגט געוואָרען פולשטענדיג אין די וואַרשטאַטען פון דער בוי-אָפטיילונג ביי דער טעכנישער דירעקציע פון פוילישער ראַדיאָ אין וואַרשאָ.

די וויכטיגסטע אַרבייטען זענען שוין געווען פאַרטיג אַ סך פריהער. פון דעם 15-אָקטאָבער האָט שוין ווילנא בעשלאָסען אָנגעהויבען אַרבייטען אויף אַ פאַרגרעסערטער קראַפט.

די ווילנער ראַדיאָ-סטאַציע, וועלכע האָט אָנגעהויבען פונקציאָנירען דעם 15 יאַנואַר 1928, האָט נישט מעהר געהאַט ווי אַ האַלבען קילאָוואַט אין דער אַנטענע, אָבער פון 1931 אָן האָט זי פאַרגרעסערט איהר אויפנעמ-קראַפט מיט וועלכער זי האָט ביז היינט געאַרבייט. איצטער אָבער, אַז זי איז פאַרגרעסערט געוואָרען ביז 50 קילאָוואַט, וועלען די כוואַליעס, וואָס געהען אַרויס פון דער ווילנער אַנטענע, דעררגרייכען צו די סאַמע ווייטסטע ווינקעלעך פון די פוילישע צפון-מזרח-ראַנדען. דאָס וועט ערמעגליכען, אַז דער איינוואוינער פון וועלכען העק-שטעטעל צי פון ערגעץ אַ פאַרוואָרפען דערפעל, וועט אויף זיין דעטעקטאָר קענען הערען ראַדיאָ.

די ערעפנונג און פייערונג פון דער נייער ראַדיאָ-סטאַציע איז דעם 7-טען ה. ח. אַ זייגער 16.15 טראַנסמיטירט געוואָרען איבער גאַנץ פוילען. רעדעס האָבען געהאַלטען די פאַרשטעהער פון דער דירעקציע פון פוילישען ראַדיאָ, ווי אויך פון דער ווילנער מלוכה'שער און קאָמונאַלער מאַכט. דער-נאָך האָט די ווילנער סטאַציע געגעבען עטליכע אינ טערעסאַנטע אוידיציעס דורך דעם כאָר „פראָ אַרטע" אונטער דער לייטונג פון אַדאַם לודוויג. דער דאָ-זיגער כאָר האָט געזונגען ניגונים פון היינט צייטיגע ווילנער קאָמפאָזיטאָרען, פון: וויטאָלד רודזינסקי, סיליועסטער טשאַפּנאָווסקי, טאַדעאוש שעליגאָוו-סקי און סטאַניסלאַוו וועסלאָווסקי.

נאָכ'ן קאָנצערט איז פאָרגעקומען אַ גאָטעס-דינסט. אַ זייגער 19 האָט ווילנא גערעדט צו די פאַ-ליאַקען אין אויסלאַנד דורכען טאַדעאוש קאָש-טשושקאָ, דעם גרויסען זוהן פון די ראַנד-געביטען די דאָזיגע אוידיציע האָט בעאַרבייט אַנטאָני גאָלו-ביעץ. 19.30 האָט דער ווילנער אָרקעסטער געגעבען קאָנצערט פון קאַרפּינסקי'ס, מאָניושקאָ'ס און פאַ-דערעווסקי'ס שאַפונגען. 20.00 האָט דער קרייז-כאָר פון דער ווילנער לעהרערשאַפט אונטער דער דירעקציע פון סטאַניסלאַווא גאַווראָנסקא געזונגען פוילישע פאָלקס-לידער פון ווילנער געגענד. גע-יוען זענען אויך פראָווינצער פאָלקס-טענץ אויסגע פיהרט דורך ס. טשאַסנאָיוסקי'ס גרופע.

דאָס ערעפנונגס-פראָגראַם פון דער נייער ווילנער ראַדיאָ-סטאַציע האָט זיך פאַרענדיגט מיט דעם „ווילנער ליאַלקעלע", וואָס האָט געגעבען דעם „פוילישען הערבסט" פון טעאָדאָר בוניצקי, ווי אויך סקעטשען, געזאַנגען און סאַטירישע לידער.

די 50-קילאָוואַטיגע סטאַציע אין ווילנא איז אַ טריט ווייטער אינ'ם גרויסען אינוועסטיציע-פּלאַן פון פוילישען ראַדיאָ, וואָס איז אַזוי וויכטיג פאַר דער פוילישער ראַדיאָפאָניע און צוגלייך דערמיט שטאַרקט זי די קולטור און בילדונג פון דער מדינה. יענע אַלע בירגער, וואָס האָבען נישט די מעגליכקייט צו מאַכען זיך אַ לאַמפען-אַפּאַראַט וועל, אַ דאַנק דער נייער ראַדיאָ-סטאַציע אין ווילנא, אפילו בלויז דורכ'ן דעטעקטאָר, קאָנען שטעהן אין קאָנטאַקט מיט די געזעלשאַפטליכע ענינים פון גאַנץ פוילען, הגם זיי וואוינען זייער ווייט.

אַן ענגליש הערשפיל, וואָס רופט אַרויס אינטערנאַציאָנאַלע פּראָטעס-טען.

די לעצטע וואָכען האָט דער ענגלישער ראַדיאָ געגעבען צוויי מאָל פרידריך וואָלפ'ס הערשפיל: „די מאַטראָזען פון קאַטאַרא", וואָס בעהאַנדעלט דעם בונט פונ'ם קייזערליך-עסטרייכישען מאַטראָזען-טום אין יאָהר 1918. האָבען די בלעטער פון דייטש-לאַנד, יוגאָסלאַוויען אויך פון ענגלאַנד שאַרף אַ-רויסגעטרעטען געגען דעם, ווייל דאָ קומען בולט אַרויס באָלשעוויסטישע טענדענצען און די היסטאָ-רישער אמת קומט אויס נישט קיין ריכטיגער.

נאָך מעהר וואונדערט זיך די פּרעסע, וואָס יוען מען האָט דאָס געגעבען אין אַ לאָנדאָנער טע-אַטער אין 1934, זענען שוין אויך דעמאָלט געוועזן שאַרפע פּראָטעסטען געגען דעם.

טעאַטער, מוזיק און פערוויילונג

שטורמישער ערפאָלג פון „די ציגיינערין" אין פילהאַרמאָניע

פאָריגען פרייטאָג, שבת און זונטאָג — זענען די פאָרשטעלונגען פון ב. קושטער „ציגיינערין" אָראָפ מיט אַ שטורמישען ערפאָלג.

עס איז נישט קיין וואונדער. ווייל אַזאַ פּראַכטיגע פאָרשטעלונג און אַזוי פיל פּרעכטיגע בילדער, 25 אַק-טיאָרען אויף דער בינע, מיט אַ גרויסען כאָר און אָרקעס-טער — מוז האָבען דעם פערדינטען ערפאָלג.

היינט, דינסטאָג און מאָרגען מיטוואָך ווערט צוליב די קאָנצערטען נישט געשפּילט.

דאָנערשטאָג 9 אָוונט — ווייטערע פאָרשטעלונגען פון „די ציגיינערין" צו פּראָפּאַגאַנדע פּרייזען.

„רחלים קינדער" מיט לוסי און מישאַ גערמאַן

„רחל'ס קינדער" זענען שוין היינט אַ שם-דבר אין לאָדז. אָבער מעהר פון אַלעם בעגייסטערט דעם לאָדזער פּובליקום רחל אַליין, אין דער גלענצענדער אינטערפּרע-טאַציע פון דער האַרציגער לוסי גערמאַן.

„רחל'ס קינדער" איז אַן אמת'ע דעמאָנסטראַציע פון חארץ און געפיהל, און נישט אומזיסט האָט די אַמע-ריקאַנער קריטיק זיך אַרויסגעזאָגט, אַז די דאָזיגע פאָר-שטעלונג איז אַן איבערלעבונג, וואָס וועט לאַנג לעבען אין אונזער זכרון.

היינט, מאָרגען, קומען אַלע אין „ראָזמאַימאַשטשי" טעאַטער זעהען „רחל'ס קינדער".

צום היינטיגען קאָנצערט פון אימרע אונגאַר

ווי ס'איז געווען פאָראויסצוזעהן, האָט דער היינ-טיגער קאָנצערט פון פענאָמענאַלען פּיאַניסט אימרע אונ-גאַר אַרויסגערופען אַ גרויסע פּעראינטערעסירונג.

אין פּראָגראַם שאַפונגען פון די בעסטע קאָמפּאָזי-טאָרען.

פון שטאָטישען טעאַטער

היינט 7.30 אָוונט ווערט געשפּילט די קאָמעדיע פון גאַבריעלאַ זאַפּאָלסקאַ „די מאָראַל פון פאַני דולסקאַ".

„דער העלד"

היינט גרויסע פּרעמיערע!

„Wallace Beery

אין דעם גרויסען פילם פול מיט ראָמאַנטיזם א.נ.

אין די איב-ריגע ראָלען: JOHN BOLES, Barbara STANDWICK

אויסערדעם: קאָלירטע צוגאָבען און אַקטואַליטעטען פון P.A.T. פּרייזען פון די פּלעצער אויף אַלע סעאַנסען פון 54 גר. אָן

קלאַנג-קינא

CAPITOL

זאַוואַדזקאַ 16

Doktór

A. S. TENENBAUM

אינערליכע קראַנקהייטען (ספּעציעל לונגען)

צוריקגעקעהרט

Piotrkowska 109

tel. 220-25.

בחנם ווערט צוגעפּאַסט אַלערליי ילעזער!

„OPTICUM"

פּיעטריקאַווער 28 28

בעזיצט אויף לאַגער אַ גרויסען אויסוואַהל פון פערשידענע ברילען, בינאָקלען, אַלערליי צילינדער-גלעזער, קאָמ-בינירטע גלעזער, טערמאָמעטערס, אַלעס צו די ביליגסטע פּרייזען.

ס'ווערן אויך אויסגעפיהרט רעפּאַראַטורע פּינקטליך און רעעל. — נעדענקט די שרצים

עס הערען אָנגענומען אַלע אַרט רעצעפּטען פון די ה"ה דאָקטוירים.

בעקומען אויסצייכנונגען און אַ גאָלדענעם מעדאַל אויף די אויסשטעלונגען אין די גרעסטע שטעט פון אייראָפּאַ און אין תל-אביב (ארץ-ישראל)

RATUJE WŁOSY

nowa tupież-zapobiega wypadaniu

DAJE PIĘKNA

bujną fryzurę

פאַראַן אין אַלע אַפּטייקען, אַפּטיק-סקלאַדן און פּערפומעריעס.

Fabr. Chem. - Kosm.

„Pharmachemja", Bydgoszcz.

הילף און רפואה פאַר ברוך-קראַנקע

רופּטורען) אויף ווייווינקעל, נאָפּעל ביי מענער, פרויען און קינדער, אויך פאַר פערהרימונגען פון רוקענביין (הויקערס), פיס, שיפע פּלייצעס און שמערצהאַפטע פלאַט-פיס. דאָס ליידען איז נישט צו פערנאַכלעסיגען. ווייל די פאָלגען זענען פאַר'ן לעבען ביטער און גע-פעהרליך. דורך מיין מעטאָדע ערפונדענע ספּע-ציעלע גומי-הייל-באַנדאַזשען, וועלכע האַלטען צו די גרעסטע פערנאַכלעסיגטע געפער-ליכע ברוכען און בעזייטיגען ראַדיקאַל מיט גאַראַנטיע אָהן בלוטיגע אָפּע-ראַציע. מיין ספּעציאַליטעט איז אויך: הייל-אַפּאַראַטען און גאָרסעטען געגען אַלערליי פערקריפּלונגען, פערקרימטע פּלייצעס, פוס, הויקערס ווי אויך שמערצענדע פלאַט-פיס. פאַר אַמפּו-טירטע אינוואַלידען אַמעריקאַנישע קונסט-פיס (סאַלאָן-אַרבייט).

ביים אַראָפּלאָזען זיך פון מאַגען, קישקעס, געבירט-מוטער, עמפּפעהל איך ספּעציעלע הייל-באַנדאַזשען לויט דעם סיסטעם פון פּראָפ. ד"ר גלענאַרד דער אמת'ער בעריהמטער איז גאַנץ פוילען פון אוניווער-זיטעטס-פּראָפעסאָרען אַנערקענט

אַנערקענונגס-צייגניש און לויב-שרייבען האָבען אויסגעשטעלט פאָלגענדע אוניווערזיטעטס-פּראָפעסאָרען:

Prof. Dr. Marischler, Prof. Dr. Barącz,
Dr. B. Kielowski, Dr. Maksymiljan Münzer.

ספּעציאַליסט Ortoped NATAN RAPAPORT

מיט 30-יעהריגער פּראַקטיק אין ווין, דייטשלאַנד און לעמבערג, נעמט אָן פון 9 פריה ביז 1 בייטאָג און 3 ביז 7 אָוונט

אין לאָדז, פּילסודסקיעגאָ № 23

פּערזענליכעס ערשיינען פון קראַנקע ביי מיר איז אונבעדינגט נויטיג.

DR.

Michał URBACH

נערוועז און אינערליכע קראַנק-הייטען און פיזיקאַלישע טעראַפּיע

נעמט אָן פון 1—2 און פון 5—7 נאָכמ.

Zawadzka 15 m. 6 tel. 148-83

Dr. med.

E. WAJNBERGOWA

אויגען-קראַנקהייטען

Dr. med.

M. WAJNBERG

נערוועז-קראַנקהייטען

האָבען זיך איבערגעצויגען אויף

LEGJONÓW 3 (Zielona)

tel. 172-20.

קריינע אַנאַנסען

1 זלאָטי אַנ'אַנאַנס ביז 15 ווערטער 1 זלאָטי

אַ רוטינירטער צושניידער מיט פיל-יעהריגער פּראַקטיק פון מענער-גאַרדעראָבע (קאָנפעקציאָן און בעשטעלט) זוכט אַ פּאַסענדען פּאָסטען, קאָן אויך זיין צו-שניידען אויף שעה'ן. אָפּערטען אין די אַדמיניסטראַציע פאַר „צושניידער".

אַ זעלטענע פאַבריקאַציע. ס'ווערט געזוכט בעסערע פּערזאָנען אויסצואַרבייטען גאַנגבאַרע אַרטיקלען פון ערשטען געברויך פון 4000 ביז 6000 זל. אָפּער-טען אונטער „בעמישע פאַבריקאַציע" אין אַדמיניסטראַציע.

זאָלען אַלע סוחרים און מעקלער וויסען, אַז אַלע סאָרטען ווינטער-שטאָף-טריקאָטאַזשען קען מען קויפען ביליג-גער אין דער פאַבריק 11. ליסטאָפּאַד 43 קומט און איבערצייגט אייך!

פּרייוו פּאַסטענס

אַ יודישער שלאָסער, וואָס בעזיצט די פוילישע שפּראַך אין עלטער פון צירקאַ 30 יאָהר, קען זיך מעלדען אין מעטאַל-צעך גדאַנסקאַ 40 צווישען 6—10 אָוונט, זונטאָג דעם 15/XI 1936.

עס ווערט געזוכט לנ'אינסטרוקטאָרקע, וואָס קען אָנפיהרען מיט אַ פאַך-קורס שניידערינס אָדער נייטאָרינס. זיך צו ווענ-דען אויפ'ן טעלעפאָן-נומער 77-109.

נויטיג אַ שיק-יונגעל אין אַ געשעפט נאָוואָמייסקאַ 6, וו. 5. 7526

ראַמען

אַנ'אָרט צו שלאָפען פאַר 1—2 העררען, פּילסודסקיעגאָ 54, רעכטע אָפיצינע 1 איינגאַנג, II שטאָק, וו. 91.

2 Sale fabryczne 600m² (szed) w centrum miasta z transmisją, ogrzewaniem do wynajęcia, tel. 127-74. 7523

אַ בעקוועם אָרט צו שלאָפען פאַר אַנ'אַנשטענדיגען יונגערמאַן ביי אַנ'אינ-טעליגענט פּאַראָלק, צו ערפאַהרען פּיעט-ריקאָווער 17, II הויף, וו. 49.

„Praca" געז.

וואָ לטשאַנסקאַ 21

נעמט אָן איינשרייבונגען אויף קורס פון קראַוואַטען-מאַכעריי, העמטשקעס מאַכען, שידעלקעוועס און דרוטען. די קאַנצ-לאַריע איז טעטיק פון 9—1 און פון 3—7 נאָכמ.

פערשידענעס

איך נעם אָן אויף לוין גאַרדינען-שטעקע פון רעשטל-אַרבייט, ליבערמאַן, אַנדראַדאָוואַ 9.

JUBILER M. Kornblum Piłsudskiego 37, tel. 255-76 (dawn. Południowa 8) wykonuje roboty artystyczne pg. najnowszych wzorów zagranicznych. Ceny przystępne.

אין פאַרלויף פון 3 מאָנאַטען לערן איך די העבּרעאישע שפּראַך אין וואָרט און אין שריפט מיט אַלע כללים ודקדוקים. אויך מפטיר מיט אַ דרשה צו אַ בר מצוה. פּרייז צוגענגליך. מיין אַדרעס: גדאַנסקאַ 24, לעהרער א. איטקין.

לעטשניצע

פאַר וועגעריש קראַנקע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

לאָדז, זאַוואַדזקאַ 1

טעל. 122-78

טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָוונד.

וועגעריש-קראַנקע, מענערשוואַכע און הויט-קראַנקהייטען

אַנאַליזען פון בלוט און אורין די פערהיטונגס-סטאַציע

איז טעטיג אַ גאַנצען מעת לעת

פאַר פרויען אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל

אַ בעראַטונג 3 זל.

לעטשניצע

פאַר וועגעריש-קראַנקע מענער · שוועכע און הויט-קראַנקהייטען

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

פּיעטריקאַווער 45

טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אָוונד. פרויען און קינדער נעמט אָן אַ פרוידאַט פון 11-1 און פון 5-7 אָוונד.

אַ בעראַטונג 3 זל.

DR.

S. Kantor

ספּעצ. פאַר הויט און וועגערישע קראַנקהייטען (מענער-שוואַכע)

90 פּיעטריקאַווער 90

טעל. 129-45

נעמט אָן פון 8—2 נאָכט. און פון 6—9 אָוו.

ד"ר העללער

ספּעצ. פאַר הויט און וועגערישע קראַנקהייטען און מענער - שוועכע

8 טראַאוגוטאַ 8, טעל. 179-89

נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט

זונטאָג פון 10—2 מיטאָג.

צוריקגעקעהרט

פאַר פרויען — אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל

פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פּרייזען

ד"ר דניאל קאַהן

5 שטערליגאַ 5

טעל. 228-08

אינערליכע און נערוועז-קראַנקהייטען

עלעקטראָ-טעראַפּיע

נעהמט אָן פון 5 ביז 7 אָוונד.

ספּעציעלע

לעטשניצע

פאַר פרויען-קראַנקהייטען און אַכושעריע

ZGIERSKA 24

Dr. FELDMAN פון 3 ביז 6 | Dr. PRAPORT פון 10 ביז 1

לעטשניצע

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען

11 בזשעזשינער 11

טעל. 137-63

עס נעהמען אָן פאָלגענדע דאָקטוירים:

ד"ר קויפמאַן, ד"ר דינענזאָן, ד"ר רויטער, ד"ר שפּירא, ד"ר נאַדעל, ד"ר י. איציקזאָן, ד"ר סטופּאַי, ד"ר ספּירא, ד"ר שמיר-נעלד נערוועז-קראַנקהייטען און דענטיסטין סטאַראָפּאָלסקאַ.

וויזיטען אין שטאָט. אַלע אַרט מעדיצינישע הילף. קאַבינעט פאַר פיזיקאַלישער טע-ראַפּיע און רענטגען.

אַלע אַרט אימפונגען (געגען דיפטעריט און אַנדערע).

Ze wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub. Redaktor odpowiedzialny: Chanon Kaufman
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.